

The Project Gutenberg eBook of Auringon poika: Seikkailuja Etelämerellä, by Jack London

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Auringon poika: Seikkailuja Etelämerellä

Author: Jack London

Release date: May 9, 2015 [EBook #48905]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AURINGON POIKA: SEIKKAILUJA
ETELÄMERELLÄ ***

Produced by Helvi Ollikainen and Tapio Riikonen

AURINGON POIKA

Seikkailuja Etelämerellä

Kirj.

JACK LONDON

Suomennos

Otava, Helsinki, 1919.

SISÄLLYS:

I. Auringon poika.

II. Aloysius Pankburnin sisu.

III. Fuatinon pirut.

I

AURINGON POIKA.

1.

Willi-Vaw oli ankkurissa rantasärkkäin ja ulkosärkkäin välisessä väylässä. Viimeksimainituilta kuului heikon mainingin kohina, mutta niiden suojaama vesi oli sadan yardin leveydeltä rannan korallihiekalle asti sileää kuin lasi. Kapeassa ja matalassa väylässä oli aluksen ankkuriketjua ulkona sadan jalan verran. Ruosteisena kiemurteli höllällä oleva ketju jättiläiskäärmeen lailla elävää korallipohjaa pitkin useasti itsensä yli kulkien ja päättyen lopulta jouten lojuvaan ankkuriin. Iso kariturska pistäytyi ruskean täplikkäänä vuoroin korallien suojaan ja sieltä pois. Muita kaloja, oudonmuotoisia ja -värisiä, uiskenteli välinpitämättömästi kalahainkin kavalasti ohi uudessa, silloin turskat nopeasti pujahtivat piiloonsa.

Keulakannella oli toistakymmentä mustaa miestä teakpuisen reelingin raaputtamistouhussa. Ne olivat siihen työhön kömpelöitä kuin apinat. Olivatkin hyvin apinamaisia, aivan kuin jotakin isoa esihistoriallista apinalajia. Niiden silmissä oli apinan surumielinen ilme, ja puvuttomina ne olivat alastomampia kuin mikään apina. Mutta koristeltuja ne olivat enemmän kuin apinat konsanaan. Lävistetyistä korvista roikkui lyhyitä savipiippuja, kilpikonnankuorirenkaita, puunkappaleita, ruosteisia nauvoja ja tyhjiä kiväärin patruunia. Winchester-pyssyn kaliberin suuruinen reikä oli pienin niiden korvissa; suurimmat olivat tuumia läpimitalleen, ja joka korvassa oli kolmesta puoleen tusinaan reikiä. Nenän läpi oli pujotettu siloitetusta luusta tai kivettyneestä simpukankuoresta tehtyjä puikkoja. Erään rinnalla riippui valkoinen ovenripa, toisella kahvikupin korva ja kolmannen rinnalla herätyskellon messinkiratas. He pakisivat omituisella falsettiäänellä eivätkä yhteensä tehneet enempää työtä kuin yksi valkoinen merimies.

Perässä, aurinkokaton alla, oli kaksi valkoista miestä. Kummallakin oli yllään kuuden pennyn aluspaita ja miehustalla kangaskappale. Vyössä revolveri ja tupakkamassi. Hiki oli heidän pintaansa muodostanut myriadeja vesihelmiä. Siellä täällä oli hikivirtoja, jotka tipahtelivat kuumalle kannelle ja haihtuivat miltei heti. Laiha, tummasilmäinen mies pyyhki otsaltaan sormiinsa hikeä ja pudisti sitä kädestään väsyneesti kiroten. Uupuneena ja toivottomana hän katseli merelle päin yli ulkorigin ja sitten rannikon palmujen latvoihin.

"Kello on jo kahdeksan, puolipäiväksi tulee helvetin kuuma", hän valitti. "Tulisi edes se siunattu tuuli. Eihän täältä päästä ollenkaan lähtemään."

Toinen, solakka saksalainen, jolla oli oppineen kookas otsa ja veltostuneen heikko leuka, ei välittänyt vastata. Hän tiputteli kiniinjauhetta savukepaperiin. Pyöritteli sitä puolensataa graania suppiloon ja kaatoi kurkkuunsa nieleksien sen ilman vettä.

"Olisipa vähän whiskyä", sanoi edellinen mies huohottaen, noin neljänneksen väliajan jälkeen.

Ja sama aika kului, ennenkuin saksalainen vastasi välinpitämättömänä:

"Olen kuumeessa ja ihan lopussa. Jätänpä sinut, Griffiths, kun päästään Sydneyhin. Enkä lähde enää tropiikkiin. Olisipa minun ollut tiedettävä tämä, kun kontrahdin kirjoitin."

"Eipä ole sinusta ollut paljoa perämieheksi", vastasi Griffiths, liian kuumissaan voidakseen puhua kiivaasti. "Kun kuulivat Guvutun rannalla, että olin ottanut sinut, nauroivat kaikki. 'Mitä, Jacobsenin?' sanoivat. 'Et voi piilottaa pisaraakaan, et viinaa etkä karbolihappoa, jota hän ei nuuskisi käsiinsä.' Ja kyllä oletkin maineesi ansainnut. Enpä ole itse saanut ryyppyäkään, sinä kun kiskoit naamaasi koko varaston."

"Jos olisit kuumeessa niinkuin minä, niin ymmärtäisit", vikisi perämies.

"Enpä minä sitä itke", vastasi Griffiths. "Jospa vain jumala lähettäisi ryypyn, tai tuulen, tai mitä tahansa. Huomenna se tulee minun kuumekohtaukseni."

Perämies tarjosi hänelle kiniiniä. Pyöritellen itselleen viidenkymmenen graanin annoksen hän heitti sen suuhunsa ja nieli kuiviltaan.

"Herra jumala!" hän huokasi. "Minä uneksin maasta, jossa ei olisi kiniiniä. Helvetillistä ainetta! Olen sitä aikoinani nieleskellyt tonnimääriä."

Taas tähyili hän taivaalta tuulen merkkejä. Tavalliset purjetuulen pilvet olivat näkymättömissä, ja aurinko, vielä alhaalla meridiaaniin kiipeämismatkallaan, muutti kaikki pilvet hehkuvaksi pronssiksi. Sen kuuman ihan näki samoin kuin tunki nahassaan, ja turhaan Griffiths etsi helpotusta rannalle päin tähyämällä. Valkoinen ranta häikäisi pistävästi hänen silmiään. Palmut, aivan liikkumattomina, kuvastuivat latteina taajan viidakon virkistämätöntä vihreää vasten ja näyttivät korttikuvilta. Pienet mustat pojat, jotka leikkivät alastomina auringon ja hiekan hehkussa, ärsyttivät aurinkokipeää miestä. Hän tunki helpotusta, kun eräs niistä juostessaan kompastui haaleaan veteen.

Keulasta kuuluva huudahdus saattoi miehet katsomaan merelle päin. Läheisen niemekkeen takaa tuli neljännesmailin päässä pitkä musta kanootti näkyviin.

"Gooma-poikia lahden takaa", arvasi perämies.

Muuan mustista tuli perään päin, astellen kuumaa kantta pitkin kuin se ei olisi polttanut ensinkään. Tämäkin ärsytti Griffithsiä, ja hän sulki silmänsä. Mutta hetipä ne taas avautuivat.

"Valko herra olla gooma-poika kanssa", sanoi musta.

Molemmat miehet olivat samassa jalkeilla ja tuijottivat kanoottiin päin. Perässä näkivät he valkoisen miehen pettämättömän sombrero-hatun. Nopea hätäännyks näkyi perämiehen kasvoilla.

"Se on Grief", sanoi hän.

Griffiths katsoi kauan, sitten pääsi häneltä kiukkuinen kirous.

"Mitä se täällä tekee?" kysyi hän perämieheltä, pistävältä mereltä ja taivaalta, auringon säälimättömältä helteeltä ja koko tulikuimalta, liikkumattomalta kaikkeudelta, johon hänen kohtalonsa oli kytkeytynyt.

Perämies nauraa hihitti. "Sanoinhan, ettet siitä pääse", sanoi hän.

Mutta Griffiths ei kuunnellut.

"Ja niin rikas kuin onkin, tulee hän tänne kuin verojen ryöstäjä." Hän purki sisuaan, miltei raivosta suunniltaan. "Hänellä on lastittain rahaa, hän on täynnään rahaa, hän halkeaa rahaansa. Hänhän myi Yringa-plantaasinsa kolmestasadastatuhannesta punnasta. Bell kertoi ollessamme viime kerran päissämme Guvutulla. Miljoonia ja miljoonia hänellä on, ja kuin Shylock hän velkoo minulta summaa, jolla voisi piippunsa syyttää." Hän käännähti perämieheen päin. "Sanoithan sinä. Mutta sano taaskin. Mitä sinä taas sanoitkaan hänestä?"

"Minä sanoin, että huonosti tunnet hänet, jos luulet pääseväsi Salomonin-saarilta hänelle maksamatta. Tämä Grief on piru itse, mutta hän on suora mies. Minä tiedän. Minähän sanoin, että hän saattaa heittää tuhannen menemään huvikseen, mutta tappelee kuuspennisestä kuin haikala ruosteisesta rasiasta. Minä sanon, että tiedän. Antoihan hän 'Balakulansa' Queenslandin lähetysasemalle, kun ne menettivät 'Evening Starinsa' San Cristobalissa — ja 'Balakula' oli kolmentuhannen punnan laiva, jos se oli penninkään arvoinen. Ja pieksihän hän Strothersin pyörryksiin kahden punnan ja kymmenen shillingin erotuksen takia, kun Strothers vielä yritti sysätä sitä hänen tiliinsä."

"Iskeköön jumala minut sokeaksi", kirosi Griffiths voimattomassa raivossa... Perämies jatkoi esittelyään:

"Minä sanon, että vain suora mies voi hänet voittaa, mutta eipä ole Salomoneilla sitä miestä, joka sen tekisi. Meikäläiset eivät hänelle mahda mitään. Olemme siksi mädät läpeensä. Sinulta jäi kaksitoistasataa guineaa maksamatta hänelle. Maksa, niin että pääset hänestä rauhaan."

Mutta Griffiths puri hampaansa yhteen ja veti ohuet huulensa tiukasti niiden päälle. "Minä näytän hänelle", mutisi hän — enemmän itselleen ja auringon hehkuvalla tulipalolle kuin perämiehelle. Hän kääntyi ja oli lähteä alas, mutta kääntyi takaisin taas. "Kuule, Jacobsen. Hän ei ennätä tänne

neljännestantiin. Oletko sinä minun mieheni? Pysytkö sakissa?"

"Totta kai. Olenhan juonut sinun whiskysi. Mitä aiot tehdä?"

"En aio tappaa häntä, jos se ei ole tarpeellista. Mutta minä en maksa. Ymmärrätkö?"

Jacobsen kohautti olkapäitään, tyynesti mukautuen kohtaloonsa, ja Griffiths meni kannen alle.

2.

Jacobsen seurasi silmin kanootin tuloa matalain särkkäin takaa. Se poikkesi niiden aukosta sisään. Griffiths tuli kannen alta oikeassa peukalossa ja etusormessaan musteen tahroja. Viidentoista minuutin kuluttua tuli kanootti laivan viereen. Sombbrero-päinen mies nousi.

"Halo, Griffiths", sanoi hän. "Halo, Jacobsen." Käsi laivan laidalla sanoi hän miehilleen: "Pojat, seis nyt."

Hänen heittäytyessään ylös yli laidan ja astuessaan kannelle näkyi hänen näennäisesti painavassa ruumiissaan kissamaisen notkeuden ilmaus. Kuten toisetkin oli hän vähissä vaatteissa. Halpa aluspaita ja valkoinen vaate lonkilla eivät peittäneet kaunisrakenteista ruumista näkymästä. Hänellä oli vankat lihakset, mutta ei hän ollut mikään lihasrykelmä. Ne olivat pehmeästi kaartuvat, ja liikkuaan liukuivat ne pehmeästi ja solevasti joustavan, päivettyneen pinnan alla. Hehkuvat auringot olivat paahtaneet hänen kasvonsakin tummiksi kuin espanjalaisen. Keltaiset viikset tuntuivat olevan vieraassa ympäristössä, ja kirkkaansiniset silmät panivat niihin katsojan vavahtamaan. Oli vaikea uskoa, että tämän miehen pinta oli kerran ollut vaalea.

"Mistä teidät tuuli toi?" kysyi Griffiths käsiä puristettaessa.
"Luulin teidän olevan Santa Cruzissa."

"Minä olin siellä", vastasi äskentullut. "Mutta purjehdimme nopeasti. *Wonder* on tuolla Gooman poukamassa tuulta odottamassa. Bushmannit kertoivat täällä olevan kuunarin, ja minä pistäysin katsomaan. Mitäs kuuluu?"

"Eipä paljoa. Kopro-kasat miltei tyhjäät eikä puolta tusinaa norsunluupähkinöitä. Naiset ovat kaikki kuumeessa, eivätkä miehet saa niitä raahatuksi takaisin suolle. Sairasta väkeä. Pyytäisin ryypyille, mutta perämies on ennättänyt juoda jo viimeisenkin pullon. Tulisi vain tuulta."

Grief katseli tiukan huolettomasti kumpaakin ja nauroi.

"Minulle tämä tyven teki hyvää", sanoi hän. "Pääsinhän teitä tapaamaan. Päälysmieheni kaivoi esille sen teidän pienen lappunne, ja minä otin sen mukaan."

Perämies hiipi hiljaa pois jättäen laivurin katsomaan kiusaajaansa silmiin.

"Ikävä kyllä, Grief, hiton ikävä", sanoi Griffiths, "mutta minulla ei ole sitä rahaa nyt. Saatte antaa minulle vähän aikaa vielä."

Grief nojasi kajuutan ovenpieltä vasten, kasvoillaan kiusaantuneen hämmästyksen merkit.

"Sehän on helveti", sanoi hän. "Kuinka ihmiset oppivat täällä Salomoneilla valehtelemaan. Ei ole totuutta heissä. Sekin kapteeni Jensen. Olisin voinut vannoa, että hän on rehellinen mies. Vain viisi päivää sitten hän sanoi minulle — tahdotteko tietää mitä hän sanoi?"

Griffiths nuoleksi huuliaan. "Antakaa tulla."

"Niin, hän kertoi teidän myyneen — myyneen kaiken pois ja tekevän lähtöä Uusille-Hebrideille."

"Helvetin vale", kiljaisi Griffiths. Grief nyökkäsi.

"Sitähän minäkin. Olipa sillä otsaa kertoa, että oli ostanut kaksi asemaa teiltä — Maurin ja Kahulan. Oli maksanut teille seitsemäntoistasataa kultasovereignia kimpsuista ja kampsuista, tynnyreistä, hyvästä tahdosta, kauppatavarasta, krediitistä ja koprasta."

Griffithsin silmät kapenivat ja välähtivät. Liike oli tajuton, ja Grief huomasi sen, silmissään välinpitämätön ilme.

"Ja Parsons, asiamiehenne Hickimawilla, kertoi Fulcrum-yhtiön ostaneen teiltä sen aseman. Mitä varten hän olisi valehdellut?"

Griffiths, auringon ja kuumeen vallassa ollen, räjähti. Hänen henkensä kaikki katkeruus kohosi hänen kasvoilleen ja veti hänen suunsa vinoon.

"Kuulkaas nyt, Grief, mitäs tässä näytellään? Te tiedätte, ja minä tiedän, että te tiedätte. Pysytään sillä pohjalla. Minä olen myynyt ja teen juuri lähtöä. Mitä aiotte tehdä te?"

Grief kohautti olkapäitään, eikä hänen kasvoillaan näkynyt päättäväisyyden vivahdustakaan. Hänen ilmeensä oli ihan neuvoton.

"Ei täällä ole lakia", julisti Griffiths etunsa. "Tulagi on sadanviidenkymmenen mailin päässä. Minulla on selvät paperit ja olen omalla aluksellani. Ei mikään estä minua lähtemästä. Ei teillä ole oikeutta estää minua sillä syyllä vain, että olen teille jonkun lantin velkaa. Ja, hitto vieköön, ette te minua pidätäkään. Pistäkää se piippuunne."

Tuskaisen hämmästyksen ilme Griefin kasvoilla syveni. "Ette kai tarkoita, että aiotte petkuttaa minulta ne kaksitoistasataa, Griffiths?"

"Juuri sen aion tehdä, vanha rehju. Eikä siinä auta kovat sanat. Tuuli on tulossa. Teidän on paras kiivetä yli laidan, ennenkuin lähden, tai jää kanoottinne alle."

"Tosiaankin, olette melkein oikeassa. En voi teitä pidättää." Grief tavoitti laukkaa, joka riippui hänen revolverivyönsä vierellä, ja veti esille joitakin rypypsiä virallisennäköisiä papereita. "Mutta ehkäpä tämä pidättää teidät. Siinä on töskää teidän piippuunne. Polttakaa pois vaan."

"Mitä siinä on?"

"Amiraliteetin tuomio. Uusille-Hebrideille pako ei teitä pelasta. Tämä voidaan panna täytäntöön missä vain."

Griffiths epäröi ja nielaisi katsottuaan asiakirjaan.

Otsa rypyssä harkitsi hän tätä asiain uutta käännettä! Sitten, äkkiä, hän katsahti ylös ja sanoi oikoisesti:

"Olittepa ovelampi kuin luulinkaan, mies. Saitte minut satimeen. Minun olisi pitänyt tietää eikä yrittää peijata teitä. Jacobsen sanoi, etten voisi. Ei uskonut häntä. Mutta hän oli oikeassa, ja oikeassa olette tekin. Minun rahani ovat tuolla alhaalla. Tulkaa sinne ja teemme välit selviksi."

Hän lähti kajuutan ovelle päin, astui sitten sivuun ja laski vieraansa edelle, samalla katsahtaen merelle päin, missä nouseva tuuli juuri pani merenpinnan tummana karehtimaan.

"Vetäkää ankkuri kireälle", sanoi hän perämiehelle. "Nostakaa purjeet ja olkaa valmiit lähtöön."

"Oh, enpä välitä, vaikka jäinkin kiinni likaisen tempun yrittämisestä", sanoi Griffiths ylimielisesti.

Istahtaessaan perämiehen makuulaverille kajuutassa pienen pöydän ääreen huomasi Grief revolverinperän pistävän esille pieluksen alta. Pöydällä, joka riippui saranain varassa seinästä, oli kynä ja paperia sekä kulunut lokikirja.

"Olen ollut tropiikissa liian kauan. Olen sairas mies, kirotun sairas mies. Ja whisky ja aurinko ja kuume ovat tehneet minut moraaliltanikin sairaaksi. Ei ole mitään liian alhaista minulle nyt; ymmärränpä hyvin, miksi neekerit syövät toisiaan ja ottavat toisiltaan pään ja muuta sellaista. Voisin tehdä niin itsekin. Niinpä pidänkin yritystäni päästä teille tuota pikku summaa maksamasta varsin vähäpätöisenä tempuna. Tahtoisinpa tarjota teille ryppyt."

Grief ei vastannut, ja toinen oli touhuissaan yrittäen saada auki isoa ja moninaarmuista kassa-arkkua. Kannelta kuului falsettiäänisiä huutoja ja pyöryköiden kitkunaa sekä mäjähdyksiä mustain merimiesten kiskoessa ylös isoapurjetta ja halkaisijaa. Grief katseli isoa torakkaa, joka asteli likaisella maalauksella. Griffiths kirosi ja kantoi kassa-arkun portaille paremmin nähdäkseen. Hänen seisoessaan näin, selin vieraaseensa kumartuneena yli kassa-arkun, hänen kätensä äkkiä ampuikin käsiksi pyssyyn, joka oli asetettu portaiden vierustalle, ja samassa hän pyörähti ympäri.

"Älkääpäs liikahtako nyt", komensi hän.

Grief hymyili, kohotti kulmakarvansa kujeellisesti ja totteli. Hänen vasen kätensä oli vuoteella, oikea nojasi pöytään. Hänen revolverinsa riippui oikealla puolella näkyvissä. Mutta hän muisti sen toisen, vuoteella olevan revolverin.

"Hoh!" irvisteli Griffiths. "Kaikki te olette Salomonin-saarilla saanut hypnotisoiduiksi, ettepä minua. Nyt heitän teidät ulos aluksestani vangitsemiskäskeynenne, mutta sitä ennen on teidän tehtävä jotakin. Nostakaa ylös tuo lokikirja."

Toinen katsahti uteliaana lokikirjaan, mutta ei liikahtanut.

"Minä sanoin teille, Grief, että minä olen sairas mies; ja minä voin ampua teidät yhtä helposti kuin tapan torakan. Nostakaa ylös tuo lokikirja, sanon minä."

Sairaalta hän näyttikin; laihat kasvot vääntyivät hermostuneesti kuvastaen hänessä kiehuvaan raivoa. Grief nosti kirjan sivuun. Sen alla oli paperiarkki, jolle oli jotakin kirjoitettu.

"Luekaa se", komensi Griffiths. "Luekaa ääneen."

Grief totteli; mutta hänen lukiessaan alkoivat hänen vasemman kätensä sormet hyvin hitaasti ja kärsivällisesti hiipiä pieluksen alla olevaa asetta kohti.

"*Willi-Vaw-aluksella Bombi Bightissä, Annan saarella, Salomoneilla*", hän luki. "*Tietäkööt kaikki tämän kautta, että minä täten kuitaan, saatuani täyden arvon, kaikki saatavat, mitä Harrison J. Griffiths on minulle ollut velkaa, ja on hän tänään maksanut minulle kaksitoistasataa puntaa sterlinkiä.*"

"Tuo kuitti kädessäni", irvisteli Griffiths, "ei teidän amiraliteetintuomionne ole sen paperin arvoinen, mille se on kirjoitettu. Kirjoittakaa alle."

"Ei siitä mitään hyvää lähde, Griffiths", sanoi Grief. "Pakonalaisena allekirjoitettu paperi ei ole lain edessä pätevä."

"Mikä teitä sitten estää kirjoittamasta?"

"Oh, eipä mikään, säästäisin vain teiltä kiusoja olemalla kirjoittamatta."

Griefin sormet olivat päässeet revolveriin asti, ja hänen puhuessaan sekä leikkiessään oikealla kädellä kynällä alkoi vasen käsi hiljaa ja huomaamattomasti vetää sitä lähemmä. Kun hänen kätensä vihdoin tarttui siihen, pitkä keskisormi liipasimella ja etusormi sylinterin ympärillä, ihmetteli hän, kuinka voisi onnistua vasemman käden pika-ammunnassa.

"Älkää minusta huoliko", ivaili Griffiths. "Muistakaa vain, että Jacobsen todistaa nähneensä minun maksavan teille rahat. Kirjoittakaa siis, kirjoittakaa täysi kuittaus ja alle David Grief ja päivämäärä."

Kannelta kuului purjenuora-pyöryköiden kolina ja reivinuorain ratina purjeita vasten. Kajuutassakin tuntui, kuinka *Willi-Vaw* kallistui, kääntyi tuuleen ja nousi pystyyn. David Grief yhä viivytteli. Keulasta kuului halkaisijan koukkujen kilke, pieni alus kallistui taas, ja kajuutan seinän takaa kuului veden solina.

"Joutukaa nyt, ankkuri on nostettu", huusi Griffiths.

Pyssyn suu oli suoraan Griefiä kohti ojennettuna neljän jalan päässä, kun hän päätti toimia. Pyssy heilahti Griffithsin pitäessä tasapainoa vihurin epätasaisesti heilautellessa alusta. Grief käytti sitä hyväkseen, oli kirjoittavanaan, ja samassa räjähti toimintaan kuin kissa. Samalla kuin hän kumartui alas ja lennähti eteenpäin, lensi hänen vasen kätensä pöydän alitse esiin, ja niin tarkka oli sormen painallus liipasimeen, että luoti lähti juuri revolverin suun kohotessa eteenpäin. Mutta eipä ollut hidas Griffithskään. Hänen aseensa suu tipahti kyyristyneen miehen mukaisesti, ja yht'aikaa laukesivat pyssy ja revolveri.

Grief tunsu luodin raapaisevan hartiaansa ja tiesi itse ampuneensa ohi. Hänen vauhtinsa toi hänet Griffithsin eteen, ennenkuin toista laukausta ennätettiin ampua, ja hän sulki tämän syliinsä puristaen molemmat pyssyä pitelevät kädet itseään vasten. Revolveri oli yhä hänen kädessään, ja hän ohjasi sen suun toisen vatsaa vasten. Kiukuissaan hän jo kohotti hanaa, kun kiukkunsa laantuikin ja hän hillitsi itsensä. Ulkoa kuului hänen gooma-poikiensa suuttuneita huutoja.

Kaikki kävi sekunnissa. Pysähtymättä hän kohotti Griffithsin syliinsä ja kiiti tämä mukanaan kannelle. Hän tuli häikäisevään päivänpaisteeseen. Musta mies seisoirivistellen peräsinrattaan ääressä, ja *Willi-Vaw* kallistui tuuleen ja kiiti eteenpäin. Hänen Gooma-kanootinsa oli jäämässä nopeasti jäljelle. Grief käänsi päänsä. Keskilaidalta juoksi perämies revolveri kädessä häntä kohti. Kahdella loikkauksella, sylissä yhäkin avuton Griffiths, Grief hyppäsi mereen.

Toisiinsa kietoutuneina miehet menivät veden alle; mutta Grief, nostaen polvensa nopeasti toisen rintaa vasten, irroitti syleilyn ja painoi toista alas. Molemmat jalat Griffithsin hartioilla hän potkaisi tämän vielä syvemmälle ja kohosi itse pinnalle. Tuskin oli hänen päänsä pistänyt esille vedestä, kun

läiskäys veden pinnassa ja toinen jalan päässä hänen päästään ilmaisi, että Jacobsen osasi käyttää revolveria. Ei ollut aikaa ampua kolmatta laukausta, sillä täytettyään keuhkonsa ilmalla sukelsi Grief jälleen. Veden alla hän ui, kunnes näki yllään kanootin ja poreita synnyttävät melat. Kun hän nousi siihen, käänsi *Willi-Vaw* tuuleen.

"Washee-washee!" huusi Grief pojilleen. "Pojat, nyt pian rantaan."

Kaikessa häpeämättömyydessään hän käänsi selkensä taistelulle ja kiiti suojaa hakemaan. *Willi-Vawin* täytyi ensin ottaa kapteeninsa ylös, ja siinä se menetti aikaa. Kanootti kiiti täyttä vauhtia päin rantaa, ja sen väki kaapaisi kivakasti yli sannan kohti puiden suojaa. Mutta ennenkuin he ennättivät sinne, pöllähti santa heidän edessään kolmasti. Sitten he sukelsivat viidakon kätköön.

Grief seurasi silmillään tarkasti, kuinka *Willi-Vaw* laski ulos väylästä ja sitten hellittäen purjeet lähti etelää kohti. Ja sen kadotessa niemen taa oli latvapurje kohotettu. Muuan hänen gooma-pojistaan, lähes viidenkymmenen ikäinen mies, jonka pinta oli täynnä hirveitä ihotautien ja tappeluiden haavoja ja arpia, katsoi häntä silmiin ja irvisti.

"Helkkari", selitti mies, "vieras kapteeni teille kiukku".

Grief nauroi ja johti joukkonsa rantaan kanootille.

3.

Kuinka monta miljoonaa David Griefillä oli, sitä ei kukaan Salomonin-saarilla tietänyt, sillä hänen omaisuuttaan oli kaikkialla pitkin eteläistä Tyntämerta. Samoalta Uuteen-Guineaan ja pohjoiseen päiväntasaajalle asti oli hänen plantaasejaan. Hänellä oli helmenpyyntilupia Paumotu-saarilla. Vaikka hänen nimeään ei näkynytäkään, oli hän se saksalainen yhtiö, joka kävi kauppaa ranskalaisilla Marquesas-saarilla. Kauppa-asemia hänellä oli joka saariryhmällä, ja niiden väliä kulkivat hänen lukuisat laivansa. Hän omisti asemia niin kaukaisia ja pieniä, että pienimmät kuunarit ja jahdit kävivät niiden yksinäisten asiamiesten luona vain kerran vuodessa.

Sydneyssä, Castlereagh-kadun varrella, olivat hänen konttorinsa erään talon kolmannessa kerroksessa. Mutta harvoinpa hän siellä oli. Mieluummin hän näet kierteli saarilla etsien uusia rahansijoituspaikkoja, tarkastellen ja ravistellen hereille vanhoja sekä eläen seikkailuja ja hauskuuksia tuhansissa oudoissa tilanteissa. Hän osti suuren *Gavonne*-höyryn hyllyn pilahinnalla ja onnistui saamaan sen ylös — mahdollomana pidetty tempku, joka teki puhdasta neljännesmiljoonan. Lusiadeille hän istutti ensimmäisen kumipuun kaupantekotaroituksessa, ja Bora-Boralta hän poisti etelämeri-puuvillan ja pani iloiset saarelaiset työhön kaakaota viljelemään. Hän se otti haltuunsa hylätyn Lallu-Ka'n saaren ja vei sinne polyneesialaisia Ontong-Javan korallisaarelta sekä istutti neljätuhatta *acrea* kookospuita. Tahitin sotaiset heimot hän lepytti ja sieppasi suuren osan Hikihun fosfaattisaaresta.

Omat laivat hankkivat hänelle värvättyä sopimustyöväkeä, kuljettivat Santa Cruzin poikia Uusille-Hebrideille, uushebridiläisiä Bankeille ja Malaitan ihmissyöjiä Uuden-Georgian plantaaseille. Tongasta Gilberteille ja kaukaisille Lusiadeille hänen pestauslaivansa "kampasivat" saaria työväkeä hakien. Hänen aluksensa kyntivät kaikkia valtameriä. Kolme hänen höyrylaivaansa suoritti säännöllisiä vuoroja saarten välillä, mutta niissä hän ei juuri välittänyt matkustella, vaan mieluummin käytti vapaampaa ja alkuperäisempää purjealusta.

Vähintään neljäkymmenen ikäinen hän oli, mutta näytti tuskin kolmikymmenvuotiaalta. Rannallamaleksijat muistivat vielä hänen tulonsa saarille parikymmentä vuotta sitten, jolloin keltaiset viiksenhaivenet työntyivät silkkisinä hänen huulestaan. Toisin kuin muut valkoiset miehet hän oli tropiikissa siitä syystä, että hän piti siitä. Hänen ihonsa suojaavat pigmentit olivat mainiot. Hän oli syntynyt aurinkoon. Yksi kymmentuhannen joukossa hän oli, mitä tuli auringonpaahteen kestämiseen. Näkymättömät ja nopeat valonsäteet eivät häneen pystyneet. Muut valkoiset miehet olivat onnettomia. Aurinko pisti läpi heidän ihonsa, raadellen ja tuhoten kudoksia ja hermoja, kunnes heidän ruumiinsa ja sielunsa oli sairas; ja silloin he heittivät kymmenet käskyt hiiteen, vajasivat petomaisuuteen, joivat itsensä aikaiseen hautaan tai mellastivat niin pirullisesti, että sotalaivoja täytyi lähettää heitä kurissa pitämään. Mutta David Grief oli oikea auringon poika ja menestyi kaikissa toimissaan. Hän vain ruskettui vuosien vierieessä, mutta hänen ihonsa ruskeassa hohti kultainen vivahdus kuin polyneesialaisten pinnassa. Hänen siniset silmänsä säilyttivät sinensä, hänen viiksensä pysyivät keltaisina, ja kasvojen piirteet olivat sellaiset kuin ne olivat olleet vuosisatoja hänen englantilaisessa rodussaan. Ja englantilainen hän oli vereltään, mutta ne, jotka luulivat tietävänsä, väittivät, että hän ainakin oli Amerikasta syntyisin. Eikä hän toisten lailla tullut Etelämereltä hakemaan rahoja omaan "kotilieteen ja satulaan", vaan toi ne mukanaan. Paumotu-saarille oli tullut. Pienoisella

kuunarijähdillä, sen isäntänä ja omistajana hän tuli nuorukaisena romanttisia seikkailuja etsimään tropiikin aurinkoisilta teiltä. Ja tuli hirmumyrskyssä, jonka jättiläisaallot heittivät hänet jahteineen päivineen kookosviidakkoon kolmensadan yardin päähän rannasta. Kuusi kuukautta myöhemmin pelasti hänet helmenpyytäjäkutteri. Mutta aurinko oli mennyt hänen veriinsä. Tahitissa hän ei noussutkaan laivaan kotiin lähteäkseen, vaan osti kuunarin, täytti sen kauppatavaralla ja rihkamalla sekä lähti risteilemään vaaralliselle Arkipelagille.

Ja samalla kuin kultainen kullanvälke imeytyi hänen pintaansa, virtasi se ulos hänen sormenpäistään. Kosketuksellaan hän loi kultaa. Mutta hän pelasi peliä, ei kullan takia, vaan pelin. Se oli miesten peliä, raakaa leikkiä ja kiivasta kisailua seikkailijain kanssa, jotka olivat hänen omaa vertaan ja puolen Euroopan verta ja muun maailman verta, ja se oli hurjaa peliä; mutta sen yläpuolella oli hänen ihastuksensa kaikkeen, mikä muodostaa etelämereläisen merenkulkijan elämän: särkkäin tuoksu; elävään korallien loppumattomat ihmeet peilikirkkaissa laguuneissa; roihuavat auringonnousut räikeine väreineen, jotka säännötön taituruus oli esille loihnut; palmutupsuiset saarennot turkoosisyvyyksien yllä; purjetuulen vilvoittava viini; aaltoilevan meren vyörynä; kannen kohoilu hänen jalkainsa alla ja yllään pingoitettu kangas; kukkakiehkuraiset ja kullanvälkkeiset Polyneesian miehet ja neidot, puolittain lapsia ja puolittain jumalia; jopa Melaneesian ulvovat villit, päänpyytäjät ja ihmissyöjät, puolipirut ja täyspedot.

Ja niin tämä auringon suosikkipoika, monien miljoonaa mies, pelkästä yltäkylläisen voimansa ja elämänilonsa pakosta pelasi peliään Harrison J. Griffithsin kanssa mitättömistä lanteista. Tämä oli hänen intohimonsa, päähänpistonsa, hänen itsensä ja hänen aurinkoisen voimansa ilmaus; leikki, pila, jossa henki oli pelin riemun panttina.

4.

Aikaisin aamulla kulki *Wonder* lähellä Guadalcanarin rantaa. Se liikkui hitaasti rantatuulen nukahtavan huokunan vetämänä. Idästä nousevat pilvet lupasivat kaakkoispasaadin nousua vanhoine vihureineen ja sadekuuroineen. Edellä, samaa rantaväylää, purjehti pieni alus. Se ei ollut *Willi-Vaw*, ja *Wonderin* kapteeni Ward ilmoitti merilasejaan laskiessaan sen nimeksi *Kauri*.

Grief, joka juuri nousi alhaalta, huokasi: "Olisipa se ollut *Willi-Vaw*."

"Ette tahtoisi myöntää hävinneenne", nauroi toverillisesti Denby, päällysmies.

"Enpä tietenkään." Grief pysähtyi ja nauroi herttaisesti. "Sainpa tuntea, mikä raakalainen se Griffiths on, ja kieropa se osasi olla eilen. 'Kirjoita', sanoi, 'kirjoita täysi kuittaus ja päivämäärä'. Ja Jacobsen, se pieni rotta, oli sen perhanan puolella. Puhdasta merirosvousta, ihan kuin Bully Hayesin päivinä."

"Jollette olisi isäntäni, niin tahtoisin hieman valistaa teitä", sanoi kapteeni Ward.

"Sylkekää suustanne mitä mielessänne on", kehoitti Grief.

"Niin rikkaan kuin teidän on hullua panna sellaisten verojen takia henkensä vaaraan. Miksikä te siihen rupesitte?"

"Totta puhuen, en minä tiedä, kapteeni. Tekee vain mieli. Ja voitteko te ilmoittaa parempaa tekojenne vaikutinta?"

"Kyllä te päästänne pääsette jonakin kauniina päivänä", mörisi kapteeni vastaukseksi astuessaan kompassin luo ja katsoi ilmansuunnan Guadalcanaria peittävästä pilvistä juuri esille pistäytyvään niemeen.

Maatuuli ponnisteli viimeiset voimansa, ja *Wonder*, liukuen nopeasti edelleen, pääsi *Kaurin* rinnalle ja alkoi pyrkiä edelle. Tervehdyksiä lenteli edestakaisin, sitten David Grief huusi:

"Onko nähty *Willi-Vawia*?"

Kapteeni paljasjaloin ja hattureuhka päässä, haalistuneet lava-lava-housut nuoranpätkällä köytettyinä ja tupakkasyלקיä yli laidan roiskautellen vastasi:

"Nähty on. Griffiths oli ankkurissa Savo'ssa viime yönä, otti sikoja ja jamssijuurta ja täytti vesisäiliöitään. Näytti olevan pitkälle matkalle lähdössä, mutt'ei sanonut. Haluaisitteko tavata?"

"Kyllä. Mutta jos tapaatte ennen, niin älkää sanoko, että olette nähnyt."

Kapteeni nyökäytti päätään mietiskellen ja käveli omaa kanttaan eteenpäin pysyäkseen nopeamman aluksen rinnalla. Huusi sitten:

"Kuulkaas! Jacobsen sanoi, että tänä iltana tulevat Gaberalle. Ovat siellä yötä ja ottavat makeita perunoita."

"Gaberallahan on ainoat johtotulet Salomoninsaarella", sanoi Grief, kun olivat päässeet ohi. "Niinkö, kapteeni?"

Kapteeni nyökkäsi.

"Ja juuri niemen tällä puolen on keho ankkuripaikka?"

"Ei ole ankkuripaikkaa. Pelkkiä koralliriuttoja ja matalikkoja sekä hitonmoinen aallokko. Siihenhän *Molly* pirstautui kolme vuotta sitten."

Grief katseli hetken eteensä ilmeettömin silmin, kuin tutkien jotakin sisäistä ilmestystä. Sitten siristyivät hänen silmänsä ja keltaiset viikset kohosivat hymyyn.

"Me menemme ankkuriin Gaberaan", sanoi hän. "Ajakaa lähelle sitä pientä tämänpuoleista poukamaa. Ohimennen jätätte minut veneessä vesille. Kuusi poikaa ja pyssyt. Palaan ennen aamua."

Kapteenin kasvot ilmaisivat epäluuloa, joka läheni moitetta.

"Pieni pila vain", selitti Grief kuin puolusteleiva koulupoika, jonka vanhempi on tavannut koirankurin teosta.

Kapteeni Ward mörisi jotakin, mutta Denby oli valmiina.

"Otatteko minut mukaan?"

Grief nyökkäsi suostumukseksi.

"Ottakaa myös kirveitä ja vesureita", sanoi hän. "Sekä muutamia kirkkaita lyhtyjä. Ja katsokaa, että niissä on öljyä."

5.

Tuntia ennen auringonlaskua *Wonder* sivuutti pienen poukaman. Tuuli oli kiihtynyt, ja aallot alkoivat kohoilla. Riutta kuohui jo valkeana, mutta tuulen yllä oli vesi vain tummunut. Kun kuunari kohosi päin ja otti tuulen halkaisijan taa, työntyi vene ulos. Siihen hyppäsivät vyöhousuiset Santa Cruzin pojat kullakin kädessään pyssy. Denby, lyhdyt kädessä, hyppäsi perään. Grief pysähtyi laivan laidalle.

"Antakaa pimeä yö, kippari", hän pyysi.

"Saatte", vastasi kapteeni. "Ei tule kuuta eikä pilviä. Mutta tuuliaisia tulee."

Ennustus kohotti Griefin kasvoille riemun, joka kultasi päivänpaahtaman pinnan. Hän hyppäsi Denbyn rinnalle.

"Heittäkää irti", käski kapteeni. "Vetäkää isopurje kireälle, pyörä ympäri. Noin. Sitä suuntaa nyt!"

Wonderin purjeet täyttyivät, ja se lähti kiertämään Gaberaan, veneen kiitäessä kuuden airon vetämänä ja Griefin perää pitäessä rantaa kohti. Taitavasti hän ohjasi ahdasta, mutkittlevaa väylää pitkin, jota isompi alus ei olisikaan voinut kulkea, kunnes särkät ja matalikot olivat meren puolella ja he laskivat tyynenä loiskuttelevalle rannalle.

Seuraava tunti tehtiin työtä. Liikuskellen metsäkookosten ja viidakkopensaikon keskellä Grief valitsi puita.

"Kaataa tämä puu, tämä puu", neuvoi hän mustia. "Ei kaataa se puu", sanoi hän päätään pudistaen.

Lopuksi oli hyvä leikkaus viidakosta avattu. Rannalle oli jätetty pitkä palmu. Aukeaman perällä oli toinen. Pimeä levisi jo, kun lyhdyt sytytettiin ja kiinnitettiin näihin kahteen puuhun.

"Tuo ulommainen on liian korkealla." David Grief tarkasteli sitä kriittisesti. "Laskekaa kymmenen jalkaa, Denby."

Willi-Vaw halkoi aaltoja "luu hampaissa", sillä haihtuvan aallokon maininki oli vielä tuntuva. Mustat merimiehet kohottivat isoapurjetta, joka oli ollut pienennettynä vihurién puskeilla. Jacobsen, joka johti sitä hommaa, käski heittämään nostoköydet kannelle ja olemaan valmiina, meni sitten keulaan alalaidan puolelle, Griffithsin viereen. Miehet tuijottivat jännitetyin silmin pimeyteen, korvat tarkkoina kuullakseen näkymättömän rannikon kuohuja. Tämän äänen mukaan he ohjasivat.

Tuuli helpotti, pilviverho keveni, ja tähtien valossa häämötti viidakkoinen ranta. Edessä, alapuolella näkyi hammaspykäläinen kallioniemi. Miehet tuijottivat siihen.

"Amboy-niemi", sanoi Griffiths. "Vettä kyllin. Mene sinä rattaan ääreen, Jacobsen, kunnes saamme suunnan. Anna kääntyä."

Juosten perälle, paljain säärin, veden tippuessa vähistä vaatteista, perämies vapautti mustan peräsimestä.

"Mikä suunta?" kysyi Griffiths.

"Etelä, puoli länteen."

"Anna mennä lounaiseen. Joko on?"

"Oikein on."

Griffiths vertasi Amboy-niemen muuttunutta asentoa *Willi-Vawin* suuntaan.

"Vielä puoli-länteen."

"Puoli-länteen - on."

"Pidä siinä."

"Siinä on." Jacobsen luovutti rattaan raakalaiselle. "Pitää tämä suunta", hän varoitti. "Jos ei hyvä, minä lyö poikki pää."

Hän meni jälleen keulaan, toisen rinnalle, ja taas taajeni pilvikatto, tähtien loisto sammui ja uusi tuulenpuuska puhalsi.

"Pidä silmällä isoapurjetta", huusi Griffiths perämiehen korvaan, samalla tarkaten aluksensa liikkeitä. Se kallistui, alalaita ryyppäsi vettä hänen tutkiessaan tuulen voimaa ja harkitessaan sen helpotusta. Haalea merivesi, siellä täällä fosforivälkkeisenä, huuhteli hänen nilkkojaan ja polviaan. Tuuli vinkui kiivaasti, ja vantit sekä harusköydet vastasivat kuorossa *Willi-Vawin* kallistuessa yhä enemmän ja syöksähtäessä eteenpäin.

"Alas isopurje", huusi Griffiths juosten piikkiköyden luo ja heittäen sivuun sitä pitelevän mustan sekä irroittaen sen.

Jacobsen suoritti saman tempun harusköydessä. Isopurje tuli ratisten alas, ja kiljuen hyökkäsivät mustat läpäyttävän kankaan kimppuun. Perämies, tavattuään yhden laiskoittelemasta pimeässä, iski häntä nyrkillä naamaan ja ajoi hänet työhön.

Tuulenpuuska oli yhä voimassaan, ja pikku purjein kiitti *Willi-Vaw* eteenpäin. Taas seisoivat kaksi miestä keulassa koettaen turhaan nähdä läpi vaakasuorassa vihmovan sateen.

"Kyllä ollaan tolalla", sanoi Griffiths. "Tämä sade ei kestä kauan. Pidämme tämän suunnan, kunnes tulet näkyvät. Ankkuriketjua kolmelta sylvä. Tällaisena yönä paras vetää esille neljäkymmentä. Sitten isopurje kiinni. Sitä ei tarvita."

Puolen tunnin kuluttua palkitsi kahden tulen pilkahdus hänen väsyneiden silmänsä työn.

"Tuolla ne ovat, Jacobsen. Minä käyn rattaaseen. Ota alas keulapurje ja ole valmiina laskemaan. Pane neekerit hyppäämään."

Perällä, rattaan kädensijat kourissaan, Griffiths ohjasi suuntaansa, kunnes tulet olivat kohdallaan, jolloin hän käänsi jyrkästi ja ohjasi niitä päin. Hän kuuli aallokon kuohun, mutta luuli sen kuuluvan kauempaa — kuten oli määräkin, Gaberalta.

Hän kuuli perämiehen kauhistuneen huudon ja kieputti ratasta voimainsa takaa, kun *Willi-Vaw* törmäsi. Samassa isomasto rasehti poikki. Viisi hurjaa minuuttia. Kaikkien kädet pitivät lujasti kiinni

laivanrungon kohotessa ja jysähdellessä koralliriuttoihin ja lämpöisten aaltojen huuhdellessa heitä. Rouskuen ja ryskyen *Willi-Vaw* työntyi yli särkkäin ja pysähtyi verrattain tyneen salmeen niiden takana.

Griffiths istahti kajuutan katolle, pää rintaa vasten painuneena, hiljaisen vihan ja katkeruuden kuohuttaessa hänen mieltään. Kerran hän kohotti katseensa ja tuijotti kahta tulta, jotka olivat toistensa yllä ja aivan linjassa.

"Tuossa ne ovat eikä tämä ole Gabera", sanoi hän. "Mutta mikä helvetti tämä sitten on?"

Vaikka mainingin kuohut vielä kävivätkin ja heittelivät pärskyjään, nukahti kuitenkin tuuli ja tähdet syttyivät. Rannalta kuului airojen loisketta.

"Mitä täällä on tapahtunut — maanjäristyskö?" kysyi Griffiths. "Pohjahan on ihan muuttunut. Satoja kertoja olen tähän laskenut ankkuriin kolmentoista sylen syvällä. Tekö siellä, Wilson?"

Vene laski laivan viereen, ja mies nousi yli laidan. Himmeässä valossa Griffiths näki automaattisen Colt-pistoolin suun kasvojensa edessä ja David Griefin sitä pitelemässä.

"Ei, ette te tässä ole koskaan ankkuroinut", nauroi Grief. "Gabera on tuon niemen takana, ja sinne menen heti, kun olen saanut teiltä ne kaksitoistasataa puntaa. Ei väliä kuitista. Tässä on velkakirjanne, saatte sen takaisin."

"Tekö tämän teitte?" kiljaisi Griffiths hyökäten pystyyn äkillisen raivon vallassa. "Te laitoitte nuo valelyhdyt. Te olette saanut minut haaksirikkoon, ja..."

"Pysykää alallanne!" Griefin ääni oli kylmä ja uhkaava. "Minä pyytäisin vaivata teitä maksamaan ne kaksitoistasataa, olkaa hyvä."

Griffithsin valtasi raskas voimattomuus. Häntä inhotti — häntä inhottivat nämä auringon maat, ja aurinkokipeä hän oli, häntä inhotti kaikkien ponnistustansa turhuus, häntä inhotti tuo sinisilmäinen, kultapintainen voittaja, joka oli hänet nolannut hänen omilla keinoillaan.

"Jacobsen", sanoi hän, "avaa kassa-arkkuni ja maksa tälle — tälle verenimijälle — kaksitoistasataa puntaa".

II.

ALOYSIUS PANKBURNIN SISU.

1.

Niin nopea kuin silmänsä olikin havaitsemaan, milloin seikkailu odotti, ja niin varustautunut kuin olikin siihen, että jokin odottamaton olio hyppäisi päin silmiä lähimmän kookospuun takaa, ei David Grief tuntenut mitään erikoista, kun näki Aloysius Pankburnin. Se tapahtui pienellä *Berthe*-höyryllä. Jättäen kuunarinsa tulemaan jäljessä oli Grief lähtenyt oikotietä Raiateasta Papeeteen. Kun hän ensi kerran näki Aloysius Pankburnin, oli tämä jotenkin päihtynyt herrasmies ryyppäämässä yksinäistä "cocktailiaan" pienessä välikannen baarissa parturihytin vieressä. Ja kun Grief lähti parturista puolta tuntia myöhemmin, roikkuili Aloysius Pankburn edelleen kapakassa yksikseen ryyppäillen.

Nyt on niin, ettei ihmisen ole hyvä yksin ryyppiskellä, ja Grief teroitti huomionsa lyhyen silmäyksensä ajaksi. Hän näki hyvärakenteisen nuoren miehen, näytti olevan kolmissakymmenissä, kaunispiirteinen, hyvinpuettu, ja joka ilmeisesti maailman kirjoissa luettiin gentlemannien luokkaan. Mutta ryyppyä kallistavan, tutisevan, haparoivan käden värivivahteesta ja silmien hermostuneesta, harhailevasta ilmeestä Grief luki piintyneen alkoholistin pettämättömät merkit.

Aterian jälkeen hän näki Pankburnin kannella, missä tämä kaiteeseen nojaten ja jonkun matkan

päässä lähekkäin istuvan miehen ja naisen hämäriin hahmoihin tuijotellen itki päihtyneen tavoin.

"Ei mitään itkemistä", sanoi Grief ystävällisesti.

Pankburn katsoi häneen vuodattaen syvän itsesäälin kyyneleitä.

"Kovaa tämä on", nyyhki hän. "Kovaa, kovaa. Tuo mies on taloudenhoitajani. Maksan hänelle hyvän palkan. Ja noin hän sitä ansaitsee."

"No miks'ette sitä lopeta?" neuvoi Grief.

"En voi. Tuo nainen voisi sulkea whiskyni lukon taa. Hän on hoitajattareni."

"Erottakaa hänet sitten ja juokaa päänne poikki."

"En voi. Tuolla miehellä on rahani, eikä hän antaisi kolikkoakaan ryyppyyn."

Tämä surullinen mahdollisuus toi uuden kyyneltulvan. Griefin harrastus heräsi. Monien merkillisten kohtaustensa joukossa ei hänellä ollut tällaista muistissaan.

"Heidät palkattiin pitämään minusta huolta", vollotti Pankburn, "estämään minua ryyppäämästä. Ja noin ne työtään tekevät, helluttelevat vain pitkin laivaa ja antavat minun juoda itseni kuoliaaksi. Se ei ole oikein, sanon minä. Ei ole. Heidät lähetettiin mukaani nimenomaan siksi, etteivät antaisi minun ryyppätä, kun vain annan heidän olla rauhassa. Jos siitä huomautan, uhkaavat he, etten saa pisaraakaan. Mitä minä piruparka teen? Minun kuolemani tulkoon heidän päälleen, niin juuri. Lähdetään alas."

Hän irroitti kätensä kaiteesta ja olisi kaatunut, jollei Grief olisi tarttunut hänen käsivarteensa. Hänessä näytti tapahtuvan muutos, hän jäykistyi, työnsi leukansa uhkaavasti eteenpäin, ja silmissä välkähti tuikea ilme.

"Mutta enpä annakaan niiden tappaa itseäni. Saavatpa nähdä. Tarjosin niille viisikymmentätuhatta — sitten myöhemmin, tietysti. Nauroivat. Eivät tiedä. Mutta minä tiedän." Hän tapaili taskuaan ja veti esille esineen, joka väljähteli himmeässä valaistuksessa. "Eivät tiedä tämän merkitystä. Mutta minä tiedän." Hän katsahti Griefiin äkkiä epäillen. "Mitäs arvellette? Mitä?"

David Grief kuvitteli, kuinka tuo alkoholistituhokas pistäisi kuoliaaksi sangen rakastettavan parin vaskinaulalla — sillä vanha laivanaula oli hänen kädessään.

"Äitini luulee minun täällä parantuvan juopottelusta. Ei tiedä. Minä lahjoin lääkärin määräämään minut matkalle. Kun pääsemme Papeeteen, ostan taloudenhoitajani kuunararin ja me lähdemme purjehtimaan. Mutta he eivät aavista. He luulevat juopuneen höperöivän. Mutta minä tiedän. Minä vain. Hyvää yötä, herra. Menen nukkumaan, jollette — te tule ryyppylle. Lähtöryppy."

2.

Seuraavalla viikolla Grief näki Aloysius Pankburnin monissa merkillisissä tiloissa Papeetessa. Ja jokainen muukin tuon pienen saaripääkaupungin asukas näki saman; sillä ei vuosikausiin sen rannikolla eikä Lavinan majatalossa ollut mokomia skandaaleja tapahtunut. Kerran juoksi Aloysius Pankburn keskellä päivää pelkissä uimahousuissa pitkin pääkatua Lavinan talosta uimarantaan. Hän nyrkkeili kapakassa *Berthen* lämmittäjän kanssa ja sai päin naamaansa. Hän yritti mielettömästi hukuttautua kahden jalan lampeen ja hyppäsi mainiosti 50 jalan korkeudelta *Mariposan* rikistä mereen. Osti kutteri *Toeraun* mielettömän kalliista hinnasta. Mutta taloudenhoitaja julisti kaupan mitättömäksi. Hän osti kaiken tavarankorkealta pitaaliselta ukolta ja myi leipää, hedelmiä, paratiisinviiikunoita ja makeita perunoita niin halvalla, että santarmit oli kutsuttava hillitsemään alkuasukkaiden rynnäkköä. Kolme kertaa santarmit vangitsivatkin hänet yleisen häiriön tekijänä, ja kolme kertaa täytyi taloudenhoitajan keskeyttää rakastelunsa maksaakseen siirtomaahallinnon tuomitsemat sakot.

Sitten *Mariposa* purjehti San Franciscoon, ja sen perhehytissä olivat talouden- ja sairaanhoitaja, nuorikkoparina. Ennen lähtöään oli taloudenhoitaja huolekkaasti antanut kahdeksan viiden punnan seteliä Aloysiukselle, josta oli hyvin aavistettavana seurauksena, että tämä muutamia päiviä myöhemmin heräsi rahattomana ja sangen lähellä juoppohulluutta. Lavina, kuuluu hyväsydämisyydestään Etelä-Tyynenmeren retkujen ja roikaleiden kesken, hoiti häntä hyvin, koskaan antamatta hänen palaavan tajunsa ymmärtää, ettei ollut rahaa eikä sen hoitajaa laskuja suorittamassa.

Muutamana iltana vähän myöhemmin David Grief, lojuessaan *Kittiwaken* peräkansikatoksen alla silmäillen Papeeten lehden laihoja palstoja, äkkiä kavahti pystyyyn ja hieraisi silmiään. Uskomatonta,

mutta totta! Etelämeren vanha romanttisuus ei siis vielä ollut kuollut!

Hän luki: "*Halutaan maksaa puoli osuutta viiden miljoonan frangin aarrekätköön matkasta tuntemattomalle Tyynenmeren saarelle ja saaliin kuljetuksesta. Kysykää Hullua Lavinan luona.*"

Grief katsoi kelloaan. Vasta kahdeksan.

"Herra Carlsen", sanoi hän hehkuvaan piippuun päin. "Kutsukaa valasveneeseen miehistö. Menen maihin."

Norjalaisen perämiehen karhea ääni kuului keulasta päin, ja pian lakkasi puoli tusinaa rapasaarelaista laulamasta sekä laittoi veneen kuntoon.

"Tulin katsomaan sitä Hullua, herraksi sitä kai sanotaan", sanoi David Grief Lavinalle.

Hän näki nopean harrastuksen emännän silmissä, kun tämä käänsi päänsä ja sanoi jotakin alkuasukkaalle läpi kahden huoneen ja keittiön. Muutaman minuutin päästä kömpi värillinen tyttö esille ja pudisti päätään. Lavinan pettymys oli ilmeinen.

"Te olette *Kittiwakella*", sanoi hän. "Minä kerron hänelle, että te kävitte kysymässä."

"Se on siis *hän?*" kysyi Grief.

Lavina nyökkäsi.

"Toivon, että voisitte tehdä jotakin hänen hyväkseen, kapteeni Grief. Minä olen vain hyväluontoinen nainen. En tiedä. Mutta hänestä voi pitää, ja ehkäpä hän puhuu totta, en tiedä. Te kyllä ymmärrätte. Ette ole niin pehmeä hupsu kuin minä. Sekoitanko cocktailin?"

3.

Taas kuunarinsa kannella ja lepotuolissa torkkuillessaan kolmen kuukauden vanhaa aikakauskirjaa selaillen kuuli David Grief huohottavaa, sekavaa ääntä laidan takaa. Hän avasi silmänsä. Chileläisestä risteilijästä, neljännesmailin päästä, kuului kahdeksan helähdystä. Puoliyö. Laidan takaa kuului loiskahdus ja sama ääni taas. Se oli kuin sammakon kurnutusta, johon sekoittui itsekseen itkevän ja avaruuksille surujaan kertovan miehen nyhkytystä.

David Grief hypähti alalaidan ääreen. Vellottu vedenpinta väreili fosforivaloisena. Kumartuen alaspäin sai Grief kätensä miehen kainalokuoppaan, ja vetäen ja kiskoen ja nopeasti otteita siirtäen hän kiersi kannelle Aloysius Pankburnin alastoman olemuksen.

"Ei ollut lanttiakaan", selitti tämä. "Täytyi uida, enkä löytänyt portaitanne. Hullua kylläkin. Antakaa anteeksi. Jos annatte vaatteen vyötäisilleni ja hyvän ryyppyn, tunnen taas itseni. Olen herra Hullu, ja te olette kapteeni Grief, joka kävitte minua kysymässä. Ei, en ole päissäni. Eikä vilustakaan. Ei tämä ole värisemistä. Lavina antoi minulle vain kaksi ryyppyä tänään. Olen kauhujen rajalla vain, siinä koko juttu, ja aloin jo nähdä pikku äijiä, kun en löytänyt portaitanne. Jos viette minut kannen alle, olen hyvin kiitollinen. Te yksin vastasitte ilmoitukseeni."

Hän värisi surkeasti lämpimässä yössä, ja hytissä piti Grief huolta siitä, että jo ennenkuin hän sai pyytämänsä pyyhkeenkään, hänellä oli kädessään lasi puolillaan whiskyä.

"No, antakaa kuulua", sanoi Grief saatuaan vieraansa paitaan ja housuihin. "Mitä ilmoituksenne merkitsee? Minä kuuntelen."

Pankburn katsahti whiskypulloon, mutta Grief pudisti päätään.

"All right, kapteeni, vaikka vakuutankin kaiken jäljelläolevan kunniani kautta, etten ole päissäni — en rahtuakaan. Siis, minä kerron teille, se on totta, ja minä kerron lyhyeen, sillä tiedän teidät toimen ja tarmon mieheksi. Myös on kemianne hyvä. Teille ei alkoholi ole koskaan ollut miljoona matoa kalvamassa joka solua. Ette ole ollut helvetissä. Minä olen siellä nyt. Kärventymässä. Kuulkaa siis.

"Äitini on elossa. Englantilainen. Olen syntynyt Austraaliassa. Opiskellut Yorkissa ja Yalessa. Olen maisteri ja luonnontieteiden tohtori, mutta nyt olen retku. Juoppo. Olen ollut atleetti. Olen sukeltanut satakymmenen jalkaa. Minulla on ollut monta amatööriennätystä. Olen kala. Opin heittoveto-uinnin [= krooli] ensimmäisten joukossa cavilleilta. Olen uinut aallokossa kolmekymmentä mailia. Toinenkin rekordi on. Olen niellyt whiskyä enemmän kuin kukaan ikäiseni mies. Olen valmis varastamaan teiltä

kuuspennisen saadakseni ryypyn. Ja lopuksi: puhun teille totta.

"Isäni oli amerikkalainen. Annapolista. Meriupseeri. Sisällissodassa. V. 1866 hän oli *Suvaneen* luutnanttina. Kapteeni oli Paul Shirley. Laiva otti hiiliä eräällä Tyynenmeren saarella, jota en välitä mainita. Se on nyt erään vallan suojeluksessa. Silloin ei ollut, ja jääköön mainitsematta. Rouvalla, erään yleisen laitoksen kapakkapöydän takana isäni näki kolme kuparinaulaa — laivanaujoja."

David Grief hymyili tyynesti: "Voin sanoa teille sen hiiliaseman ja myöhemmin tulleen suojelusvaltion nimet."

"Ja naulat?" sanoi Pankburn yhtä tyynesti. "Ne ovat minun hallussani nyt."

"Varmaankin. Ne olivat saksalaisen Oscarin kapakassa. Pinu-Pini'ssä. Johnny Black toi ne sinne kuunaristaan sinä iltana kuin kuoli. Hän tuli juuri lännestä päin pitkältä matkalta. Oli pyydellyt merimakkaroita ja tehnyt santelipuukauppaa. Koko rannikko tuntee tarinan."

Pankburn pudisti päätään. "Jatkakaa", pyysi hän.

"Se tapahtui ennen minun aikaani tietysti", selitti Grief. "Kerron vain kuulemiani. Sitten tuli Ecuadorin risteilijä lännestä, kotimatalla. Sen upseerit huomasivat naulat. Johnny Black oli kuollut. He saivat käsiinsä hänen perämiehensä ja lokikirjansa. Lähtivät länttä kohti. Kuuden kuukauden kuluttua, taas kotiin päin tullen, se pysähtyi Pinu-Piniin. Eivät olleet löytäneet, ja juttu tuli tunnetuksi."

"Kun kumoukselliset marssivat Guayaquiliin", puuttui puheeseen Pankburn, "niin hallituksen upseerit, pitäen sen asemaa toivottomana, siirsivät valtiorahaston, noin miljoonan dollaria kultaa, Englannin rahana kylläkin, amerikkalaiseen *Flirt*-nimiseen kuunariin. Oli määrä paeta päivällä. Kapteeni livahti ulos yöllä. Jatkakaa."

"Vanha juttu", jatkoi Grief. "Ei ollut muuta alusta satamassa. Upseerit eivät päässeet pakoon. Heidän täytyi tapella ja he pitivätkin kaupungin. Rohjas Salced suoritti nopean marssin Quitoon. Vallankumous oli kukistettu, ja Ecuadorin ainoa risteilijä lähetettiin ajamaan takaa *Flirtia*. Saavuttivat sen Banks-ryhmän ja Uusien-Hebridien välillä. Kapteeni oli kuollut edellisenä päivänä — mustanveden kuume."

"Entä perämies?" tiukkasi Pankburn.

"Hänet olivat alkuasukkaat tappaneet viikkoa aikaisemmin eräällä Banksin saarella, kun hän oli vettä noutamassa. Ei ollut merenkulkutaitoisia muita. Miehiä kidutettiin. Vastoin kansainvälisiä lakeja. He halusivat tunnustaa, mutt'eivät voineet. He kertoivat kolmesta naulasta sen saaren rannalla, mutta eivät tienneet, missä se saari on. Kaukana länessä, sen vain tiesivät. Jutulla on nyt kaksi muotoa. Toinen kertoo niiden kaikkien kuolleen kidutukseen. Toinen, että henkiinjääneet ripustettiin raa'an nokkaan. Ainakin tuli risteilijä takaisin ilman rahoja. Johnny Black toi ne kolme naulaa Pinu-Piniin ja jätti ne Oscarille, mutta mistä hän ne löysi, sitä hän ei koskaan kertonut."

Pankburn katsoi hartaasti pulloa. "Vain kahden sormen verran", vikisi hän. Grief mietti ja kaatoi laihan ryypyn. Pankburnin silmät säkenöivät, ja hän pääsi taas elämisen alkuun.

"Ja nyt minä voin kertoa puuttuvat yksityisseikat", sanoi hän. "Johnny Black kertoi kyllä. Hän kertoi isälleni. Kirjoitti Levukasta, ennenkuin tuli Pinu-Piniin kuolemaan. Isäni oli pelastanut hänen henkensä remuisena yönä Valparaisossa. Kiinalainen helmenpyytjä, Torstai-saarilta, hakien uusia alueita Uuden-Guinean pohjoispuolella, teki kauppoja kolmesta naulasta neekerin kanssa. Johnny Black osti ne kuparin painosta. Hän ei uneksunut, enempiä kuin kiinalainenkaan, mutta palatessaan hän pysähtyi pyytääkseen haukannokka-kilpikonnan juuri sillä rannalla, missä sanoitte *Flirtin* perämiehen tapetun. Mutta häntä ei oltukaan tapettu. Banks-saarelaiset pitivät häntä vankina, ja hän oli kuolemaisillaan leukaluunmyrkytyksestä, jonka oli saanut nuolesta. Ennen kuolemaansa hän kertoi jutun Johnny Blackille. Tämä kirjoitti isälleni. Hän oli henkihieverissä — syöpä. Isäni, *Perryn* kapteenina, sai naulat Oscarilta kymmenen vuotta myöhemmin. Ja isäni viimeisen tahdon ja testamentin mukaan sain ne minä. Minulla on tiedossani sen saaren leveys- ja pituusaste, missä ne naulat oli puuhun isketty. Ne ovat nyt Lavinalla. Leveys- ja pituusaste päässäni. Mitäs arvellette?"

"Merkillistä", aprikoi Grief. "Miks'ei isänne itse niitä hakenut?"

"Ei tarvinnut. Peri sedältään omaisuuden. Erosi laivastosta, hullaantui sairaanhoitajattareen Bostonissa, ja äitini sai eron. Hänkin peri noin 30,000 dollarin tulot ja muutti Uuteen-Seelantiin. Minut jaettiin, niin että olin puolen aikaani Uudessa-Seelannissa, toisen puolen Yhdysvalloissa, kunnes isäni kuoli viime vuonna. Nyt olen äitini kokonaan. Isä jätti minulle rahansa — joukon miljoonia — mutta äitini on pannut minut holhouksen alaiseksi juopottelun takia. Olen varsin merkitseväin summain mies, mutta en saa kajota muuhun kuin mitä minulle tiputellaan. Mutta ukko, joka oli saanut kuulla ryypimisestä, jätti minulle ne kolme naulaa ja numerot. Jätti ne lakimiestensä kautta, joita äiti ei

tuntenut; sanoi että ne olivat paremmat kuin henkivakuutus, ja että jos minulla oli selkärankaa hakea ne, sain juoda elämäni loppuun saakka. Miljoonia on holhoojillani ja kapoittain kultaa äidilläni, ja ne ovat minun, jahka hän ensin joutuu ruumiinpoltto-uuniin, ja sillä välin minä kerjään Lavinalta ryyppyjä. Helvetti, eikö niin? — kun ajattelette janoani."

"Missä saari on?"

"Kaukana."

"Nimi?"

"Eikö hiidessä, kapteeni Grief. Te teette helpolla puolen miljoonaa. Te purjehditte minun ohjeitteni mukaan, ja kun ollaan merellä, ilmoitan, en ennen."

Grief kohautti olkapäitään ja jätti sen asian.

"Nyt saatte ryydyn ja pääsette maihin", sanoi hän.

Pankburn mietti. Ainakin viisi minuuttia hän väitteli itsekseen, sitten nuolaisi huuliaan ja antautui.

"Jos lupaatte lähteä, niin kerron nyt."

"Tietysti. Siksi kysynkin. Saaren nimi?"

Pankburn katsoi pulloa.

"Jos saan sen ryydyn nyt, kapteeni."

"Ette saa. Sen saatte, kun menette maihin. Jos aiotte sanoa sen saaren nimen, on teidän sanottava se selvin päin."

"Francis-saari, jos tietää tahdotte. Bougainville nimitti sen Barbour-saareksi."

"Kaukana, yksin Pienessä Korallimeressä", sanoi Grief. "Tiedän. Uuden-Irlannin ja Uuden-Guinean välillä. Pirun pesä nyt, vaikka varsin hyvä silloin, kun *Flirt* iski naulat puuhun ja kiinalainen niistä kauppaa teki. Höyrylaiva *Castor*, joka värvasi työläisiä Upolun plantaaseille, menetti siellä kaiken väkensä pari vuotta sitten. Tunsin hyvin sen kapteenin. Saksalainen risteilijä pommitteli sen viidakkoa, poltti puolen tusinaa kylää, tappoi joukon neekereitä ja sikoja — siinä kaikki. Alkuasukkaat ovat siellä aina olleet pahanlaisia, mutta oikein pahoiksi ne kääntyivät neljä vuosikymmentä sitten. Silloin ne hävittivät sen valaanpyytäjän. Mikäs sen nimi olikaan?"

Hän meni kirjakaapille, otti esille "Etelä-Tyynenmeren Hakemiston" ja selaili sen lehtiä:

"Tässä. Francis eli Barbour", luki hän. "Alkuasukkaat sotaisia ja petollisia — melaneesialaisia — ihmissyöjiä. Valaan pyydystäjä *Western* tuhottu — se sen nimi oli. Kareja, niemiä, ankkuripaikkoja. Redskar, Owen Bay, Likikili-lahti, se se kai on, syvä uoma, pohja yhdeksän syltä syvällä, kun valkea juova rantatörmällä osoittaa länsi-lounaaseen." Grief katsoi Pankburniin. "Siinä on teidän rantanne, voisin vanna."

"Lähdettekö?" tiukkasi toinen kiihkeästi.

Grief nyökkäytti päätään: "Näyttää huomioon otettavalta. Jos olisi ollut puhe sadoista miljoonista, en olisi puuttunut siihen. Me lähdemme huomenna, mutta yhdellä ehdolla. Te olette minun ehdottoman käskyvaltani alainen."

Vieras nyökkäsi iloisena ja hartaasti.

"Se merkitsee: ei ryyppyäkään!"

"Kova laki", vikisi Pankburn.

"Se on ehtoni. Olen lääkäriä kylliksi pitääkseni huolta siitä, ettei tule vaaraa. Ja teidän on tehtävä työtä — kovaa työtä, merimiehen työtä. Teidän on suoritettava säännölliset vahtivuorot ja kaikki, mutta te syötte ja nukutte tällä puolella."

"Täytyy suostua." Pankburn ojensi kätensä vahvistaakseen sopimuksen. "Kunhan ei olisi kuolemaksi?"

David Grief kaasi runsaat kolme sormellista lasiin ja ojensi:

"Täss' on viimeinen ryyppy. Ottakaa."

Pankburnin käsi ojentui puolitiehen. Äkkiä hän päättäväisyyden puuskassa pysäytti sen, veti olkansa taapäin ja kohotti päänsä.

"Jos en otakaan", sanoi hän, — mutta himon voittamana tarttui kiihkeästi lasiin kuin peläten, että se otettaisiin pois.

4.

On pitkä matka Seurasaarilla olevasta Papeetesta Pienelle Korallimerelle — 150:nneeltä läntiseltä pituusasteelta 150:nnelle itäiselle — korpin tietä sama kuin Atlantin poikki. Mutta *Kittiwake* ei kulkenut niin suoraan kuin korppi lentää. David Griefin monet asiat mutkistivat suuntaa useasti. Hän pistäytyi katsomassa, saisiko asumattomalle Rose-saarelle kookosplantaasin. Sitten hän kävi Tui Manuan puheilla Itä-Samoalla ja järjesti juonen, jonka kautta oli pääsevä osalliseksi kauppamonopoliin tuon kuolevan kuninkaan kolmella saarella. Apialta hän otti mukaansa useita asioitsijoita ja lastin kauppatavaraa Gilberteille. Hän pistäytyi Ontong-Javan riutoilla, tarkasti Ysabelissa olevat plantaasinsa ja osti maita koillisen Malaitan suolavesipäälliköiltä. Ja tätä mutkittlevaa tietä matkattaessa hän muokkasi miestä Aloysius Pankburnista.

Tämä janosuu sai tehdä tavallisen merimiehen työt, vaikka asuikin perällä. Hän sai seista peräsinrattaalla ja olla tähytämässä, vetää köysiä ja purjeita, jopa suorittaa likaisimpia ja raskaimpiakin töitä. Silmukkalaudalla heiluen hän raaputti mastoja ja liukui alas. Kivellä hangatessaan kantta ja kitatessaan hän kehitti veltostuneita lihaksiaan. Kun *Kittiwake* oli ankkurissa ja sen alkuasukasmiehistö puhdisti sen kuparipohjaa kookosluudilla sukeltaen veden alle, lähetettiin Pankburn vuorollaan sinne myös niin usein kuin toisetkin.

"Silmäilkää itseänne", sanoi Grief. "Olette kaksin verroin miehistynyt laivaan tulonne jälkeen. Ette ole saanut ryyppyäkään, ette ole kuollut, ja myrky on kokolailla haihtunut ruumiistanne. Työ sen tekee. Se voittaa sairaanhoitajattaret ja taloudenhoitajat. Täss' on, jos janottaa. Imaiskaa tuosta."

Muutamalla paksuselkäisen veitsensä iskulla Grief lohkaisi kolmikulmaisen kappaleen juotavasta kookospähkinästä. Ohut raikas neste, hieman maidonkarvainen ja poreileva, kuohui reunoille. Kumartuen otti Pankburn tuon luonnonkupin ja kumosi sen sisällyksen kurkkuunsa. Hän joi useita sellaisia joka päivä. Musta stuuartti, kuusikymmenvuotias uushebridiläinen, ja hänen yhdentoistaikäinen apulaisensa Lack-saarilta pitivät huolta siitä, ettei varasto päässyt loppumaan.

Pankburn ei vastustanut kovan työn teettämistä. Hän ahnehti työtä, ei koskaan välttänyt sitä ja aina ennätti alkuasukasmerimiesten edellä komennusta täyttämään. Mutta sankarillisesti oli hänen kärsittäväkin sinä aikana, jolloin ajoin alkoholia ruumiistaan. Vielä sittenkin, kun myrky viime tippa oli erinnyt, pysyi himo kuin päähän iskeytyneenä. Jopa hän kunniasanallaan päästessään maihin Apiassa aikoi lopettaa kapakkain liikkeen kaatamalla naamaansa niiden varastot. Ja niin löysi David Grief hänet kello 2 aamulla Tivolista Charley Robertsin ulosheittämänä häiritsevän käytöksen takia. Aloysius kertoi entiseen tapaansa tähdille surujaan. Samalla hän laulun tahdissa heitteli korallinkappaleilla Charley Robertsin ikkunoita rikki osaten ihmeteltävän hyvin. David Grief otti hänet mukaansa, mutta ei ottanut käsitelläkseen ennen seuraavaa aamua. Se tapahtui *Kittiwaken* kannella, eikä se ollut lastentarhaleikkiä. Grief löi häntä paljain rystysin ja nyrkein — antoi hänelle pahimman selkäsaunan, minkä hän elämässään oli saanut.

"Sielusi terveydeksi, Pankburn", noin hän iskujaan säesti. "Äitisi iloksi. Jälkeentulevaistesi siunaukseksi. Koko maailmalle hyödyksi, ja kaikkeudelle ja kaikelle tulevalle ihmiskunnalle. Ja nyt alamme alusta taas, että läksyt kalloon tarttuisivat. Saat tässä sielusi terveydeksi; tässä äitisi takia; tässä vielä aavistamattomain lastesi hyväksi, joiden äitiä olet heidän tähtensä rakastava, ja rakkauden takia, joka on oleva ominaisuutenasi, kun minä sinut koulustani lasken. Ja nyt, niele lääkkeesi. Tätä riittää. Mutta se oli vasta alkua. Monta muuta järkisyytä on, joita nyt käyn selittämään."

Ruskeat merimiehet ja mustat laivapalvelijat sekä kokki katselivat irvistellen. Eikä pistänyt heidän päähänsä tutkistella valkoisten miesten salaperäisiä tapoja ja käsittämättömiä menoja. Perämies Carlsen oli täydelleen isäntänsä menettelyn kannalla, ja Albright, päällysmies, vain kiersi viiksiään hymyillen. He olivat meren miehiä. Elivät karkeaa elämää. Ja alkoholikysymykseen suhtautumisessa he olivat käyneet kurssin, jota tohtorikouluissa ei opeteta.

"Poika! Sanko raitista vettä ja pyyhe!" komensi Grief lopettaessaan.
"Kaksi sangollista ja kaksi pyyhettä", lisäsi hän käsiään silmäillen.

"Olettepa te siisti", sanoi hän Pankburnille. "Taas olette kaiken turmellut. Olin jo saanut myrkyn lähtemään teistä. Ja nyt sitä höyryä joka lävestä. Alusta on taas alettava. Herra Albright! Tuolla rannalla on vanhaa ketjua. Hakekaa sen omistaja, ostakaa se ja tuokaa tänne. Sitä on kai sataviisikymmentä sylvä. Huomisaamuna alat hieroa siitä ruostetta. Kun se on tehty, kiillotat sen hiekkapaperilla. Sitten maalaat. Etkä muuta työtä tee, ennenkuin se ketju on niin siisti kuin uusi."

Aloysius Pankburn pudisti päätään.

"Minä lähden. Francis-saari saa jäädä helvettiin minun puolestani. Olen saanut tarpeekseni teidän orjankohtelustanne. Laskekaa minut maihin heti. Olen valkoinen mies. En siedä tällaista kohtelua."

"Herra Carlsen, te pidätte huolta siitä, että herra Pankburn pysyy aluksella."

"Minä panen teidät tästä syytteeseen!" kirkui Aloysius. "Te ette voi minua pidättää."

"Minä voin antaa teille toisen selkäsaunan", vastasi Grief. "Ja sen sanon teille, te päihtynyt penikka, että minä kolkutan teitä minkä vain rystyseni kestävät, kunnes te halajatte päästä ketjuruostetta hinkkaamaan. Olen ottanut teidät käsiini ja minä teen teistä miehen, vaikka siinä leikissä henkenne menisi. Menkää nyt alas ja vaihtakaa pukua. Olkaa valmis vasaroimaan tänä päivänä. Herra Albright, tuottakaa ne ketjut tänne heti. Herra Carlsen, lähettäkää vene noutamaan. Ja pitäkää herra Pankburnia silmällä. Jos hän näyttää menettävän tasapainonsa tai saa väristyskohtauksia, niin antakaa hänelle ryyppy — pieni. Saattaa tarvita viime yön jälkeen."

5.

Lopun aikaa, minkä *Kittiwake* oli Apiassa, kilkutti Aloysius Pankburn kahleruostetta. Kymmenen tuntia päivässä. Ja koko pitkän merimatkan Gilberteille hän yhä kilkutti. Sitten seurasi hiekkapaperilla hierontaa. Sataviisikymmentä sylvä on yhdeksänsataa jalkaa, ja joka rengas koko kahleiden pituudesta oli puhtaampi ja sileämpi kuin koskaan ennen. Ja kun sen viimeinen rengas oli saanut toisen silauksen mustaa maalia, puhui hän Griefille:

"Tuokaa enemmän likaista työtä. Puhdistan muutkin ketjut, jos haluatte. Eikä teidän tarvitse minusta enää murehtia. En enää maista pisaraakaan. Minä tahdon treenata päähän asti. Kyllä te minun sisuni otitte minua pieksäessänne, mutta minä sanon, että vain toistaiseksi. Minä treenaan nyt itseni niin kovaksi läpeensä kuin nämä kahleet ovat. Ja jonakin päivänä, herra David Grief, jossakin, jotenkin minä pääsen siihen, että pieksän teidät niinkuin te pieksitte minut. Minä kolhin naamaanne, kunnes omat neekerinne eivät teitä enää tunne."

Grief riemuitsi.

"Nyt te puhutte kuin mies", huusi hän. "Ainoa tapa, miten voitte päästä minua pieksämään, on, että tulette mieheksi. Ja sitten, ehkä..."

Hän pysähtyi, toivoen toisen tarttuvan juoneen. Aloysius tunnusteli ensin, mutta sitten välähti ymmärtämys hänen silmistään ja hän sanoi:

"Ja sitten en enää halua, tarkoitatte."

Grief nyökäytti päätään.

"Siinä se kirous onkin", valitti Aloysius. "Uskonpa itsekin, etten sitten enää halua. Ymmärrän kyllä. Mutta minä jatkan silti ja kehitän itseäni edelleen."

Griefin kasvojen lämmin, päivänpolttama hehku näytti lämpimämmältä. Hän ojensi kätensä. "Pankburn, minä pidän teistä sen takia."

Aloysius tarttui käteen ja puristi sitä totisen vakavana.

"Grief", hän valitti, "te otitte ylpeän sisuni, ja pelkäänpä, että se tapahtui ainaiseksi".

6.

Tukahduttavana troopillisena päivänä, jolloin kaukainen kaakkoinen puhalteli viime henkäyksiään ja oli aika luoteismonsuunin nousta, tuli *Kittiwaken* näkyviin Francis-saaren viidakkoinen rannikko. Grief

haki kompassin ja merikiikarin avulla Redskaria merkitsevän tulivuoren. Sitten kuljettiin ohi Owen Bayn ja tuulen tykkänään nukahtaessa laskettiin Likikili-lahteen. Kahden veneen hinaamana ja Carlsenin etsiessä väylää pujahti *Kittiwake* kapeaan ja syvään vuonoon. Ei ollut mitään avorantaa. Risofoora kasvoi vedenrajaan asti, ja sen takana kohosi jyrkkä viidakko, jonka katkaisi vain silloin tällöin kalliontörmä. Mailin matkan päässä, kun jyrkänteen valkea juova osoitti länsi-lounaiseen, varmisti lyyjiyuoti "Hakemiston" tiedonannon, ja ankkuri painui ratisten yhdeksän sylen syvyyteen.

Sen päivän he pysyivät *Kittiwakella* ja odottivat vielä seuraavaan iltapäiväänkin. Kanootteja ei ilmestynyt. Ei mitään ihmiselämän merkkejä. Ei muunkaan elämän, paitsi joku kalan polskaus tai papukaijan kirkuna. Kerran myös iso perhonen, kaksitoista tuumaa siivenpäästä toiseen, leijaili heidän mastojensa yli vastapäiseen viidakkoon.

"Ei kannata lähettää venettä, ne eristävät sen", sanoi Grief.

Pankburn ei uskonut, vaan tarjoutui menemään yksin, uidenkin, jos ei saisi lainaksi pikku venettä.

"Ne eivät ole unohtaneet saksalaista risteilijää", selitti Grief. "Ja lyönpä vetoa, että rantapensaikko on väkeä täynnään. Mitä arvelette, herra Carlsen?"

Tämä vanha saarten seikkailija oli epäröimättä samaa mieltä.

Myöhään toisena iltapäivänä Grief komensi veneen vesille. Itse hän istuutui keulaan, suussa palava savuke ja lyhytlankainen dynamiittipuikko kädessään; hän aikoi ampua kaloja. Tuhdoille asetettiin puoli tusinaa winchesterejä. Albright, joka asettui peräsimen varteen, piti mauserinsa kätensä ulottuvilla. He soutelivat vihreää kasviseiniä pitkin. Aika ajoin pysäytettiin airot, ja syvä hiljaisuus vallitsi.

"Kaksi guineaa yhtä vastaan vetoa, että tuo pensaikko on täynnä niitä", kuiskasi Albright.

Pankburn kuunteli vielä hetken ja hyväksyi vedon. Vähän myöhemmin he tapasivat parven punakaloja. Ruskeat soutajat pysäyttivät aironsa. Grief kosketti savukkeellaan lyhyttä sytytyslankaa ja heitti puikon. Niin lyhyt oli lanka, että puikko räjähti heti veteen satuttuaan. Samassa hetkessä riehahti pensaikko eloon. Hurjia kiljahduksia kuului, ja alastomia mustia olentoja tuli rantapuiden välitse kuin apinoita.

Veneessä oli joka pyssy koholla. Sitten seurasi odotus. Satakunta mustaa, joillakuilla vanhat snider-kiväärit, muilla aseina tomahawkeja, tulessa karkaistuja keihäitä ja lupäänuolia, oli rantapuitten suojassa. Ei sanaakaan puhuttu. Kumpikin puoli piti toistaan silmällä kahdenkymmenen jalan päästä yli veden. Vanha, silmäpuoli, pörhönaamainen musta nojasi snideriä lannettaan vasten pyssyn suu päin Albrightia, joka vuorostaan tähtäsi häntä mauserillaan. Tätä kuvaelmaa kesti muutamia minutteja. Iskun saaneita kaloja nousi vedenpintaan, ja niitä räpiköi puolipökertyneinä pinnan alla.

"Selvä on, pojat", sanoi Grief tynesti. "Laskekaa pyssyt ja yli laidan. Herra Albright, heittäkää tupakkaa tuolle silmäpuoli-peikolle."

Kun rapa-miehet sukelsivat kaloja ottamaan, heitti Albright puntin tupakkaa rannalle. Silmäpuoli nyökäytti päätään ja väänsi naamaansa ystävyttä tarkoittavaksi. Aseet laskeutuivat, jouset heltisivät vireestä ja nuolet pistettiin viineen.

"Tunsivat tupakan", ilmoitti Grief heidän soutuessaan takaisin laivalle. "Saamme vieraita. Avatkaa yksi tupakkalaatikko, herra Albright, ja ottakaa esille joitakin kauppa-veitsiä. Tuossa on kanootti."

Vanha silmäpuoli, kuten päällikön ja johtajan sopi, souti esille yksin, antautuen vaaraan koko heimon puolesta. Kumartuessaan yli laidan häntä ylös auttamaan käänsi Carlsenin päätään sanoen: "Ovat kaivaneet rahat esille, herra Grief. Tällä äijä-rehjulla on niitä lastillinen."

Silmäpuoli kiertyi kannelle irvistellen leppyisästi ja voimatta salata pelkoaan, jonka oli tukahduttanut, mutta jonka vallassa vielä oli. Hänen toinen jalkansa oli halvattu. Se johtui hirveästä arvasta, joka monta tuumaa syvänä juoksi lantiolta polveen asti. Vaatteita ei ollut minkäänlaisia, ei nauhanpätkäkään, mutta kymmenkunnasta kohdasta oli hänen nenänsä puhki ja joka reiästä törötti luusta kiskottuja puikkoja, jotka rapisivat kuin piikkisian harjakset. Kaulan ympäri likaiselle rinnalle roikkuen oli kultapunnan rahoista tehty vitjat. Korvissa kellui hopeisia puolikruunuja, ja sierainten välisestä rustosta riippui iso Englannin penny, tahrainen ja vihreä, mutta selvästi tunnettava.

"Hoi, Grief", sanoi Pankburn erinomaisen tynesti. "Te sanoitte, että nämä ymmärtävät vain koruja ja tupakkaa. Hyvä. Kuulkaapas nyt. He ovat löytäneet aarteen, ja meidän on vaihtokaupalla saatava se pois. Viekää koko miehistö sivulle ja selittäkää, että vain pennyjä otetaan vastaan. Ymmärrättekö? Kultaa ei huolita, hopeaa juuri suvaitaan. Pennyjä yksin halutaan."

Pankburn kävi kauppoja välittämään. Silmäpuolen nenässä olevasta pennystä hän antoi kymmenen

tupakkapötkyä. Kun ne maksoivat David Griefille sentin kappale, oli kauppa huono. Mutta puolikruunusista antoi Pankburn vain yhden pötky. Kultavitjoja hän ei huolinut ollenkaan. Mitä enemmän hän torjui, sitä innokkaammin Silmäpuoli tyrkytti. Vihdoin, ilmeisesti kiusaantuneena ja kuin armosta suostuen, hän antoi kaksi pötkyä kymmenestä punnan rahasta.

"Minä kohotan teille hattuani", sanoi Grief illallista syötäessä.
"Asema on mainio. Te olette kääntänyt arvoasteikon ylösalaisin.
He pitävät nyt pennyä aarteena ja puntia arvottomina. Seuraus: he piilottavat pennyt ja tunkevat meille kultaa. Pankburn, maljanne! — Poika! — Toinen kuppi teetä herra Pankburnille."

7.

Seurasi kultainen viikko. Aamunkoitosta pimeään asti oli kanoottirivi kahdensadan jalan päässä. Se oli kuoleman raja. Kivääreillä asetetut rapa-merimiehet pitivät sitä siinä etäisyydessä. Vain yksi kanootti kerrallaan pääsi laivan sivulle ja vain yksi musta kerrallaan oli oikeutettu tulemaan yli laidan. Ja aurinkotelan alla teki neljä miestä nyt kauppaa kaiket päivät. Vaihdon mittapuuna oli Pankburnin silmäpuolelle aluksi käyttämä asteikko. Viisi puntaa vastasi tupakkapötkyä; sadalla punnalla sai kaksikymmentä. Ja niin saattoi ihmissyöjä, joka kauppa-ilme kasvoillaan oli lyönyt pöytään tuhat dollaria kullassa, kiivetä veneeseensä hyvin tyytyväisenä kantaen neljäkymmenen sentin arvoista tupakkakääröä.

"Toivonpa, että tupakkamme riittää", mutisi Carlsen epäillen, kun toinen laatikko sahattiin kahtia.

Albright nauroi: "Meillä on viisikymmentä laatikkoa, ja kolmella saa jo satatuhatta dollaria. Miljoonahan niillä pitäisi olla, niin että kaipa kolmekymmentä laatikkoa riittää. Vaikkakin, tietysti, hopea ja lantit on myös otettava huomioon. Tuo ecuadorilainen sakki näyttää haudanneen kaiken saatavissa olleen rahan."

Vain harvoja pennynlantteja ja hopeashillinkejä esiintyi, vaikka Pankburn aina niitä halukkaasti haki. Hän näytti himoitsevan pennyjä, ja hänen silmänsä kiiluivat, kun lantin näki. Teorialleen uskollisina nuo raakalaiset päättivät, että arvoton kulta oli ensin saatava menemään. Penny, joka oli viisikymmentä kertaa puntaa arvokkaampi, oli pidettävä aarteena. Epäilemättä harmaapartaiset viisaat viidakkopesissään neuvottelivat ja päättivät kohottaa pennyn hintaa, kun arvottomasta kullasta oli päästy. Kuka tiesi? Ehkäpä nuo vieraat valkoiset miehet saataisiin antamaan kaksikymmentäkin tupakkapötkyä penny-aarteesta.

Viikon lopulla alkoi kauppa laimeta. Kultaa tuli vain vähän. Joku penny annettiin viivytellen kymmenestä pötkestä, mutta hopeaa tuli tuhansin dollarein.

Kahdeksannen päivän aamuna kauppa pysähtyi. Harmaapartain suunnitelma oli kypsynyt, ja nyt vaadittiin kahtakymmentä pötkyä pennystä. Silmäpuoli ilmoitti uuden taksan. Valkoiset miehet näkyivät ottaneen asian vakavalta kannalta ja neuvottelivat matalin äänin. Jos silmäpuoli olisi ymmärtänyt englanninkieltä, olisi hän vähän valistunut.

"Olemme saaneet vähän yhdeksättä sataa tuhatta, hopeita laskematta", sanoi Grief. "Ja siinä lienee koko niiden varasto. Peremmällä asuvat metsäheimot ovat luultavasti saaneet pari sataa tuhatta. Jos palaamme kolmen kuukauden kuluttua, niin ovat rannikkoheimot vaihtaneet ne itselleen ja tarvitsevat taas tupakkaa."

"Olisi synti ostaa kuparilantteja", irvisteli Albright. "Sitä ei kauppasieluni siedä."

"Maatuuli puhaltaa", sanoi Grief Pankburniin katsahtaen. "Mitäs sanotte?"

"Hyvä on."

Grief tunnusteli poskellaan tuulen liepeyttä ja säännöttömyyttä. "Herra Carlsen, ankkuriketjut kireälle, purjesiteet auki. Veneet valmiiksi vetämään. Tuuleen ei voi luottaa."

Hän otti laatikonosan, jossa oli kuusi- tai seitsemänsataa tupakkapötkyä, pisti sen silmäpuolen kainaloon ja auttoi hämmästyneen villin yli laidan. Ja kun keulapurje kohosi, nousi ällistyksen huuto odottavain kanoottien rivistä. Ja kun ankkuri nousi sekä *Kittiwaken* keula kääntyi hitaasti myötäiseen, meloi vanha silmäpuoli uhmaten häntä kohti ojennettuja pyssyjä ja innokkain merkein halusi selittää, että hänen heimonsa on valmis antamaan pennyn kymmenestä pötkestä.

"Poika! — Juomapähkinä", sanoi Pankburn.

"Siis Sydneyhin mennään", sanoi Grief. "Mihinkäs te sitten?"

"Tulen takaisin noutamaan niitä kahtasataa tuhatta", vastasi Pankburn. "Sillä välin rakennutan saarikuunarin. Myös haastan holhoojani oikeuteen tekemään tiliä siitä, miks'ei isäni rahoja minulle makseta. Näytän niille."

Hän ojensi käsivartensa, tarttui kahteen mustaan kokkipoikaan ja löi ne päänsä yllä yhteen kuin nostopainot.

"Hohoi! — Hellittäkää tuota etupuomin nuoraa", huusi Carlsen perästä, jossa isoapurjetta leviteltiin.

Pankburn laski maahan pojat, ja voittaen kahdella loikkauksella rapa-merimiehen tarttui köyteensä.

III.

FUATINON PIRUT.

1.

Etelämerellä risteilevistä kuunareistaan, jahdeistaan ja kuttereistaan piti David Grief enimmin *Rattlerista*. Se oli jahdintapainen 90 tonnin kuunari, niin nopeakulkuinen, että se oli tullut kuuluisaksi entispäivinä salakuljettaessaan opiumia San Diegosta Puget-salmelle, rosvotessaan hyljevarastoja Beringin merellä ja kuljettaessaan aseita Kaukaiseen Itään. Se oli ollut harmin ja närkästyksen aihe valtion virkamiehille, mutta merimiesten ilo ja valmistajainsa ylpeys. Vielä nyt, neljäkymmenen vuoden kuluttua, se oli yhä sama vanha *Rattler*, joka kykeni kiitämään samalla ihmeellisellä tavallaan, joka pakotti merimiehet näkemään, että he uskoisivat, ja aiheutti äkäisiä yhteentörmäyksiä sanoin ja käsin kaikilla satamarannikoilla Valparaisosta Manillan lahteen asti.

Tänä yönä se pingoitettujen purjeitten laitain lepattaessa liukui kepeästi matalain maininkiaaltojen neljän solmun vauhdilla vienon tuulen viemänä. Tunnin ajan oli Grief seisonut alalaidan taklauksen luona katsellen fosforivälkettä vesirajan kuohussa. Ison purjeen vastaveto löyhytti hänen kasvoilleen viileyttä, ja hän oli täynnä ihastusta alukseensa.

"Kylläpä on komea tämä, Taute", sanoi hän tähyttävälle kanakille kuin hyväillen silittäessään laidan teak-puista päällystä.

"On se, isäntä", vastasi tämä polyneesialaisen syvällä rintaäänellä. "Kolmekymmentä vuotta olen laivoja nähnyt, en koskaan tämänlaista. Meillä Raiatealla on sen nimenä *Fanauao*."

"Päivässä syntynyt", käänsi Grief sen lempinimityksen. "Kuka sen nimen antoi?"

Vastaamatta tuijotti Taute eteensä äkkiä käyden tarkkaavaksi. Grief tarkisti myös katsettaan.

"Maata", sanoi Taute.

"Niin on; Fuatino", yhtyi Grief yhä katsoen paikkaa, missä tähtikirkkaan taivaanrannan peitti pimeä paikka. "All right. Ilmoitan kapteenille."

Rattler liukui edelleen, kunnes maa näkyi yhtä hyvin kuin tuntuikin, kunnes mainingin unelias rantakohina ja vuohien mäkätys kuului, kunnes maatuulen tuoma ilma oli kukkastuoksun täyttämä.

"Jollei olisi sitä halkeamaa, voitaisiin laskea sisään tällaisena yönä", huomautti kapteeni Glass mieltien, samalla kuin peränpitäjä sitoi rattaansa kiinni.

Rattler jäi mailin päähän rannasta odottamaan päivänkoittoa yrittämättä yöllä Fuatinon vaarallisesta väylästä satamaan. Oli täysi troopillinen yö. Ei minkäänlaista sateen eikä tuulenpuuskan merkkiä.

Etukannella painautuivat raiatealaiset merimiehet nukkumaan samaan kohtaan, mihin työstään jäivät. Peräkannella levittivät kapteeni, perämies ja Grief vuoteensa yhtä juoheasti. He lojuivat huovillaan tupakoiden ja unisesti mutisten juttuja Mataarasta, Fuatinon kuningattaresta, ja tämän tyttären Naumoon lemmenseikkailuista Motuaron kanssa.

"Ovatpa ne romanttista joukkoa", sanoi Brown, perämies. "Yhtä romanttista kuin valkoiset."

"Yhtä romanttista kuin Pilsach", nauroi Grief, "ja se merkitsee jotakin. Kauanko siitä on, kapteeni, kun hän karkasi teiltä?"

"Yksitoista vuotta", murisi kapteeni.

"Kerrohan", pyysi Brown. "Sanovat ettei hän siitä pitäen ole Fuatinolta lähtenyt. Onko totta?"

"Totta", mörisi kapteeni. "Rakastaa vaimoaan — sitä pientä töpykkää. Varastautui irti minusta. Parhaita merimiehiä, mitä on olemassa — hollantilainen."

"Saksalainen", oikaisi Grief.

"Samaa väkeä", kuului vastaus. "Mereltä meni hyvä mies sinä yönä, jona hän meni maihin ja Notutu katsahti häneen. Luulenpa, että ne heti pikiintyivät. Ennenkuin ennätit sanoa sanaakaan, jo oli naikkosen päässä valkeita kukkia ja he kulkivat käsikkäin rantaa pitkin ja nauroivat kuin lapset. Toivonpa, että hän on räjähdyttänyt sen koralliriutan pois salmesta. Siinä menee aina kuparipeitteestä puhki levy tai pari."

"Jatkahan juttua", pyysi Brown.

"Siinähan se olikin. Mies oli sillä valmis. Meni naimisiin sinä yönä. Ei tullut enää laivalle. Etsin häntä seuraavana päivänä. Löysin ruokomajasta lehdestä. Oli paljain säärin, valkoinen metsäläinen, kukitettuna ja koristeltuna. Soitteli kitaraa. Täysi aasi. Käski lähettämään tavaransa rannalle. Minä sanoin, että ennen ne saa piru. Siinä kaikki. Saat nähdä sen naikkosen huomenna. Ovat saaneet kolme pentua — ihmeellisiä pikkuveitikoita. Minulla on häntä varten fonografi ja miljoonan verran levyjä."

"Teitte siis hänestä kauppamiehen?" kysyi perämies Griefiltä.

"Mitä muuta olisin voinut tehdä? Fuatino on rakkauden saari ja Pilsach on rakastaja. Tuntee myös alkuasukkaat — parhaita kauppamiehiäni. Vastaa puheensa. Saat huomenna nähdä hänet."

"Varo itseäsi, nuori mies", uhkasi kapteeni Glass perämiestään. "Oletko romanttinen? Jos olet, niin laivalla pysyt. Fuatino on romanttisen hulluuden saari. Jokainen on pihkaantunut johonkin. Lemmestä ne elävätkin. Se on kookosmaidossa, ilmassa, meressä. Saaren historia viime kymmentuhatvuotisajalta on pelkkiä rakkaustarinoita. Minä tiedän. Olen puhutellut vanhoja miehiä. Ja jos tapaan sinut samoamasta rantaa pitkin käsi jonkun kädessä, niin..."

Hänen äkillinen keskeytyksensä saattoi toiset katsahtamaan häneen. Käänsivät sitten silmänsä hänen katseensa suuntaan ja näkivät laivan laidalle ilmestyneen ruskean käden ja käsivarren, lihaksisen ja märän. Sen rinnalle ilmestyi pian toinen. Seurasii pää, vetehisen hiusten ympäröimä, sitten mustasilmäiset kasvot, joilla leikki ikimetsän naurun jälki.

"Herra jumala", henkäisi Brown. "Ahtiko siellä..."

"Metsänpeikko", sanoi Glass.

"Mauriri", sanoi Grief. "Veriveljeni maan pyhän tavan mukaan. Hänen nimensä on minun, minun nimeni hänen."

Laidan yli kohosivat leveät ruskeat hartiat ja mahtava rinta, ja ilman näkyvää ponnistusta heilahti komea vartalo kannelle kolahdustakaan aiheuttamatta. Brown, jonka olisi pitänyt olla muualla eikä saarelaislaivan perämiehenä, oli haltioissaan. Kaikki mitä hän oli kirjoista lukenut, vakuutti Ahdin astuneen alukselle. "Mutta surumielinen vetehinen", päätteli nuorukainen tuon kellanruskean luonnonjumalan astuessa David Griefiä kohti, joka istui kädet levällään.

"David", sanoi David Grief.

"Mauriri, Suuri Veli", sanoi Mauriri. Ja sitten he veriveljeyttä luvanneiden miesten tavan mukaan nimittivät edelleen toisiaan omalla nimellään. Myös puhuivat he Fuatinon polyneesialaiskieltä, ja Brown saattoi vain arvailla.

"Pitkä uintimatka, *talofa*", sanoi Grief toisen istuessa vettä valuen.

"Monia päiviä ja öitä olen tähystänyt tuloasi, Suuri Veli", vastasi Mauriri. "Olen istunut Isolla Kalliolla, jossa olen dynamiitin vartijana. Minä näin sinun tulevan salmen suuhun ja sitten katoavan pimeään. Minä tiesin sinun odottavan aamuun ja lähdin. Meillä on asiat hullusti. Mataara on pitkät päivät ikävöiden itkenyt tuloasi. Hän on vanha vaimo, ja Motuaro on kuollut, ja hän on suruissaan."

"Menikö hän Naumoon kanssa naimisiin?" kysyi Grief tavan mukaan pudistettuaan päätään ja huoattuaan.

"Kyllä. Ja vihdoin he pakenivat vuohien luo, kunnes Mataara antoi anteeksi ja he palasivat elämään hänen luokseen Isoon Taloon. Mutta hän on nyt kuollut, ja pian kuolee Naumookin. Huonosti ovat asiamme, Suuri Veli. Pori on kuollut, ja Tati-Tori, ja Pegtoo, ja Nari, ja Pilsach, ja muut."

"Pilsachkin", huudahti Grief.

"Tautiko tuli?" "Paljon on tapettu. Kuule, Suuri Veli.. Kolme viikkoa sitten tuli outo kuunari. Isolta Kalliolta näin sen latvapurjeet. Veneillään vetivät sitä satamaan, mutta kun eivät tunteneet isoa väylää, törmäsivät usein kariin. Nyt sitä rannalla korjataan. Paikkaavat katkenneita laitalankkujaan. Kahdeksan valkoista miestä niitä on. Kaukaa etäisiltä saarilta on niillä naisia mukana. Ne puhuvat meidän kieleemme tapaista kieltä, mutta toisenlaista. Voimme ymmärtää niiden puhetta. Kertovat että sen kuunarin miehet ovat heidät varastaneet. Emme tiedä, mutta ne laulavat ja tanssivat ja ovat iloissaan."

"Entä miehet?" keskeytti Grief.

"Ranskaa puhuvat. Tiedän siitä, kun sinun kuunarillasi oli kauan sitten ranskalainen perämies. Kaksi on päällikköä ja ne ovat toisenlaisia kuin muut. Niillä on siniset silmät kuten sinulla ja ne ovat piruja. Toinen on suurempi piru kuin toinen. Ne kuusi muuta miestä ovat piruja nekin. Ne eivät maksa meille jamssi- eikä taro-juurista eikä leipähedelmistä. Ne ottavat meiltä kaikki, ja jos valitamme, tappavat ne. Niin tappoivat Porin, Tati-Torin ja Pegtoon ja muut. Emme voi taistella, kun ei ole pyssyjä, vain pari kolme vanhaa.

"Rääkkäävät myös naisiamme. Niinpä tappoivat Motuaron, joka puolusti Naumoota, kun olivat ottamassa häntä laivaansa. Sen takia Pilsachkin tapettiin. Niiden päällikkö, Pääpiru, ampui hänet veneeseen, ja vielä ampui kaksi kertaa, kun hän yritti rannalle. Pilsach oli urhea mies, ja Notutu istuu nyt majassaan ja itkee lakkaamatta. Monet ovat pelästyneet ja paenneet vuohien luo. Mutta vuorilla ei ole ruokaa kaikille. Eivätkä miehet enää tahdo lähteä kalaan eivätkä tee työtä puutarhoissaan, kun pirut ottavat heiltä kaikki. Ja me olemme valmiit taistelemaan.

"Suuri Veli, me tarvitsemme pyssyjä ja paljon ampumavaroja. Minä annoin sanan, ennenkuin lähdin uimaan, ja miehet odottavat. Ne valkoiset muukalaiset eivät tiedä tulostanne. Anna minulle vene ja pyssyt ja minä menen takaisin ennen auringon nousua. Ja kun tulet huomenna, odotamme käskyjäsi valmiina tappamaan ne miehet. Ne ovat tapettavat. Suuri Veli. Olet aina ollut meidän vertamme, ja miehet sekä naiset ovat rukoilleet monia jumalia, että tulisit. Ja sinä tulit."

"Minä tulen veneeseen mukanasini", sanoi Grief. "Ei niin, Suuri Veli", vastasi Mauriri. "Sinun on oltava kuunarillasi. Sitä muukalaisemme pelkäävät, eivät meitä. Meillä on oleva pyssyt eivätkä he tiedä. Kun näkevät teidän laivanne tulevan, niin he pelästyvät. Lähetä tuo nuori mies veneessä."

Ja niin Brown, täynnä romantiikkaa ja seikkailua, joista oli lukenut, mutta joita ei ollut koskaan elänyt, asettui veneen perätuhdolle. Lastattuaan pyssyjä sekä ampumavaroja lähti se neljän raiatealaisen soutamana ja kullanuskean vetehisen ohjaamana läpi tropiikin öisen pimeään kohti Fuatinon puolisatumaista lemmensaarta, jonka olivat vallanneet kahdennenkymmenennen vuosisadan merirosvot.

2.

Jos vedetään viiva Marshall-ryhmään kuuluvasta Jaluitista Salomonin-saarten Bougainvilleen, ja jos tämän viivan ajatellaan leikkaavan toisella asteella päiväntasaajasta Karolina-saarten Ukuorista tulleen viivan, niin sillä kohdalla kohoaa Fuatinon korkea saari yksinäisenä aurinkoisesta merestä. Sen asukkaat ovat sukua hawaiilaisille, samoalaisille ja maoreille, ja se muodostaa kiilan kärjen, jonka Polyneesia on työntänyt kauas länttä kohti Melaneesian ja Mikroneesian väliin.

Ja tämä Fuatino kohosi David Griefin eteen seuraavana aamuna kahden mailin päässä suoraan nousevaa aurinkoa kohti. Sama vieno tuuli puhalsi, ja *Rattler* liukui sileää vedenpintaa pitkin vauhdilla, joka olisi ollut varsin riittävä saarelaiskuunarille, vaikka tuuli olisi ollut kolminkertainenkin.

Fuatino ei ollut muuta kuin muinainen tulivuori, jonka jokin luonnonmullistus ikaikoina oli työntänyt esille merenpohjasta. Sen länsiosa, murtunut ja vedenpinnan lähelle alennut, oli itsensä kraaterin aukko, joka muodosti sataman. Täten oli Fuatino resuisen hevosenkengän näköinen aueten länttä kohti. Ja sen kantapuolen aukkoa kohti kulki *Rattler*. Kapteeni Glass, kiikari kädessä ja tarkaten välillä omatekoista karttaa, joka oli levitetty kajuutan kannelle, oikaisihe kasvoillaan puolittain huolestunut, puolittain välttämättömyyteen alistuva ilme.

"Nyt se tulee", sanoi hän. "Kuume. Sen piti tulla vasta huomenna. Se käy aina kovin kiinni, herra Grief. Viiden minuutin päästä on pääni sekaisin. Saatte itse ohjata aluksen satamaan. Poika! Laita vuode. Paljon peitteitä. Täytä kuumavesipullo. On niin tyyni, herra Grief, että pääsette salmen varppaamatta. Ottaa vain tuulta kyliksi ja antaa liukua. Tämä on ainoa alus Etelämerellä, joka sen tempun tekee, ja tähän sen tunnette. Ison Kallion sivua voi sipaista, kun vain puomia pitää silmällä."

Hän oli puhunut nopeasti, kuin päihtynyt, alkavan malarian iskujen sekoittaessa hänen aivojaan. Kun hän kompuroi ovea kohti, olivat hänen kasvonsa purppuraiset ja täplikkäät, silmät tuijottivat lasimaisina, kädet värisivät ja hampaat löivät loukkua puistatuksissa.

"Kaksi tuntia kuluu, ennenkuin saan hien lähtemään", lausui hän muikeasti irvistäen. "Ja sitten vähän lisää, niin olen kunnossa taas. Minä tunnen sen perhanan minuutilleen. Ottakaa..."

Ääni haihtui heikkoon mutinaan hänen kellahtaessaan kajuutan vuoteelle ja isännän astuessa johtoon. *Rattler* oli juuri salmen suulla. Tuon hevosenkengäsaaren kantapäinä oli kaksi tuhannen jalan korkuista vuorta, kumpikin miltei irtaantunut saaren rannasta, kiinnikkeenä vain kapea kannas. Näiden välillä oli puolen mailin salmi, jonka eteläreunasta lähtevä koralliriutta miltei kokonaan sulki. Pohjoiskoron laiditse kulki väylä, josta kapteeni oli puhunut. Tässä kohti pyyhkäisi isonpurjeen puomi miltei kalliota, ja Grief voi alahangan puolelta nähdä pohjan kahden sylen syvyydestä painuvan jyrkästi alaspäin. Laivavene valmiina köydessä virran ja tuulen häiriöiden varalta, ja käyttäen hyväkseen vienon vihurin painoa, hän keikautti *Rattlerin* tuuleen ja sivuutti riutan varppaamatta. Vähäinen raapaisu kuului, mutta niin pehmeä, ettei se kuparia rikkonut.

Hänen eteensä aukeni Fuatinin satama. Se oli ympyräinen lahti, viisi mailia halkaisijan kohdalta, reunustoinaan valkeat korallirannat, joilta lähtien vihannat rinteet kohosivat kohti tulivuoren karua huippupuolta. Jokainen epätasaisen laavan kohoke ja halkeama tarjosi jalansijan kiipeäville, hiipiville viiniköynnöksille ja puille — vehmaalle kasvullisuudelle. Ohuita vesiputouksia, jotka olivat miltei kuin sumuverhoja, syöksyi ja leijaili satoja jalkoja korkeilta törmiltä alas. Ja paikan tarumaisuutta kohotti vielä lämmin, pehmeä ilma, joka oli raskasta keltakukkaisen *cass'n* tuoksusta.

Keveitä, häilyviä tuulia vastaan luovailien *Rattler* pyrki satamaan. Kutsuen veneväen kannelle tutkisteli Grief rannikkoa laivakiikarilla. Elämää ei ollut näkyvässä. Seutu uinui troopillisen auringon kuumassa hehkussa. Ei ollut tervehdyksen merkkiäkään. Pohjoisrannan ylävällä rantatörmällä, missä kookospalmut siimestivät kylää, hän näki kanojen mustat kaulat vajoissaan. Rannalla oli outo kuunari. Ei näkynyt liikettä sen kannella eikä ympärillä. Vasta viidenkymmenen yardin päässä rannasta Grief laski ankkurin neljäkymmenen sylen syvyydellä. Vuosia sitten oli hän yrittänyt pohjaa keskivaiheilta löytämättä sitä kolmensadankaan sylen päästä — kuten tulivuoren kraaterista sopi odottaa. Ankkuriketjun ratistessa hän näki joukon alkuasukasnaisia nousevan toisen kuunarin kannelle. Ne olivat komeita, kuten ovat aistillisen Polyneesian naiset, pukuina vain kukkia. Myös näki hän, mitä he eivät nähneet, kuinka kyyryinen mies livahti alukselta rantahiekalle ja pujahti pensaikkoon.

Sillä välin kuin purjeita pantiin kokoon, varakatto levitettiin ja köydet vyyhdittiin satamassaolon tapaan, käveli David Grief kantta pitkin ja katseli turhaan nähdäkseen elämän merkkejä muualta kuin tuolta toiselta kuunarilta. Kerran vain hän kuuli kaukaisen pyssynlaukauksen Ison Kallion suunnalta päin. Muuta ei kuulunut, ja hän arveli jonkun metsästäjän ampuneen vuohen.

Toisen tunnin lopussa alkoi kapteeni Glassin väristys helpottaa huopavuoren alla ja hän hikoili hirvittävästi.

"Puolesta tunnissa olen all right", sanoi hän heikosti.

"Hyvä on", sanoi Grief. "Paikka on kuollut, ja minä menen maihin tapaamaan Mataaraa päästäkseni selville tilanteesta."

"Ne ovat kieroja sakkia; pitäkää silmänne auki", varoitti kapteeni. "Jos ette tunnin kuluttua palaa, niin lähettäkää sana."

Grief asettui peräsimeen ja neljä riiatealaista airoihin. Rannalle päästen katseli hän oudostellen toisen laivan naisia. Hän heilautti kättään, ja he vastasivat nauraa kikatellen.

"*Taloja*", sanoi hän.

He ymmärsivät tervehdyksen, mutta vastasivat: "*iorana*", ja hän tiesi heidän olevan Seurasaarilta.

"Huahine", mainitsi eräs hänen miehistään saaren nimeksi. Grief kysyi, mistä he tulivat, ja kikattaen ja nauraen he vastasivat: "Huahine."

"Näyttää vanhan Dupuyn kuunarilta", sanoi Grief hiljaa tahitilaiskielellä. "Älkää katselko kovin uteliaasti. Mitä ajattelette? Eikö se ole *Valetta*?"

Noustessaan veneestä ja vetäessään sitä ylemmäksi rannalle heittivät miehet huolettomina syrjäsilmäyksiä alukseen.

"*Valetta* se on", sanoi Taute. "Sen mastonpää katkesi seitsemän vuotta sitten. Papeetella laittoivat uuden. Se oli kymmenen jalkaa lyhyempi. Tämä se on."

"Jutelkaa naisten kanssa, pojat. Tehän voitte miltei nähdä Huahinen Raiatealta ja saatatte tunteakin jonkun niistä. Ottakaa selvä kaikesta mitä voitte. Ja jos joku niistä valkoisista tulisi esille, niin älkää aloittako mellakkaa."

Joukko erakkoöyriäisiä pakeni ratisten hänen astuessaan rantaa pitkin, mutta palmujen alla ei ollut sikoja laitumella. Kookospähkinät olivat siinä, mihin olivat pudonneet, eikä vajoissa ollut työn merkkejä. Poissa oli aherrus ja yritteliäisyys. Ruokomajan toisensa jälkeen hän havaitsi tyhjäksi. Tapasi vanhan miehen, sokean, hampaattoman ja ryppynaamaisen, joka istui varjossa ja vapisi kauhusta, kun hän puhutteli. "On kuin rutto olisi raivonnut", ajatteli Grief tullessaan heimon isoon majaan. Sielläkin vallitsi hävitys ja sekamelska. Ei ollut kukitettuja neitoja eikä miehiä, ei avocado-puiden varjossa kuppelehtivia ruskeita lapsukaisia. Ovella istui kyyryissään ja huojutellen Mataara, vanha kuningatar. Tämä purskahti itkuun nähdessään hänet, kertoi vaivoistaan ja aina lomassa valitti, ettei ollut ketään jätetty edes vieraanvaraisuutta osoittamaan.

"Ja he ovat ottaneet Naumoon", lopetti hän. "Motuaro on kuollut. Kansani on paennut ja näkee nyt nälkää vuohien luona. Eikä ole ketään, joka sinulle avaisi juomakookoksen. Oi, veljeni, sinun valkoiset veljesi ovat piruja."

"Ne eivät ole minun veljiäni, Mataara", lohdutti Grief. "Ovat rosvoja ja sikoja, ja minä puhdistan saaren niistä..."

Hän keskeytti ja äkkiä käännähtäessään hän sieppasi coltin ojentaen sen miestä kohti, joka tuli juosten metsästä. Hän ei vetänyt liipaisinta eikä mies pysähtynyt, vaan heittäytyi pitkälleen hänen eteensä ja alkoi purkaa suustaan käsittämättömiä ääniä. Grief tunsu olion samaksi, joka oli pujahtanut maihin *Valettasta*, mutta vasta nostettuaan hänet pystyyn hän saattoi ymmärtää, mitä miehen halkinaisten huulten höpinä merkitsi.

"Pelasta minut, herra, pelasta", vaikeroi mies englanninkielellä, vaikka hän epäilemättä oli Etelämeren saarelainen. "Minä tunnen sinut. Pelasta."

Ja hän alkoi purkaa sekavia ääniään, jotka eivät lakanneet, ennenkuin Grief tarttui häntä hartioihin ja pudisti vaikenemaan.

"Tunnen sinut", sanoi Grief. "Sinä olit kokkina Papeeten ranskalaisessa hotellissa kaksi vuotta sitten. Sinua sanottiin Jänishuuleksi."

Mies nyökkäsi innokkaasti. "Olen nyt *Valettan* kokki", höpisi hän ja suunsa väännyi hänen yrittäessään hallita sen viallisuutta. "Tunnen sinut. Näin hotellissa. Näin Lavinassa. Näin sinut *Kittiwakella*. Näin sinut *Mariposan* laiturilla. Olet kapteeni Grief ja pelastat minut. Nämä miehet ovat piruja. Tappoivat kapteeni Dupuyn. Panivat minut tappamaan puolet miehistöstä. Kaksi ampuivat raakapuilta, loput vedestä. Tunsin kaikki. Varastivat tytöt Huahinelta. Ottivat vankilaväkeä Noumealta. Rosvosivat kauppiailta Uusilla-Hebrideillä. Tappoivat kauppiiaan Vanikorilla ja varastivat sieltä kaksi naista. Ne..."

Mutta Grief ei kuullut enää. Puiden lomitse kuului rannalta pyssyjen pauketta, ja hän lähti juoksemaan sitä kohti. Merirosvoja Tahitilta ja vankeja Uudesta-Kaledoniasta. Olipa siinä hirtehissakki ahdistamassa hänen kuunariaan. Jänishuuli seurasi yhä änkyttäen juttujaan näiden valkoisten pirujen teoista.

Ampuminen lakkasi yhtä äkisti kuin oli alkanutkin, mutta Grief juoksi edelleen. Päässä kiersivät oudot aavistukset. Äkkiä hän polun käänteessä näki Mauririn, joka juoksi häntä kohti rannalta.

"Suuri Veli", huusi mies. "Tulin myöhään. Olivat jo ottaneet sinun kuunarisi. Tule. Sillä nyt ne etsivät sinua."

Hän lähti kulkemaan ylöspäin polkua pitkin. "Missä Brown on?" kysyi

Grief. "Isolla Kalliolla. Kerron sitten. Tule!" "Entä venemieheni?"

'Mauriri oli hengästynyt. "Ne ovat vieraassa kuunarissa naisten kanssa. Niitä ne eivät tapa. Tarvitsevat merimiehiä. Mutta sinut tappavat. Kuule!" Vesiltä kuului murtuneen tenorin ääni laulavan ranskalaista metsästyslaulua. "Saapuvat juuri rannalle. Ovat ottaneet kuunarisi — näin itse. Tule!"

3.

Vaikkakaan David Grief ei ollut arka hengestään eikä nahastaan, ei hän ollut turhan itsepintainen. Hän tiesi, milloin tapella ja milloin juosta, ja että nyt oli aika juosta, sitä hän ei rahtuakaan epäillyt. Ylös polkua, ohi sen vanhan miehen, ohi kyyryissään istuvan Mataaran hän seurasi Mauriria. Ja kintereillä seurasi Jänishuuli kuin koira. Jäljeltäpäin kuului takaa-ajajain huutoja; mutta Mauriri johti hurjaa vauhtia. Leveä polku kapeni, käännähti oikealle ja nousi ylöspäin. Viimeinen ruokomaja sivuutettiin, ja taajojen *cassi*-viidakkojen sekä suurten kultavaapsahais-parvien läpi kohosi tie jyrkästi, muuttuen sitten vuohipoluksi. Osoittaen ylöspäin vulkaanisen kallion paljaita hartioita kohti Mauriri viittauksella näytti, missä polku kulki avopaikan poikki.

"Tuon takana olemme turvassa, Suuri Veli", sanoi hän. "Valkoiset perkeleet eivät koskaan uskalla sinne, sillä me voimme vyöryttää sieltä isoja kiviä tulijoita vastaan, eikä muuta polkua ole. Tähän he aina pysähtyvät ja ampuvat meidän mennessämme tuolla yli kallion. — Odota ja tule nopeasti kun tulet", varoitti Mauriri lopuksi.

Hän lennähti päivänvaloon, ja samassa kuului useita pyssynlaukauksia. Luoteja sateli hänen ympärillään, ja kivitomua pöllähteli, mutta hän pääsi vahingoittumattomana yli. Grief seurasi, ja niin läheltä sipaisi luoti, että sen paine tuntui hänen poskellaan. Ei sattunut Jänishuuleenkaan, vaikka tämä kulki hitaammin yli avokohdan.

Lopun päivää he makasivat ylempäin kukkuloiden laavalla, missä *taroa* ja *papaiaa* kasvaa pengermillä. Siellä myös Grief laati suunnitelmansa ja tutustui tilanteeseen.

"Olipa huono onni se, että juuri tänä yönä nuo valkoiset pirut saivat päähänsä mennä kalastamaan. Oli pimeä, kun tulimme salmesta. He olivat veneissä ja kanooteissa. Pyssyt niillä on aina mukanaan. Yhden raiatea-miehen ampuivat. Brown oli hyvin urhea. Me pyrimme niiden ohi lahden perälle, mutta ne pääsivät väliin ja me ajauduimme Ison Kallion ja kylän välimaille. Me pelastimme pyssyt ja ampumavarat, mutta veneen ne saivat. Pääsivät siten perille sinun tulostasi. Brown on tällä puolen Ison Kallion, pyssyt ja ampumavarat mukanaan."

"Mutta miks'ei hän mennyt yli Ison Kallion minua varoittamaan, kun tulin?" arvosteli Grief.

"Eivät tunne tietä. Vain vuohet ja minä tunnemme. Ja sen unohdin, sillä ryömin läpi viidakon päästäkseni rannalle ja uidakseni luoksesi. Mutta ne pirut olivat viidakossa ampuen sieltä Browniin ja raiatea-miehiin päin; ja minua ne ahdistivat päivännousuun saakka, ja koko aamun ajelivat vielä alamailta. Sitten tulit sinä kuunarillasi, ja ne odottivat, kunnes menit maihin, ja minä livahdin pois läpi viidakon, mutta sinä olit jo maissa."

"Sinä ammuit sen laukauksen?"

"Niin, varoittaakseni sinua, mutta ne olivat viisaita eivätkä ampuneet takaisin, ja se oli viimeinen patruunani."

"Kerroppas nyt sinä, Jänishuuli", käski Grief *Valettan* kokkia.

Tämän puhe oli pitkä ja kiusallisen yksityiskohtainen. Vuoden ajan oli hän purjehtinut Tahitin ja Paumotun vesillä *Valettalla*. Vanha Dupuy oli omistaja ja kapteeni. Viime matkalleen oli hän ottanut perämieheksi ja lastauspäälliköksi kaksi muukalaista Tahitilta. Näiden nimet olivat Raoul van Asveld ja Carl Lepsius. Vei myös yhden muukalaisen asiamiehekseen Fanrikille.

"Ne kaksi olivat veljeksiä, sen tiedän, sillä olen kuullut niiden puhelevan pimeässä kannella, milloin eivät luulleet kenenkään kuulevan", selitti Jänishuuli.

Valetta purjehti Ala-saarten kautta kokoillen helmiä ja raakunkuoria Dupuyn asemilta. Frans Amundsen, kolmas muukalainen, tuli Fanrikille Pierre Gollardin tilalle, joka tuli laivaan palatakseen Tahitiin. Fanrikin alkuasukkaat sanoivat, että hänellä oli helmiä jätettävänä Dupuyille. Ensi yönä Fanrikilta lähdetessä kuului ampumista kajuutasta. Sitten heitettiin Dupuyn ja Pierre Gollardin ruumiit mereen. Tahitilaiset miehet pakenivat etukanssiin ja olivat siellä syömättä kaksi vuorokautta. Raoul van Asveld pani myrkyä ruokaan, jota pakotti Jänishuulen keittämään ja viemään sinne. Puolet

merimiehistä kuoli.

"Pyssy oli minua kohti ojennettu, herra; mitä saatoin tehdä?" vikisi Jänishuuli. "Niistä toisista kiipesi kaksi rikkiin ja ammuttiin sieltä. Fanriki oli kymmenen mailin päässä. Muut hyppäsivät yli laidan lähtien uimaan. Nekin ammuttiin. Vain minä jäin henkiin ja ne kaksi pirua; sillä minut ne tarvitsivat keittäjäkseen. Samana päivänä ne palasivat Fanrikille ja hakivat Frans Amundsenin, sillä hän oli yksi heistä."

Sitten seurasi kuvaus Jänishuulen painajaiskokemuksista kuunarin pitkällä purjehduksella länttä kohti. Hän oli ainoa elävä todistaja, ja ne olisivat tappaneet hänet, jollei hän olisi ollut kokki. Noumealta oli viisi vankia liittynyt niihin. Jänishuulta ei koskaan laskettu maihin, ja Grief oli ensimmäinen valkoinen, jota hän oli päässyt puhuttelemaan.

"Ja nyt he tahtoisivat tappaa minut", sopotti hän, "sillä ne arvaavat, että minä olen kertonut teille. Enpä minä silti pelkää, vaan haluan olla rinnallanne, herra, ja kuolla kanssanne."

Vuohi-Mies nousi ja pudisti päätään sanoen Griefille: "Makaa täällä ja lepää. Pitkä uinti on edessä tänä yönä. Ja tämän kokin minä vien nyt ylemmä, sinne missä veljeni elävät vuohien luona."

4.

"Onpa hyvä, että uit kuin miehen tuleekin, Suuri Veli", kuiskasi Mauriri.

Laavarinteeltä he olivat laskeutuneet lahden pohjukkaan ja pistäytyneet veteen. He uivat pehmeästi, läiskyttämättä, Mauriri edellä. Kraaterin mustat seinät kohosivat heidän kummallakin puolellaan, niin että näytti kuin he olisivat uineet suuren maljan pohjalla. Yllä pilkisti kappale tähtitaivasta. Edessään saattoivat he nähdä tulen, joka oli *Rattlerin* merkinä, ja sen kannelta kuului välimatkan pehmentämättä virren sävel, jota soitti Pilsachille aiottu fonografi.

Uimarit painuivat vasemmalle, erilleen anastetusta kuunarista. Naurua ja laulua kuului alukselta virren jälkeen, ja sitten alkoi fonografi taas soittaa. Grief irvisteli itseksensä, kun yli pimeitten vetten kaikuivat "Oi johda, tähti kirkas" virren sävelet.

"Meidän on uitava reitille ja noustava Isolle Kalliolle", kuiskasi Mauriri. "Ne pirut ovat alarannalla. Kuulehan!"

Puoli tusinaa pyssynlaukausta kuului epäsäännöllisin väliajoin, ja ne todistivat, että Brownin hallussa oli yhä Iso Kallio ja että rosvot olivat vallanneet kapean kannaksen.

Toisen uimatuntinsa lopulla he pääsivät Ison Kallion uhkaavannäköisen rantajyrkänteen varjoon. Mauriri, tiensä tuntien, ohjasi halkeamalle, jota myöten heidän oli kiivettävä sata jalkaa ylöspäin kapealle sakaralle.

"Odota tässä, minä menen Brownin luo", sanoi Mauriri. "Aamulla palaan."

"Minä tulen mukaasi, veli", sanoi Grief.

Mauriri nauroi pimeässä.

"Et sinäkään, Suuri Veli, voi sitä tehdä. Minä olen Vuohi-Mies, ja vain minä koko Fuatinolla voin mennä yli Ison Kallion yöllä. Sitäpaitsi — ensi kerranpa minäkin menen. Ojenna kätesi. Tunnetko? Täällä on Pilsachin dynamiittivarasto. Makaa tiukasti vuorta vasten ja voit nukkuakin. Nyt menen."

Ja korkealla rantakuohun yläpuolella, kapealla sakaralla dynamiittitonnin vierellä nojasi Grief poskensa käsivarttaan vasten ja nukkui. Aamulla, kun Mauriri johti hänet yli Ison Kallion kukkulan, Grief ymmärsi, miks'ei hän yöllä olisi voinut siitä kulkea. Vaikka oli merimiehenä tottunut korkealla oloon ja vaaralliseen kiipeilyyn, hän ihmetteli, että voi liikkua siellä kirkkaalla päivälläkään. Oli paikkoja, joissa hänen oli aina Mauririn yksityistarkan ohjauksen mukaan heittäydyttävä käsilleen yli satajalkaisten kuilujen, kunnes sai kiinni vastapäisestä seinästä ja voi vetää jalkansa perässään. Niinpä oli kerrankin kymmenen jalan hyppäys yli viisisatajalkaisen ammottavan kuilun tyhjyyden, ja sitten toiselle puolelle sylen matka pikkuruiselle jalansijalle. Ja kylmästä päästään huolimatta hän horjahti sakaralla ja näytti menettävän tasapainonsa. Silloin Mauriri, joka näki hänen kaatuvan, heilautti ruumiinsa yli kuilun ja ohimennen pukkasi häntä selkään kirkastaen hänen jo hämärtävät aivonsa. Silloin ja sen jälkeen hän käsitti täydelleen, miksi Mauriria sanottiin Vuohi-Mieheksi.

Ison Kallion puolustuksella oli hyvät jos heikotkin puolensa. Hyökkäystä vastaan voi kaksi miestä pitää siellä puoliaan kymmentätuhatta vastaan. Se myös hallitsi tietä avoimelle merelle. Kuunarit, Raoul van Asveld ja hänen kurkunkatkaisijajoukkueensa, olivat pussissa. Grief, joka oli laahannut sen dynamiittitonin ylemmä, oli herrana. Sen hän näytti eräänä aamuna, kun kuunarit yrittivät merelle. *Valetta* johti, ja sitä hinasi vene, vangittujen fuatinolaisten soutamana. Grief ja Vuohi-Mies katsoivat suoraan alas turvallisen kalliovarustuksen takaa kolmesataa jalkaa korkealta. Pyssyt oli heillä vieressään sekä hehkuva päre ja iso kimppu dynamiittipuikkoja, sytytyslangat ja nallit paikoillaan. Kun vene oli alla, pudisti Mauriri päätään.

"Ne ovat veljiämme, emme voi ampua."

Valettan keulassa oli useita Griefin omia merimiehiä. Peräsिमessä myös. Rosvot olivat kannen alla tai toisella kuunarilla, paitsi yhtä, joka seisoి keskilaivalla pyssy kädessä. Suojanaan oli hänellä Naumoo, kuningattaren tytär, jota piti aivan lähellään.

"Se on itse pääpiru", kuiskasi Mauriri, "ja hänen silmänsä ovat siniset niinkuin sinunkin. Kas, hän pitää Naumoota, niin ettemme voisi ampua häntä."

Heikko tuuli ja nousuvesi vaikuttivat sen, että kuunarin matka edistyi hitaasti.

"Puhutteko englanninkieltä?" kysyi Grief. Mies sävähti, kohotti pyssynsä ylöspäin ja katsoi.

"Kyllä. Mitä haluatte?"

"Palatkaa tai minä räjäytän kuunarinne", varoitti Grief. Hän puhalsi päreeseen ja kuiskasi: "Käske Naumoon irroittautua hänestä ja juosta perään."

Rattlerilta paukahteli pyssyjä, ja luodit kimmahelivat kalliota vasten. Van Asveld nauroi halveksuen, ja Mauriri sanoi jotakin naiselle maankielellä. Grief näkikin tämän kiskoutuvan irralleen miehestä. Samassa hän sytytti langan, hypähti kallionreunalle ja pudotti dynamiitin. Van Asveld taisteli saadakseen tytön taas valtoihinsa. Vuohi-Mies tähtäsi odottaen tilaisuutta ampua. Dynamiitti putosi kannelle ja vierähti koloon. Van Asveld näki sen ja juoksi tytön kanssa perälle henkensä edestä. Vuohi-Mies ampui, mutta luoti vain repäisi särön laivan laidasta, *Rattlerista* käsin kiihtyi tuli, ja kalliolla olevat miehet kyyristyivät suojaan. Mauriri aikoi kurkistaa, miten oli käynyt, mutta Grief pidätti häntä.

"Sytytyslanka oli liian pitkä", sanoi hän, "toiste tiedän paremmin".

Kului puoli minuuttia, ennenkuin räjähdys tuli. Vähään aikaan he eivät tietäneet, mitä oli tapahtunut, sillä *Rattlerilta* ampujat pitivät yllä kiihkeää tulta. Sitten, luodin usein läheltä sipaistua, Grief uskalsi kurkistaa. *Valetta*, jonka etukansi ja reuna olivat poissa, upposi juuri ajautuen satamaa kohti takaisin. Miehet ja huahine-naiset, jotka olivat olleet kajuutassa, kiipesivät juuri *Rattlerille*, johon olivat uineet. Fuatinon miehet, jotka olivat venettä soutamassa, irroittivat köyden ja soutivat hurjasti etelärantaa kohti.

Niemen rannasta kuuluva neljän pyssyn ampuminen osoitti, että Brown oli miehineen päässyt tunkeutumaan viidakon läpi rantaan. Luodit lakkasivat satamasta kalliolle, ja Grief ja Mauriri ryhtyivät ampumaan. Mutta he eivät voineet satuttaa ketään, sillä *Rattlerin* miehet ampuivat kansikajuuttain suojasta, tuulen ja nousuveden painaessa kuunaria lahteen takaisin. *Valettasta* ei näkynyt merkkiäkään, se oli onponnut kraaterin syvään veteen.

Nyt teki Raoul van Asveld kaksi temppua, jotka osoittivat hänen tarkkuuttaan ja kylmäverisyyttään ja joita Griefin täytyi ihailla. *Rattlerin* pyssytulella Raoul pakotti pakenevat fuatinolaiset palaamaan ja antautumaan. Ja samalla hän lähetti puolet kurkunkatkaisijoistaan veneellä maihin estämään Brownia pääsemästä kannasta pitkin pääsaarelle. Ja pitkin aamupäivää jatkuva ampuminen kertoi Griefille, että Brownin täytyi painautua toiselta puolen takaisin Isolle Kalliolle.

Asema oli siis muuttumaton, paitsi että *Valetta* oli menetetty.

Ison Kallion heikkoudet puolustusasemana olivat melkoiset. Ei ollut ruokaa eikä vettä. Useina öinä ui Mauriri yhden raiatea-miehen seurassa lahden perukkaan eväitä noutamaan. Sitten tuli yö, jona valoja vilkkuili vesillä ja laukauksia ammuttiin. Sen jälkeen tutkittiin Ison Kallion rantapuolet yhtä tarkoin.

"Onpa tämä omituinen asema", huomautti Brown, joka nyt sai maistaa kaikkia niitä seikkailuja, joita oli uskonut Etelämerellä vielä tarjoutuvan. "Me olemme saaneet otteen emmekä voi hellittää, ja Raoulilla on ote eikä hänkään voi hellittää. Hän ei pääse pois, ja meidän on näännytävä nälkään häntä pidättäessämme."

"Jos tulisi sade, niin vuorenkourut täytyisivät", sanoi Mauriri, kun he olivat olleet vedettä ensimmäisen vuorokautensa. "Suuri Veli, tänä iltana sinä lähdet kanssani vettä noutamaan. Se on voimakasten miesten työtä."

He ottivat mukaansa neljänneksen vetoisia kookoskuoria, jotka saattoi tiiviisti sulkea, ja Mauriri johti Griefin alas Ison Kallion niemenpuoleiselta sivulta veden rajaan. He uivat rannasta sadan jalan päähän. Saattoivat väliin kuulla airon kolahduksen tai melan satunnan veneen laitaa vasten tai näkivät tulitikun välähdyksen vartioveneissä olevain miesten sytyttäessä piippuaan tai paperossiaan.

"Odota tässä", kuiskasi Mauriri, "ja pidä näitä leilejä".

Samassa hän sukelsi. Grief näki hänen fosforivälkkyvän jälkensä katoavan syvyyteen. Pitkän minuutin kuluttua Mauriri pujahti äänettä vedenpintaan hänen viereensä.

"Kas tässä. Juo."

Leili oli täysi, ja Grief joi suolatonta vettä, joka oli tuotu suolameren syvyydestä. "Se virtaa maalta", selitti Mauriri.

"Pohjastako pulppuaa?"

"Ei. Pohja on niin syvällä kuin nuo vuoret ovat korkealla. Viisikymmentä jalkaa syvällä tämä pulppuaa. Sukella niin syvälle, että tunnet sen kylmyyden."

Useita kertoja täytettyään ja tyhjennettyään keuhkonsa sukeltajain tapaan Grief keikautti itsensä veden alle. Suola tuntui huulilla ja lämmin oli ensin pinnan ympärillä vesi, mutta syvällä se ihan värisytti ja maistui äitelälle. Sitten äkkiä hän joutui maan alta vuotavaan virtaan. Irroitti tulpan leilin suulta, ja kun raitis vesi virtasi siihen, näki hän ison kalan kuin merikummituksen fosforivälkkeen liukuvan ohi. Sitten hän vuorostaan pysytteli pinnalla pitäen leilien kasvavaa painoa Mauririn käydessä täyttämässä niitä yhden kerrallaan.

"Haikaloja", sanoi Grief heidän uidessaan rantaa kohti.

"Hoh", kuului vastaus. "Ne ovat kalahaita. Me fuatinolaiset olemme niiden veljiä."

"Entä tiikerihait? Minä näin sellaisen tuolla syvällä."

"Jos ne tulevat, Suuri Veli, ei meillä ole enää vettä."

7.

Viikkoa myöhemmin uivat Mauriri ja raiatea-mies takaisin tyhjin leilein. Tiikerihait olivat tulleet satamaan. Seuraavana päivänä kärsittiin janoa Isolla Kalliolla.

"Täytyy uskaltaa", sanoi Grief. "Tänä iltana menen vettä noutamaan Mautaun kanssa. Huomisiltana, veli, menet sinä Tehaan kanssa."

Kolme neljännestä ennätti Grief saada, kun tiikerihait tulivat ja karkoittivat heidät rantaan. Kuusi oli heitä, ja päiväannos, joka heidän kunkin osalle tuli, oli tropiikin kuumuudessa riittämätön miehen ruumiille. Seuraavana päivänä Mauriri ja Tehaa palasivat mitään saamatta. Ja sitä seuraavana sai Brown täyden käsityksen janosta, kun huulet rakoilevat, suuhun kokoontuu limaa ja se tuntuu liian ahtaalta paisuvalle kielelle.

Grief lähti illalla Mautaun kanssa vettä noutamaan. Vuorotellen he sukelsivat syvälle läpi suolaveden viileään, makeaan veteen asti juoden kyllyykseen leilien täytyessä. Oli Mautaun vuoro sukeltaa viimeisiä leilejä täyttämään, ja tähystäen alas näki Grief merikummitusten välkkeen ja fosforikimmellyksen, joka lähti taistelun melskeestä. Hän ui yksin rantaan, jättämättä kuitenkaan kallista vesitaakkaansa.

Ruokaakin oli vähän. Mitään ei kalliolla kasvanut, ja sen rinteet, joiden laidoissa oli raakkuja vedenrajassa, mihin meren kuohu ulottui, olivat liian jyrkät kiivetä. Sieltä täältä, mikäli halkeamia pitkin päästiin lähelle, koottiin joitakin simpukoita ja pyydystettiin merisiilejä. Väliin saatiin ansaan joitakin fregattilintuja ja muita merilintuja. Saatiinpa kerran fregattilintusyötillä koukkuun haikin. Ja

sen jälkeen tarkasti vartioitua haikalanlihaa syöttinä käyttäen pyydystettiin sitä lisää.

Vedestä kuitenkin oli suurin puute. Mauriri rukoili Vuohi-Jumalalta sadetta, Taute rukoili lähetyssaarnaajain jumalaa, ja kaksi hänen saarelaistoveriaan huusi avukseen pakanuusaikansa vanhoja jumaluuksia. Grief irvisteli ja harkitsi. Mutta Brown, silmät päässä harrottaen, kieli mustana esiin pistäen, kiroili. Varsinkin kirosi hän fonografia, joka vilpoisina hämärähetkinä veivasi ilmoille virrensäveliä *Rattlerin* kannelta. Varsinkin eräs virsi, joka alkoi sanoilla "Oi, murheen, riemun tuolla puolen", sai hänet raivoon. Se näytti olevan noiden merirosvojen lempilaulu, sillä he soitattivat sitä yhtenäin. Brown saattoi nälkäisenä ja janoisena, puolittain poissa suunniltaan, makaila kalliolla kuunnellen *ukulelen* ja kitaran soittoa ja huahine-naisten *hula-* ja *himine* lauluja. Mutta kun Kolminaisuuden kuoron sävelet kaikuiivat yli vetten, hän hurjistui. Eräänä iltana viritti taas koneen särkynyt tenori virren:

Oi, murheen, riemun tuolla puolen
mä kohta oon.

Oi, onnen', tuskan', hymyn', huolen'
mun päätty, Herrassa kun kuolen.

Siell' kohta oon,
mä kohta oon.

Silloin Brown nousi. Uudelleen ja taas uudelleen hän sokeassa raivossa tyhjensi kiväärinsä patruunavaraston kuunaria kohti. Vastaukseksi kuului miesten ja naisten naurua ja laukausten kajahtelua kannakselta, mutta se särkynyt tenori lauloi yhä ja Brown ampui, kunnes virsi loppui.

Sinä yönä Mauriri ja Grief palasivat mukanaan vain yksi leilillinen vettä. Kuuden tuuman pituudelta oli nahka poissa Griefin ihosta; sen oli raapaissut haikalan lasipaperipinta hänen väistäessään sen hyökkäyksen.

8.

Erään päivän aamuna, ennenkuin helle oli vielä täydessä voimassaan, tuli neuvottelutarjous Raoul van Asveldilta.

Brown toi sanan tähystyspaikalta sadan metrin päästä. Grief paistoi juuri nuotiolla haikalan palasta. Viimeinen vuorokausi oli ollut onnekas. Leviä ja merisiilejä oli saatu. Tehaa oli onkinut haikalan, ja Mauririn oli onnistunut pyydystää nuori mustekala läheltä dynamiittivarastoa. Olivatpa he hämärässä saaneet tuoduksi kahden uimamatkan vesileilit, ennenkuin tiikerihait olivat ennättäneet paikalle.

"Hän sanoi haluavansa tulla juttelemaan kanssanne", sanoi Brown. "Mutta minä tiedän, mitä se peto tahtoo. Haluaa nähdä, kuinka likellä nääntymistä me olemme."

"Tuokaa hänet tänne", sanoi Grief.

"Ja sitten me tapamme hänet", sanoi Vuohi-Mies.

Grief pudisti päätään.

"Mutta hän on miesten tappaja, Suuri Veli, peto ja perkele", pani Vuohi-Mies vastaan.

"Häntä ei ole tapettava, veli. Ei ole meidän tapanamme rikkoa sanaamme."

"Se on tuhma tapa."

"Se on kuitenkin meidän tapanamme", vastasi Grief painavasti, kääntäen haikalanpalasta hiilillä ja pannen merkille Tehaan nälkäisen katseen ja nuuskivan nenän. "Äläpäs tee noin, Tehaa, kun se Iso Piru tulee. Ole sen näköinen, kuin sinä ja nälkä olisitte vieraat toisillenne. Kas tässä, keitä merisiilit sinä, ja sinä, Suuri Veli, valmista tuo kummituksesi. Me pyydämme Ison Pirun juhlaamme. Älkää säästäkö mitään. Keittäkää kaikki."

Ja yhä lihaa paistaen Grief nousi, kun Raoul van Asveld asteli leiriin mukanaan iso intiaanilaisterrieri. Raoul ei tehnyt sitä erehdystä, että olisi kättään tarjonnut.

"Halloo", sanoi hän. "Olen kuullut teistä."

"Toivonpa etten olisi teistä koskaan kuullut mitään", vastasi Grief.

"Samapa tuo", kuului vastaus. "Ensin luulin olevani tekemisissä tavallisen kauppakapteenin kanssa. Siksi saitte minut rysän perään."

"Ikävä myöntää, että minä en osannut antaa teille täyttä arvoa", irvisteli Grief. "Minä pidin teitä varastelevana rantalaivurina enkä ymmärtänyt teitä todella älykkääksi merirosvoksi ja murhamieheksi."

Raoulin päivettyneen pinnan alle lehahti kiukun punastus, mutta hän hillitsi itsensä. Hänen silmänsä kiertelivät katsellen ruokavarastoja ja täysii vesileilejä, vaikka hän salasikin sen yllätyksen, jonka ne hänelle tuottivat. Hänen vartalonsa oli pitkänsolakka, kaunismuotoinen, ja Grief arvioi kasvoja tarkastellen hänen luonnettaan. Hänen silmänsä olivat tarkat ja kiinteät, mutta hieman liian lähellä toisiaan - ei aivan lähellä, mutta niin kuitenkin, että ne häiritsivät leveään otsan, voimakkaan leuan ja kulmien sopusointua. Voimaa, sitä uhkuivat hänen kasvonsa, ja kuitenkin havaitsi Grief niiden ilmaiseman vajavuuden.

"Me olemme kumpikin voimakkaita miehiä", sanoi Raoul kumartaen. "Sata vuotta sitten me olisimme taistelleet valtakunnista."

Nyt oli Griefin vuoro kumartaa: "Mutta nyt me koetamme rikkoo niiden valtakuntain siirtomaalakeja, joiden kohtaloja me sata vuotta sitten olisimme saattaneet ohjata."

"Roskaa kaikki", sanoi Raoul istahtaen. "Jatkakaa ateriaanne. Älkää häiriintykö."

"Ettekö tekisi seuraa?" pyyteli Grief. Toinen katsoi häneen tiukasti, suostui sitten. "Olen hikinen, saanko peseytyä?" Grief nyökkäsi ja käski Mauririn tuoda leilin. Raoul katsoi Vuohi-Miehen silmiin, mutta ei nähnyt muuta kuin ikävystyneen haluttomuuden ilmeen, kun kallis vesi vuoti maahan.

"Koirani on janoinen", sanoi Raoul.

Grief nyökäytti päätään, ja toinen leili asetettiin elukalle.

Taas tutkisteli Raoul alkuasukkaiden kasvoja, mutta ei saanut tietää mitään.

"Ikävä kyllä, ei ole kahvia", pyyteli Grief anteeksi. "Saatte juoda paljasta vettä. Leili, Tehaa! Maistakaahan tätä haikalaa. Sitten tarjoan mustekalaa ja merisiilejä ja leväsalaattia. Ikävä, ettei nyt ole fregattilintua. Pojat olivat laiskoja eilen eivätkä lähteneet pyydystämään."

Ruokahalulla, joka ei olisi säikähtänyt rasvassa paistettuja naulojakaan, Grief söi ja heitti tähteet koiralle.

"Pelkäänpä, ettei oikein voi tottua tähän alkuperäiseen ruokajärjestykseen", huokasi hän nojautuen selkäkenoon. "Maistuisivatpa nyt *Rattlerin* säilykkeet, mutta tämä roska..." Hän heitti puoli naukaa paistettua haikalanlihaa koiralle. "Mutta kaipa tähänkin täytyy turvautua, jollette pian antaudu."

Raoul nauroi ilkeästi. "Minä tulin tarjoamaan sovinnonehtoja", sanoi hän merkitsevästi.

"Ei ole mitään soviteltavaa. Minä olen saanut tukkapäästäne kiinni enkä aio hellittää."

"Luulette voivanne pitää minua kauankin tässä pesässä!" kiljaisi Raoul.

"Ette lähde täältä elävänä, paitsi kaksoisraudoissa." Grief katseli vierastaan vakavasti. "Olen ennenkin käsitellyt teidänlaisianne. Ja olenpa saanut sen lajin kutakuinkin häviämään Etelämereltä. Mutta te olette — kuinka sanoisin — anakronistinen ilmiö, ajastanne myöhästynyt. Te olette sitä lajia, josta on päästävää. Omasta puolestani tahtoisin antaa teille sen hyvän neuvon, että menisitte kuunarille ja ampuisitte aivonne mäsäksi. Se olisi ainoa keino välttää sitä, mikä on tuleva."

Keskustelu osoittautui tuloksettomaksi, ja Raoul meni väkensä luo vahvasti vakuutettuna siitä, että Isolla Kalliolla olevat miehet kestäisivät vielä vuosikausia. Mutta olisipa hän päässyt siitä luulostaan, jos olisi nähnyt Tehaan ja raiatealaisten, niin pian kuin hän selkänsä käänsi ja katosi näkyvistä, ahnaasti käyvän käsiksi hänen koiransa jättämiin tähteisiin niitä imien ja kaluten.

9.

"Nyt me näemme nälkää, veli", sanoi Grief, "mutta on parempi näin kuin että näkisimme nälkää päiväkausia. Tuo Iso Piru, syötyään täällä ja juotuaan hyvää vettä kanssamme kyllikseen, ei aio viipyä enää kauan Fuatinolla. Jo huomenna hän yrittää lähteä. Tänä yönä sinä ja minä makaamme Kalliolla, ja Tehaa, joka ampuu hyvin, makaa seurassamme, jos hän uskaltaa yli Kallion."

Tehaa oli ainoa raiatealaisista, joka voi kulkea tuon vaarallisen tien, ja aamulla oli hänkin kalliomuurin suojassa satakunta jalkaa oikealla Griefistä ja Maurirista.

Ensi varoitus oli pyssyjen pauke kannakselta, jossa Brown kahden raiatealaisen seurassa ilmoitti peräytymisen seuraten piirittäjiä viidakon läpi rannalle. Kallionkielekkeen takia ei Grief voinut nähdä mitään tuntiin, mutta silloin ilmestyi *Rattler* yrittäen merelle. Kuten ensi kerrallakin hinasivat kuunaria vangitut fuatinolaiset venettä soutaen. Mauriri antoi Griefin ohjeitten mukaan neuvoja heille veneen hitaasti liukuessa ohi. Griefin vierellä oli useita käärojä dynamiittia, sytytyslangat hyvin lyhyellä.

Rattlerin kansi oli täynnä väkeä. Keulassa seisoivat pyssy kourassa raiatealaisten joukossa hirtehen, jonka Mauriri sanoi olevan Raoulin veljen. Peräsinrattaassa oli toinen. Häneen tiiviisti köytettynä oli Mataara, vanha kuningatar. Toisella puolella perämiestä, kädestä kytkettynä, oli kapteeni Glass. Ja keskilaivalla oli taaskin Raoul ja häneen kiinteästi sidottuna Naumoo.

"Hyvää huomenta, herra David Grief", huusi Raoul.

"Minähän varoitin teitä, että vain kaksoisraudoissa te lähdette tältä saarelta", murisi Grief synkeästi.

"Ette voi tappaa kaikkea väkeänne, jotka ovat kannella."

Kuunari oli miltei aivan kohdalla liikkuen eteenpäin pienin sysäyksin, soudun mukaan. Soutajat hidastuttivat soutuaan sitä keskeyttämättä, ja heti ojentui heitä kohti keulamiehen pyssy.

"Heitä, Suuri Veli!" huusi Naumoo fuatinolaiskielellä. "Minä olen täynnä surua ja haluan kuolla. Hänen veitsensä on valmiina leikkaamaan köyden poikki, mutta minä pidän hänestä tiukasti kiinni. Älä pelkää, Suuri Veli. Heitä heitä kohti, ja hyvästi."

Grief viivytteli, laski sitten päreen, jolla oli aikonut sytyttää langan.

"Heitä!" kehoitti Vuohi-Mies.

Vieläkin Grief viivytteli.

"Jos ne pääsevät merelle, Suuri Veli, kuolee Naumoo kumminkin. Ja siellä ovat kaikki muutkin. Mitä merkitsee hänen henkensä niin monen henkeä vastaan?"

"Jos te heitätte dynamiittia tai ammutte laukauksenkaan, niin tapamme kaikki kannella olevat", huusi Raoul. "Minäpä voitoin sinut, David Grief. Sinä et voi tappaa näitä ihmisiä, mutta minä voin. Suusi kiinni!"

Viime sanat hän lausui Naumoolle, joka huusi omalla kielellään ja jota Raoul ravisti niskasta saadakseen hänet vaikenemaan. Mutta silloin tyttö kiersi molemmat kätensä hänen ympärilleen ja katsoi rukoilevasti ylös.

"Heittäkää, Grief, ja olkoot nuo kirotut. Ne ovat verisiä murhamiehiä ja niitä on kajuutta täynnään", huusi kapteeni Glass.

Hirtehen, joka oli sidottu kuningattareen, käännähti puoliksi uhatakseen kapteenia pyssyllään, kun Tehaa piilopaikastaan laukaisi. Pyssy putosi miehen kädestä, ja kasvoillaan ällistynyt ilme hän vaipui kannelle kaataen mukanaan vanhan kuningattaren.

"Hei, käännös!" huusi Grief.

Kapteeni Glass ja kanakkimies käänsivät peräsimen, ja *Rattlerin* keula törmäsi päin kalliota. Keskilaivalla Raoul yhä rinnusteli Naumoon kanssa. Hänen veljensä juoksi keulasta häntä auttamaan, eivätkä Tehaan eikä Vuohi-Miehen laukaukset häneen osuneet. Kun Raoulin veli asetti pyssyn suun Naumoon kylkeä kohti, sytytti Grief päreestä sytytyslangan. Ja juuri kun hän molemmin käsin heitti alas ison dynamiittikäärön, kuului pyssyn laukaus. Naumoo kaatui kannelle samalla kertaa kuin dynamiitti putosi. Tällä kertaa oli sytytyslanka kohdallaan. Räjähdyks tapahtui sinä hetkenä, jolloin dynamiitti putosi kannelle, ja se osa kantta katosi vieden mennessään Naumoon, Raoulin ja hänen veljensä.

Kuunarin kylki oli myös särkynyt, ja se alkoi upota. Keulasta sukelsivat veteen kaikki raiatealaiset merimiehet. Kapteeni Glass otti potkulla päin naamaa vastaan kajuutasta esiin ryntäävän hirtehen, mutta ne törmäsivät hänen ylitseen polkien hänet alleen. Miehiä seurasivat huahine-naiset, ja kun ne hyppäsivät yli laidan, upposi *Rattler* tasaisesti Ison Kallion vierelle, ja näkyviin jäivät raakapuut.

Alas katsellen saattoi Grief nähdä mitä vedessä tapahtui. Hän näki Mataaran sylen syvyydessä irrottautuvan kuolleesta merirosvosta ja uivan pinnalle. Kun hänen päänsä kohosi vedenpintaan, näki hän kapteeni Glassin uppoamassa — tämä kun ei osannut uida. Ja silloin kuningatar, niin vanha eukko kuin olikin, mutta saarelainen, ui kohti ja laahasi uppoavan miehen raakapuulle.

Viisi päätä, vaalakkaa ja ruskeaa, näkyi vedenpinnalle kohoavain mustain polyneesialaispäiden joukossa, ja Grief pyssy kädessä odotti tilaisuutta ampuu. Vuohi-Mies laukaisi ensin, ja yksi mies upposi. Mutta raiatealaismiehille, jotka olivat isoja ja voimakkaita, puoliksi kaloja, oli kostontilaisuus annettu. Nopeasti sukeltaen he kävivät kaulankatkaisijain kimppuun, ja ylhäältäpäin nähtiin, kuinka rosvot hukkuivat kuin koiranpennut.

Kymmenessä minuutissa oli kaikki ohi. Huahine-naiset, yhäkin nauraen ja kikattaen, pitivät kiinni veneen laidoista. Raiatealaismerimiehet, määräystä odottaen, olivat raakapuiden vierellä, mistä kapteeni Glass ja Mataara pitelivät kiinni.

"Vanha *Rattler*-parka", valitti kapteeni.

"Ei sinnepäinkään", sanoi Grief. "Viikon kuluessa me sen nostamme, panemme uuden keskikannen, ja sitten lähdemme." Ja kuningattarelle hän sanoi: "Kuinka voit, sisareni?"

"Naumoo on mennyt, ja Motuaro, mutta Fuatino on meidän taas. Tämä päivä on suuri. Sana lähetettäköön kaikelle kansalleni, niille, jotka ovat vuorilla vuohien luona. Ja tänä iltana, taas kerran, me juhlimme ja iloitsimme Isossa Talossa."

"Kyllähän se tarvitsikin uudet kansipalkit", sanoi kapteeni Glass. "Mutta kronometrit ovat epäkunnossa loppumatkan."

IV.

LEIKINLASKU NEW GIBBONILLA.

1.

"Milteipä pelkään viedä teitä New Gibbonille", sanoi David Grief. "Vasta kun te ja brittiläiset annoitte minulle vapaat kädet ja jätitte paikan rauhaan, voitiin saavuttaa tuloksia."

Wallenstein, saksalainen asiamies Bougainvillestä, kaatoi kurkkuunsa pitkän kulauksen soodawhiskyä ja hymyili.

"Me kohotamme teille lakkiamme, herra Grief", sanoi hän hyvällä englanninkielellä. "Ihmeitä te olette tehnyt tuolla pirunsaarella. Emmekä me halua siihen sekaantua. Sillä pirunsaari se on, ja vanha Koho on itse pääpiru. Me emme koskaan tulleet hänen kanssaan toimeen. Valehtelija hän on eikä ole typerä. Musta Napoleon, päitä katkova, ihmissyöjä Talleyrand. Muistanpa, kun kuusi vuotta sitten tulin sinne brittiläisellä risteilijällä. Neekerit livistivät pensaikoon tietysti, mutta tapasimmepa muutamia, jotka eivät päässeet. Yksi niistä oli hänen viimeinen vaimonsa. Oli ollut kaksi päivää ja kaksi yötä käsivarresta riippumassa auringonpaisteessa. Ja kaulaansa myöten raikkaaseen virtaan upotettuina oli kolme muuta naista. Niiden luut oli ruhjottu ja nivelet katkottu. Kuuluvat siten käyvän mureiksi syödä. Olivat vielä hengissä. Ihmeteltävä elinvoima. Vanhin pysyi hengissä lähes kymmenen päivää. Niin, sellaista on Kohon ruokahalu. Villipeto hän on. Sitä vain emme käsitä, kuinka te hänet rauhoititte."

"Enpä sanoisi juuri sitä, että hän on rauhoittunut", vastasi Grief. "Vaikka hän väliin tuleekin ja syö kesynä kädestämme."

"Niin paljoa emme me risteilijöillämme saavuttaneet. Eivät saksalaiset eivätkä englantilaiset koskaan saaneet häntä käsiinsä. Te olitte ensimmäinen."

"En ollut; McTavish oli ensimmäinen", selitti Grief.

"Ahaa, muistanpa, se on pieni kuiva skottilainen." Wallenstein maisteli whiskyään. "Metelinpaikkaajaksihan ne häntä sanovat, eikö niin?"

Grief nyökkäsi.

"Kerrotaan että te maksatte hänelle palkan, joka on suurempi kuin minun tai täkäläisten brittien?"

"Pelkäänpä niin olevan asian", myönsi Grief. "Mutta, loukkaamatta ketään, hän on sen ansainnut. On aina siellä, missä meteliä on. Suorastaan tietäjä. Hänpä hankki minulle aseman New Gibbonilla. On nyt Malaitalla plantaasia perustamassa."

"Ensimmäistä?"

"Ei ole koko Malaitalla kauppa-asemaakaan. Työläisten värvääjät pitävät vielä kannellista venettä lukon takana ja vanhaa piikkilankaa aidanlaitana. Tuolla onkin uudistilamme. Puolessa tunnissa ollaan siellä." Hän ojensi merikiikarin vieraalleen. "Bangalon [engl. bungalow] vasemmalla puolella ovat venekodat. Taempana ovat parakit. Oikealla kopra-kasat. Jo on kuivamassa joku määrä. Koho on jo niin sivistynyt, että panee kansansa tuomaan pähkinöitä. Ja tuossa on joensuu, missä ne naiset olivat pehmenemässä."

Wonder kiiti levitetyn purjein suoraan ankkuripaikkaa kohti. Laiskasti se kohoili ja laski sileiden takamaininkien työntelemänä. Monsuunian loppu oli käsissä, ja ilma oli täynnä tropiikin paksua tuoksua, taivas muodottomien pilvien liekehtivänä massana. Epätasainen maa oli pilvimöykkyjen ja vihurinpuuskausten hämärässä, ja sen niemekkeet ja huiput näkyivät tummina näiden takaa. Väliin läpäisi kimppu auringonsäteitä pilven, ja tuskin mailin päässä purkautui pilvi rankkasateeksi.

Tämä oli New Gibbonin kostea, vehmas metsäläissaari, viidenkymmenen mailin päässä Choiseulista tuulen alla. Maantieteellisesti se kuului Salomonin-saariin. Valtiollisesti halkaisi Saksan ja Britannian vaikutuspiirin raja sen kahtia, ja se oli kahden kauppa-asiamiehen yhteisen hallinnon alainen. Mutta siihen nähden oli hallinto olemassa vain noiden valtain siirtomaahallitusten papereissa.

Todellista hallintoa ei ollut eikä ollut koskaan ollutkaan. Entisajan trepanginpyytäjät olivat purjehtineet sen ohitse. Santelipuunkauppiaat olivat ankarain kokemusten jälkeen jättäneet sen rauhaan. Pestaustaivat eivät koskaan olleet sieltä saaneet yhtään työläistä värvätyksi, ja kun kuunari *Dorset* meni kaikkine miehineen, annettiin saaren olla aloillaan. Myöhemmin oli eräs saksalainen yhtiö yrittänyt kookosviljelyksiä siellä, mutta siitä oli ollut luovuttava, kun muutamat johtajat ja koko joukko sopimustyöläisiä olivat menettäneet päänsä. Eivät olleet Saksan eikä Britannian risteilijät saaneet noita mustia metsäläisiä järkiinsä. Neljä kertaa olivat rauhalliset lähetysseurat yrittäneet saaren rauhallista valloitusta, ja neljä kertaa olivat taudit ja verilöylyt karkoittaneet heidät sieltä. Enemmän risteilijöitä, enemmän rauhoitusta oli seurannut, mutta turhaan. Ihmissyöjät olivat aina piiloutuneet metsiinsä ja nauraneet räjähteleville shrapnelleille. Kun sotalaivat lähtivät, oli helppo rakentaa jälleen poltetut ruohotalot ja laittaa kotanuotiot vanhaan tapaan.

New Gibbon oli suuri saari, sataviisikymmentä mailia pitkä ja puolen sen mitan levyinen. Sen tuuliranta oli kallioinen, vailla ankkuripaikkoja ja lahtia sekä sotaisten heimojen asuma — ainakin oli ollut, kunnes Koho oli noussut ja, kuten Kamehameha, aseitten voimalla ja melkoisella valtiotaidolla yhdistänyt suurimman osan heimosta liittoon. Hänen politiikkansa, ettei mitään kanssakäymistä valkoisten kanssa, oli aivan oikea, kun katsoi asiaa hänen kansansa elämisen kannalta; ja viimeisen risteilijän jälkeen oli hän saanut pitää päänsä, kunnes David Grief ja McTavish, Metelinpaikkaaja, olivat tulleet sille autioksi jätetylle rannalle, jossa oli ollut saksalaisten bangalo ja parakit sekä lukuisat englantilaiset lähetystalot.

Seurasi sotia, valerauhoja ja taas sotia. Tuo kuivettunut pikku skotti osasi kyllä nostaa metelin niinkuin sen paikatakin, ja tyytymättä vain siihen, että piti rannikkoa hallussaan, hän toi Malaitalta viidakkoväkeä ja tunkeutui saaren sisäosien sianpoluille. Hän poltti kyliä, kunnes Koho väsyi niitä uudelleen rakentamaan, ja kun hän sai käsiinsä Kohon vanhimman pojan, pakotti hän vanhan päällikön neuvotteluun. Silloin McTavish myös määräsi päätaksan. Jokaista väkensä menettämää päätä kohti hän uhkasi ottaa kymmenen Kohon miesten päätä. Kun Koho oppi ymmärtämään, että skotti oli mies pitämään sanansa, saatiin ensimmäinen tosi rauha aikaan. Sillä välin oli McTavish rakentanut bangalon ja parakit, raivannut puhtaaksi viidakon rannalta ja istuttanut kookokset. Sitten hän oli mennyt paikkaamaan meteliä, joka oli syttynyt Tasmanian särkillä, missä musta rutto oli puhjennut ja pantu Grief-pirun poppamiesten viljelysten syyksi. Kerran Vuodessa oli hänet kutsuttu takaisin järjestämään tolalleen New Gibbonin asioita; ja Koho, maksettuaan kaksisataatuhatta kookospähkinää pakkoveroa, päätti, että on halvempi pitää rauhaa ja myydä pähkinöitä. Olivat myös hänen nuoruutensa hehkut sammumassa. Hän oli vanhentunut ja ontui toista jalkaansa, jonka pohkeen Lee-Enfield -kiväärin luoti oli puhkaissut.

"Tunsinpa pojan Hawajilla", sanoi Grief, "sokeritilan johtajan, joka käytti vasaraa ja kymmenen pennyn naulaa".

He istuivat laajalla kuistilla ja katselivat, kuinka Worth, New Gibbonin asemanhoitaja, paikkasi sairaita. Ne olivat Uuden-Georgian poikia, kymmenkunta, ja se, jolla oli hammas kipeä, oli jätetty viimeiseksi. Worth oli juuri ensi yrityksessään epäonnistunut. Hän pyyhki hikeä otsaltaan toisella ja heilutti pihtejä toisella kädellään.

"Ja murti useammat kuin yhdet leuat", lausui hän irvistäen.

Grief pudisti päätään. Wallenstein hymyili ja kohotti kulmakarvojaan.

"Ei kertonut sitä", selitti Grief. "Vakuutti onnistuvansa aina ensi yrityksellä."

"Näinpä kuinka siinä meneteltiin ollessani toisena perämiehenä hedelmälaivalla", alkoi kapteeni Ward. "Äijä käytti tilkitysnuijaa ja teräksistä maalspiikiä. Kyllä hänkin hampaan ensi iskulla irti otti, se on varma."

"Mutta minulla on pihdit", mutisi Worth irvistäen ja pisti ne mustan suuhun. Hänen vetäessään örisi mies ja kohosi ylös. "Tulkaapas pitämään sitä asemillaan", pyysi toimessa oleva.

Grief ja Wallenstein tarttuivat mustanahkaa kummaltakin puolelta. Tämä vuorostaan tappeli vastaan, niin että hammas kalisi pihtejä vasten. Koko ryhmä häilähteli sinne tänne. Moinen liike hehkuvassa kuumuudessa kohotti hien otsalle. Mustakin hikoili tuskan hikeä. Hänen tuolinsa kaatui. Kapteeni Ward keskeytti kätensä liikkeen, joka juuri oli viemässä ryyppyä suuhun, ja yllytti rohkeuteen. Worth pyysi avustajiaan pitämään lujasti kiinni, puristi sitten hampaan pihtiin, niin että se nirskui, ja yritti nyhtäistä.

Kukaan heistä ei huomannut pientä mustaa miestä, joka nilkutti ylös portaita heitä katsellen. Koho oli vanhoillinen. Hänen isänsä eivät olleet vaatteita käyttäneet eikä hänkään, ei nauhan leveätä. Monet reiät nenässä ja huulissa ja korvissa kertoivat koreiluhalusta, jo ammoiden sitten kuolleesta. Korvalehtien reiät olivat revenneet, mutta niiden muistona oli kuivettuneen lihan riekaleita, jotka roikkuivat olkapäille asti. Nyt hän harrasti vain hyötyä, ja eräässä hänen oikean korvansa puolestakymmenestä pikkureiästä roikkui savipiippu. Vatsan ympäri oli kiinnitetty halpa kauppavyö, jonka tekonahan ja ihon välissä oli pitkän veitsen paljas terä. Vyössä riippui bambuinen areka-pähkinä ja läkkilaatikko. Kädessä oli lyhytpiippuinen, isoreikäinen sniderpyssy. Hän oli kuvaamattoman likainen ja isojen arpien merkitsemä; pahin niistä oli Lee-Enfield-luodin jättämä, joka oli pyyhkäissyt puolet pois toisesta pohkeesta. Sisäänpainunut suu osoitti, että vain joku hampaista oli jäljellä. Kasvot ja ruumis olivat kuihtuneet, mutta hänen mustat, nappimaiset silmänsä, pienet ja lähekkäin olevat, olivat hyvin kirkkaat, mutta levottomat ja pälyilevät, enemmän apinan kuin ihmisen silmät.

Hän katseli ja irvisti kuin pieni, viisas apina. Hän tunsu luonnollista iloa nähdessään toisen kärsivän, sillä hänen maailmansa oli kärsimysten maailmaa. Hän oli siitä osansa saanut ja toisille paljoa suuremman osan vuorostaan antanut. Kun sitten hammas heltisi leuasta ja pihdit kilahtivat toista hammasta vasten hermoja vihlaisevasti, kipinöivät vanhan Kohon silmät ilosta ja hän katseli nauttien mustaa, joka kiemurteli kuistin lattialla molemmin käsin päätään pidellen ja hirveästi voihkien.

"Taitaa pyörtyä", sanoi Grief kumartuen uhria katsomaan. "Kapteeni Ward, antakaahan sille ryyppy. Ja paras on teidänkin ottaa, Worth; värisettehän kuin lehti."

"Minäkin taidan ottaa", sanoi Wallenstein pyyhkien hikeä otsaltaan. Hänen silmänsä näkivät Kohon varjon maassa, ja sitä seuraten kohosi hänen katseensa vanhaan päällikköön itseensä. "Halloo, mikäs tämä on?"

"Halloo, Koho!" sanoi Grief tuttavallisesti, mutta tiesi, ettei ollut kättä tarjottava.

Kohon *tambo*, poppamiehen jo hänen syntyessään antama taika, oli sellainen, ettei koskaan pitänyt hänen lihansa sattua valkoisen miehen lihaan. Worth ja *Wonderin* kapteeni Ward tervehtivät myös Kohoa, mutta Worth murahti nähdessään sniderin, sillä hänen tambojaan oli, että ei yhdenkään tilalla käyvän viidakkolaisen ollut lupa kantaa asetta. Pyssyillä oli näet paha tapa tällaisissa tilaisuuksissa laueta varsin köykäisesti. Johtaja löi kätensä yhteen, ja musta palveluspoika, San Cristobalista värvätty, tuli juosten. Worthin antaman merkin mukaisesti hän otti vieraan pyssyn ja vei sen sisähuoneisiin.

"Koho", sanoi Grief esittäen saksalaisen, "tämä herra Bougainvillestä — hitto vie — suuri herra paljon".

Koho, muistaen useiden saksalaisten risteilijäin käynnin, hymyili silmissään ikävään muistojen välkähdyks.

"Älkää antako kättä, Wallenstein", varoitti Grief. "*Tambo*, tiedättehän." Sitten Koholle: "Hitto vie, sinä

lihava taas. Pitää ottaa uusi Mary, vaimo, eh?"

"Minä vanha jo", vastasi Koho, väsähtäneesti päättään heiluttaen. "Ei minä huoli Mary. Ei minä huoli *kai-kai* [= ruoka]. Minä kuolla kohta." Hän loi merkitsevän katseen Worthiin päin, jonka pää oli taapäin painunut pitkän ryydyn takia. "Minä huoli rommi."

Grief pudisti päättään. "Tambo se musta mies."

"Hän musta mies, ei tambo", vastasi Koho osoittaen voihkivaa työläistä.

"Hän mies sairas", selitti Grief.

"Minä mies sairas."

"Sinä mies valehdella", nauroi Grief. "Rommi tambo, aina tambo. Nyt, Koho, puhua tämä suuri herra kanssa."

Wallensteinin ja vanhan päällikön kanssa hän istuutui neuvottelemaan valtion asioista. Koho sai kehumista siitä, että oli pitänyt rauhaa, ja vanhuuden raihnaisuuttaan osoittaen hän toivoi ikuista rauhaa. Sitten keskusteltiin saksalaisen viljelysaseman perustamisesta rannikolle kahdenkymmenen mailin päähän. Maa oli tietenkin ostettava Koholta ja hinta määrättiin tupakassa, veitsissä, napeissa, piipuissa, kirveissä, delfiininhampaissa ja näkinkuorirahassa — kaikessa muussa paitsi rommissa. Keskustelun aikana Koho vilkuili ikkunaan päin, jonka takana näki Worthin sekoittavan lääkkeitä ja asettavan hyllylle. Näki hän myös johtajan lopettavan työnsä ottamalla ryydyn skottilaista. Koho pani pullon tarkasti merkille. Ja vaikka hän keskustelun jälkeen roikkuili vielä tunnin siellä, ei sattunut tilaisuutta, jolloin ihmisiä ei olisi ollut huoneessa. Kun Grief ja Worth istahtivat puhumaan keskenään, heitti Koho toivon.

"Minä mennä kuunari", hän ilmoitti, kääntyi ja nilkutti ulos.

"Suuri on mahtavien alennus", nauroi Grief. "Ajatellapa, että tämä oli kerran Koho, verisin murhaaja koko Salomonin-saarilla. Kaiken elämänsä on hän tehnyt pilkkaa kahdesta maailman suurvallasta. Ja nyt hän menee kerjäämään Denbyltä ryyppyä."

3.

Viimeisen kerran *Wonderin* päällysmies teki pilkkaa alkuasukkaasta. Hän oli isossa kajuutassa merkitsemässä listalle, mitä tavaroita vietiin veneellä maihin, kun Koho kiipesi alas portaita ja asettui istumaan häntä vastapäätä pöydän ääreen.

"Kyllä minä pian kuolla", ilmoitti vanha päällikkö. Kaikki lihan nautinnot olivat hyljänneet hänet. "Minä ei huoli Mary. Minä ei huoli kai-kai. Minä paljon sairas. Minä kuolla pian." Pitkä ja ikävä väliaika, jonka kuluessa hänen kasvonsa ilmaisivat syvää huolestumista vatsan takia, jota hän taputteli ilmein kuvaten sen tuskia. "Vatsa paljon sairas." Taas hän odotti, odotti, että Denby ehdottaisi jotakin. Sitten tuli pitkä, väsynyt huokaus ja: "Minä tahto rommi."

Denby nauroi sydämättömästi. Tuo vanha ihmissyöjä oli ennenkin inunut häneltä ryyppyjä, mutta Griefin ja McTavishin määräämistä tamboista oli ankarin se, ettei New Gibbonin alkuasukkaille saanut antaa alkoholia.

Pahinta oli, että Koho oli päässyt sen makuun. Nuorempina päivinä hän oli tutustunut humalan autuuteen, Silloin kun rosvoisi kuunari *Dorsetin*. Mutta onnettomuudeksi hän oli oppinut sen tuntemaan yhdessä koko kansansa kanssa, eikä varasto ollut pitkälle riittänyt. Kun hän sitten johti alastomat heimolaisensa tuhoamaan saksalaista viljelysasemaa, oli hän viisaampi ja varasi kaikki juomat itselleen. Seurauksena oli ollut hirvittävä sekamelska, jossa toistakymmentä juomaa teki palvelusta, kiniinillä terästetystä oluesta absinttiin ja aprikoosiviinaan asti. Se humala oli kestänyt kuukausia, ja sellaisen janon se jätti, ettei se ikinä sammunut. Herkkänä alkoholille villikansain tapaan koko hänen elimistönsä huusi nyt sitä. Se himo kuiskutti hänelle korvaan ihania tunnelmia, korvissa sihisi ja soi, aivoissa kierteli lämpimiä ja ihania mielijohteita, koko olemuksen valtasi hyvinvoinnin ja onnen tunne. Ja vanhuutensa ikävystyksessä, jolloin naiset ja syömingit eivät häntä huvittaneet ja vanhat vihat olivat unohtumassa, hän kaihosi yhä uudelleen sitä elähdyttävää tulta, joka lähti pullojen nesteistä — kaikenlaisten pullojen — sillä hyvin hän ne muisti. Hän saattoi istua tuntikausia auringonpaisteessa, väliin torkahdellen, murhein miettimässä sitä hummausta, jonka oli saanut nauttia silloin, kun saksalainen asema oli hävitetty.

Denby oli ystävällinen. Hän tutki vanhuksen tautia ja tarjosi tälle pastilleja lääkelaatikostaan,

monenlaisia pillereitä ja viattomia kapseleita. Mutta Koho kieltäytyi lujaluontoisesta. Hän oli kerran puraissut *Dorsetista* löytämäänsä kiinakapselia. Myös oli kaksi hänen sotilaistaan maistanut valkoista jauhetta ja kuollut nopeasti hirveihin tuskiin. Ei, lääkkeisiin hän ei luottanut. Mutta pullojen nesteet olivat leiskuavia elonantajia ja untenluoja. Eipä ihme, että valkoiset miehet pitivät niitä niin suuressa arvossa ja kieltäytyivät niitä antamasta.

"Rommi hyvä tavara", hän kehuskeli yhä uudelleen, selvästi ja vanhuksen väsyneellä kärsivällisyydellä.

Ja silloin Denby teki erehdyksensä ja suunnitteli pilan. Hän kiersi Kohon taa, avasi lääkelaatikon kaapin ja otti esille sinappiesanssia. Oli vetävinään korkin auki ja juovinaan. Kuvastimesta hän näki, kuinka Koho puoliksi häneen päin kääntyneenä piti häntä silmällä. Denby maiskutti huuliaan, karautti kurkkuaan mielihyvissään ja pani pullon takaisin. Jättäen kaapin oven lukitsematta palasi hän paikoilleen ja sopivan väliajan kuluttua meni kannelle. Kajuutan oven lähimailta hän kuunteli. Vähän ajan päästä kuului alhaalta hirvittävä, kuristava, vinkuva yskä. Hän hymyili itsekseen ja palasi hiljalleen kajuuttaan. Pullo oli paikoillaan hyllyllä, ja vanhus istui äskeisessä asennossaan. Denby ihaili hänen rautaista itsehillintäänsä. Suu ja huulet ja kieli ja kaikki aistimet olivat tulen polttamina. Jonkun kerran mies vetäisi henkeään tai yskähti pakosta kyynelten väkistenkin kieriessä hänen silmistään poskia alas. Tavallinen mies olisi tunnin ainakin yskinyt ja kakistellut. Mutta vanhan Kohon kasvot olivat julman päättävät. Hän käsitti, että hänestä oli tehty pilkkaa, ja hänen silmiinsä tuli vihan ja kiukun ilme, niin alkuperäinen, niin hirvittävä, että se pani kylmät väreet karsimaan Denbyn selkäpiitä. Koho nousi arvokkaasti.

"Minä mene nyt", sanoi hän. "Kutsu vene otta minä."

4.

Nähtyään Griefin ja Worthin lähtevän ratsastamaan tiluksille istahti Wallenstein arkihuoneeseen öljymään ja puhdistamaan automaattista pistooliaan. Pöydällä hänen edessään oli välttämätön skottilaispullo ja lukuisia soodapulloja. Vieressä oli vaillinainen pullo, jossa oli whiskyn leima, mutta joka sisälsi hevoslinjamenttia. Worth oli sitä sekoittanut eikä muistanut panna pulloa pois.

Akkunan läpi Wallenstein näki Kohon tulevan polkua pitkin. Ukko nilkutti nopeasti, mutta kuistille päästyään hän malttoi mielensä ja astui arvokkaasti sisään. Hän istuutui katsomaan pistoolinpuhdistusta. Vaikka suu ja huulet ja kieli olivat tulessa, ei hän siitä merkkiäkään antanut. Viiden minuutin kuluttua hän sanoi:

"Minä tahto rommi. Rommi hyvä."

Wallenstein hymyili ja pudisti päätään, ja sitten hänen mieleensä juolahti pila, joka oli oleva viimeinen hänen elämässään. Noiden pullojen yhtäläisyys se siihen aiheen antoi. Hän laski hajalle otetun pistoolinsa pöydälle ja sekoitti itselleen pitkän ryypyn. Seisoen pöydän ja Kohon välissä hän vaihtoi pullot, tyhjensi lasinsa ja oli sitten etsivinä jotakin sekä lähti huoneesta. Ulos hän kuuli syljeskelemistä ja yskinää; mutta hänen tullessaan sisään istui vanha päällikkö entisellä paikallaan. Mutta linjamentti oli vähentynyt ja näkyi, että sitä oli liikutettu.

Koho nousi, löi kätensä yhteen, ja kun poika tuli, antoi hän merkin, että halusi pyssyysä. Poika toi aseensa ja tavan mukaisesti lähti vieraan edellä sitä viemään ulos. Vasta portin ulkopuolella hän antoi sen omistajalleen. Virnistellen itsekseen katseli Wallenstein vanhaa päällikköä tämän nilkuttaessa rantaa pitkin joelle päin.

Muutamia minutteja myöhemmin pannessaan pistoolia kokoon kuuli Wallenstein kaukaisen paukauksen. Hetkisen ajatteli hän Kohoa, mutta se ajatus häipyi hänen mielestään. Worthilla ja Griefillä oli pyssyt matkassaan ja he ampuivat arvatenkin kyyhkysia. Wallenstein nojautui taapäin tuolillaan, naureskeli, väänsi keltaisia viiksejään ja torkahti. Hän heräsi Worthin kiihtyneeseen huutoon:

"Soita iso kello, pian! Soita kuin helvetti!"

Wallenstein kiiti kuistille nähden samassa johtajan hyppäävän hevosensa selästä ja yli matalan aidan sekä lentävän Griefin perään, joka ratsasti hurjasti edellä. Kovaääninen räiske ja kookospuiden välitse kohoava savu kertoivat asian. Venehuoneet ja parakit olivat tulessa. Iso tilankello soi lujasti saksalaisen juostessa rantaa kohti, ja hän näki veneiden nopeasti lähtevän kuunarilta.

Parakit ja venehuoneet, olkikattoiset ja kuivat kuin taula, olivat tulen vallassa. Grief tuli keittiöstä kantaen jalasta alastonta mustaa lasta. Sen pää oli poissa.

"Keittäjä on tuolla sisällä", sanoi hän Worthille. "Hänen päänsä on mennyt myös. Oli liian painava, ja minun oli jouduttava."

"Tämä on minun syyntä", sanoi Wallenstein. "Vanha Koho sen teki. Mutta minä annoin hänen ryypätä Worthin hevostinjamenttia."

"Luulenpa, että hän on matkalla viidaksoon. Oliver on tuolla joella. Kun hän vaan ei tapaisi häntä."

Johtaja nelisti pois puiden lomitse. Muutamia minuutteja myöhemmin parakkien romahtaessa he kuulivat hänen huutavan ja menivät sinnepäin. Joen törmällä he tapasivat hänet. Hän istui yhä hevosensa selässä ja tuijotti kalmankalpeana maahan. Siinä oli nuoren apulaisjohtajan Oliverin ruumis, vaikka sitä oli vaikea tuntea, sillä pää oli poissa. Mustat työläiset tulivat hengästyneinä juoksustaan työmailta ja joukkoutuivat ruumiin ympärille. Griefin johdolla he laittoivat parit vainajalle.

Wallenstein oli tosisaksalaisen surun vallassa. Vedet valuivat silmistä hänen lakatessaan valittamasta ja alkaessaan kirotta. Kuohuva viha oli yhtä tosisaksalainen kuin manauksetkin, ja kun hän yritti siepata Worthin pyssyn, oli vaahtoa noussut hänen huulilleen.

"Ei mitään sellaista", sanoi Grief jyrkästi. "Malttakaa mielenne, mies. Älkää olko hullu."

"Mutta annatteko hänen paeta?" huusi saksalainen hurjana.

"Hän on paennut. Viidakko alkaa tästä juuri. Kas tuosta hän on kahlannut yli joen. Hän on jo sianpoluilla. Sama kuin hakea neulaa heinäsuovasta, ja jos seuraisimme häntä, saattaisivat jotkut hänen nuoret miehensä yllättää meidät, Sitäpaitsi ovat polut ansoja täynnään — tiedättehän, teräviä piikkejä, myrkytettyjä okaita ja muuta samanlaista. McTavish ja hänen viidakkomiehensä vain voivat siellä liikkua, ja viime kerrallakin menetti hän siellä kolme miestänsä. Palataan taloon. Ensi yönä kuulette torvisimpukkain ja sotarumpujen äänen ja koko helvetin olevan valloillaan. Ne eivät hyökkää taloon, mutta pidä väki koossa sen likellä, Worth. Tulkaa."

Palatessaan polkua pitkin he tapasivat mustan, joka inisi ja itki ääneensä.

"Suu kiinni sinä", huusi Worth. "Mikä melu tämä?"

"Se mies Koho tappa kaksi miestä", vastasi musta ja vetäisi sormellaan kuvaavasti kaulaansa.

"Se on tappanut lehmätkin", sanoi Grief. "Ette saa maitoa vähään aikaan. Lähetän joitakin Ugista."

Wallenstein oli lohduton, kunnes Denby tuli rannalta ja tunnusti sinappijutun. Saksalainen kävi sen takia miltei iloiseksi, vaikka yhä väenteli viiksiään kiivaasti ja noitui Salomonin-saaria kirouksilla, jotka olivat kotoisin neljän kielen varastoista.

Seuraavana aamuna nähtiin *Wonderin* mastonhuipusta, että viidakko oli täynnä merkkitulia. Mäeltä mäelle ja taajan viidakon läpi näkyi savupatsas toisensa takana. Kaukaiset kylät, McTavishin kaukaisimpien retkeilyjen rajan takaisilta vuorilta, yhtyivät tähän merkinantoon. Joen takaa kuului torvien hirveä räikkinä, ja mailien päästä kaikui suurten sotarumpujen jymy — ne olivat isoja, onttoja puunrunkoja, tulella koverrettuja ja kivi- sekä raakunkuori-aseilla. Kaavittuja.

"Niin kauan ei ole hätää, kun pysytte lähellä taloa", selitti Grief aseman johtajalle. "Minun on lähdettävä Guvutuun. Eivät ne hyökkää avoimella kentällä. Pidä työläiset lähellä taloa. Ei tehdä uutisraivausta niin kauan kuin tätä kestää. Ne tuhoavat jokaisen eristyneen joukon. Ja mitä tapahtuukin, älä lähde niiden jäljestä viidaksoon. Jos lähdet, niin Koho saa sinut. Odota McTavishia. Lähetän hänet ja joukon Malaitan metsäläisiä. Hän vain voi tunkeutua sinne. Siis, siihen asti jätän Denbyn luoksesi. Jääthän? McTavish tulee *Vandalla* ja sillä pääset takaisin *Wonderille*. Kapteeni Ward selviää kyllä nyt ilman sinua."

"Aioin itse esittää sitä", vastasi Denby. "En aavistanut tällaista saattavan syntyä pienestä pilasta. Tavallaan pidän itseäni syyllisenä."

"Vastuussa olen minäkin", keskeytti Wallenstein.

"Mutta minä aloitin", sanoi päällysmies.

"Ehkä aloititte, mutta minä jatkoin."

"Ja Koho päätti", sanoi Grief.

"Joka tapauksessa jään minäkin", sanoi saksalainen.

"Arvelin teidän tulevan Guvutulle mukanani", sanoi Grief.

"Niin oli aikomukseni. Mutta tämä on minun asiani, osaksi, ja minä olen tehnyt tuhamuuksia. Minä jään auttamaan asiain selvittämistä."

5.

Guvutulta Grief lähetti täydet tiedot McTavishille juuri Malaitalle lähtevän pestauslaivan mukana. Kapteeni Ward purjehti *Wonderilla* Santa Cruzin saarille, ja Grief lainasi veneen ja mustan miehistön brittiläiseltä sekä souti kanaalin poikki Guadalcanariin tutkimaan Penduffrynin takamaita.

Kolme viikkoa myöhemmin hän purjenuorat vapaina ja iloisen vihurin puhaltaessa saapui läpi koralliriuttavyön Guvutun ankkuripaikan tyyneen veteen. Satama oli miltei tyhjä. Vain pieni alus oli lähellä rantaa. Grief tunsu sen *Vandaksi*. Se oli nähtävästi juuri tullut Tulagi-väylää pitkin, sillä sen musta miehistö oli vielä purjeiden kimpussa. Veneen saapuessa sen vierelle ojensi McTavish itse kätensä auttaakseen hänet kannelle.

"Mikäs on?" kysyi Grief. "Etkö ole vielä lähtenyt?"

McTavish nyökkäsi. "Jo palannut. Kaikki hyvin aluksella."

"Entäs New Gibbonilla?"

"Mikäli minä näin, puuttui maisemasta joitakin röyhelöitä."

Hän oli kuin kylmä liekki, pieni kuin Koho, naama kuiva, mahonginvärinen, ja siinä pienet, ilmeettömät, siniset silmät, jotka olivat enemmän näverinkärkien kuin skottilaismiehen silmäin näköiset. Peloton ja innostumaton mies, johon eivät taudit, ei ilmanala eivätkä mielialat pystyneet; hän oli laiha ja katkera ja kuolettava kuin käärme. Grief huomasi, etteivät uutiset voineet olla hyviä.

"Sylkäise ulos mitä tiedät", sanoi hän. "Mitä on tapahtunut?"

"Kirous ja kuolema, kun ei osata olla leikkimättä pakananeekerien kanssa", kuului vastaus. "Kallista lystiä. Tule alas, Grief. Paras kun saat ensin pitkän lasin käteesi."

"Miten sinä asiat selvitit?" kysyi isäntä heidän päästyään kajuuttaan.

Pieni skottilainen pudisti päätään. "Ei siellä ollut mitään selvitetävää. Riippuu siitä, miten asiaa katsotaan. Voisi sanoa, että kaikki oli selvitetty, täysin selvitetty, ennenkuin sinne saavuinkaan."

"Entä plantaasi, mies? Plantaasi?"

"Ei ole mitään plantaasia. Vuosien työ mennyt hukkaan. Siinä ollaan taas, mistä aloitimme, mistä lähetysaarnaajat aloittivat, mistä saksalaiset aloittivat — ja mihin he lopettivat. Ei ole kiveä kiven päällä laiturissa. Talot ovat mustana tuhkana. Joka puu on poikki hakattu, ja villisiat kaivavat jamssijuuria ja makeita perunoita. Ja ne Uuden Georgian pojat, hyvää sakkia kymmenen kymmentä, ja hyvät rahat maksoivat. Ei yhtään ole jäljellä sitä tarinaa kertomassa."

"Entä Worth? Ja Denby? Ja Wallenstein?"

"Selko on tehtävä niistäkin. Katsohan."

McTavish veti esille riisimatosta tehdyn säkin ja tyhjensi sen sisällyksen lattialle. David Grief kauhistui, sillä hänen edessään oli kolmen hänen New Gibbonille jättämänsä miehen päät. Wallensteinin keltaiset viikset olivat menettäneet ylpeän kaarteensa ja retkottivat ylähuulen päällä.

"En tiedä, kuinka kaikki on käynyt", jatkoi skottilainen kuivasti. "Mutta pelkäänpä niiden lähteneen viidaksoon sen vanhan saatanan jäljessä." "Ja missä on Koho?" kysyi Grief. "Viidakossa ja päissään kuin pääpiru. Siksi sainkin nämä päät. Hän oli niin päissään, ettei seisoallaan pysynyt. Selässään retkottivat häntä pois kylästä, kun ryntäsin sinne. Ja jos vapautat minut noista päistä, olen kiitollinen." Hän vaikeni huokaisten. "Kaipa haluaisivat oikeat hautajaiset ja päästä maahan. Mutta minun mielestäni tulisi niistä mainiot näyte-esineet. Jokainen hyvä museo maksaisi niistä satasen kappaleelta. Ota toinen ryyppy. Hieman kalpea. — Älä tätä nyt tunnollesi ota, vaan päätä antaa tiukat ohjeet, ettei näiden neekerien kanssa saa laskea leikkiä. Siitä koituu aina meteliä, ja se tulee hiton kalliiksi."

V.

PIENI TILINTEKO SWITHIN HALLIN KANSSA.

1.

Heittäen viimeisen pitkän katseen meren eheään piiriin ympärillään, heilautti David Grief itsensä mastoportaille ja laskeutui hitaasti kannelle.

"Leu-Leu-riutta on uponnut, herra Snow", sanoi hän huolestuneen näköiselle nuorelle perämiehelle. "Jos meritiede mitään merkitsee, niin riutta on varmasti meren pinnan alla, sillä kahdesti olemme sen yli purjehtineet — tai ainakin sen paikan yli, jossa sen pitäisi olla. Joko on niin tai sitten on kronometri sekaisin, tai sitten olen unohtanut läksyni."

"Kyllä se on kronometrissä vika", vakuutti perämies isännälleen. "Minähän tähystin myös ja tulin samaan tulokseen kuin tekin."

"Niin", mutisi Grief nyökäyttäen päätään jörösti, "ja missä viivamme yhteen sattuvat, siinä piti olla Leu-Leu-riutan keskus. Kronometrissä sen vian täytyy olla — lieneekö haka päässyt irti."

Hän astui partaan lähelle ja loi huolestuneen katseen aluksen, *Toby-Sedän*, vanaveteen. Vinhassa tuulessa kuunari teki kymmenkunnan solmua.

"Paras laskea ylemmä tuuleen, herra Snow. Purjeet höllälle ja luovitaan parin tunnin aika. Pilvet taajenevat eikä taida tulla mitään tähtihavainnoita tänä iltana; täytyy siis vain pysyttäytyä tuulen mukana, kunnes aamulla saadaan leveysaste selville ja tullaan Leu-Leulle sen omaa latitudia pitkin. Niin tekivät vanhat merimiehet."

Leveäkeulaisena, vankkakaarisena ja korkealaitaisena oli hollantilaismallinen *Toby-Setä* hitain, turvallisin ja varmin kuunari, minkä David Grief omisti. Sen tehtävänä oli kierrellä Banks- ja Santa-Cruz-ryhmissä sekä luoteisilla riutoilla, joissa hänen alkuasukasvälittäjänsä kokosivat kopraa, nokkakilpikonnia ja jonkun tonnin helmisimpukoita. Kun sen kippari oli tavallista pahemman kuumeen vallassa, oli Grief vapauttanut hänet ja lähtenyt itse mukaan *Tobyn* puolivuotiselle kiertomatkalle riutoille. Tämä oli hänen ensi matkansa Leu-Leulle, joka oli kauimpana, ja nyt hän huomasi olevansa valtamerellä eksyksissä ja juonittelevan kronometrin varassa.

2.

Ei näkynyt tähtiä sinä yönä, eikä noussut aurinko seuraavana aamuna. Painava tyven vallitsi, ja sen keskeyttivät vain väliin äkilliset tuulenpuuskat ja raskaat sadekuurot. Ettei mentäisi liian kauas, pidettiin *Toby-Setää* tuulta kohti. Seurasi neljä pilvienpimentämää päivää. Ei näkynyt aurinkoa, ja jos yöllä joitakin tähtiä pilkistelikin, olivat ne niin himmeitä, ettei voinut niistä saada selkoa. Selvää oli, että elementit olivat pääsemässä valloilleen. Tullessaan kannen alta katsomasta ilmapuntaria, joka yhä pysyi 29.90:ssä, Grief tapasi Jackie-Jackien, jonka kasvot olivat yhtä synkät kuin taivaan pilvet. Tämä kokenut tongalainen merimies oli jonkunlaisena aliperämiehenä ja sekalaisen kanakkimerimiehistön esimiehenä.

"Iso ilma tulee", sanoi hän. "Viis kuus kertaa olen ollut mukana."

Grief nyökkäsi. "Hirmumyrsky, all right. Pian laskee ilmapuntari — pohja putoo."

"Varmasti", vahvisti tongalainen. "Helvetisti puhalttaa vielä."

Kymmenen minuuttia myöhemmin tuli Snow kannelle.

"Jo alkoi", sanoi hän; "29.85 ja yhä menee alas, ihan loikkauksin. Löyhkäävän tukahduttava ilma — mitä?" Hän pyyhkäisi otsaansa molemmin käsin. "Sairaaksi tämä tekee. Koettamatta tässä pääsee aamiaisestaan."

Jackie-Jackie irvisti. "Sama juttu. Kaikki on sisältäpäin ulos pyrkimässä. Niin on aina ison ilman edellä. Mutta *Toby-Setä* all right. Se menee läpi mistä vaan."

Kului toinen tunti painavan tyynen yhä kestäessä, ja ilmapuntari laski 29.70:een. Kärsimättömänä ei perämies olisi jaksanut odottaa sitä, mikä oli tuleva. Hän asteli edestakaisin, pysähtyi ja heilautti

käsiään.

"Kun on tullakseen, niin tulkoon!" hän huudahti. "Mitä hiton narrittelua tämä on! Kun on paha tulossa, niin tulkoon sitten heti. Hauska asema — eksyksissä ja laivalla hullu kronometri hirmutuulen tullessa, joka taas ei tahdo puhaltaa."

Taivas kävi kuparinväriseksi ja hehkui kuin kuumennetun kattilan sisus. Kukaan ei pysynyt kannen alla. Alkuasukasmerimiehet muodostivat huolestuneita ryhmiä keskilaivalla ja keulan puolella, missä puhelivat matalalla äänellä ja katselivat uhkaavaa pilvettä ja yhtä ihmeellistä merta, joka henkäili pitkin, matalin, öljyisin kohoiluun.

"Niin on kuin petroolia ja kastoröljyä", mutisi perämies ja sylkäisi inhonsa yli laidan. "Äitini laittoi tuonvärisiä lääkkeitä, kun olin sairas pentuna. Herra jumala, nyt se käy mustaksi."

Kuparinhehku oli kadonnut, ja pilvi tiheni sekä aleni, kunnes oli pimeä kuin illan suussa. David Grief, joka hyvin tunsu tuulispääohjeet, kuitenkin tutkisteli "Myrskysääntöjä", jännittäen silmiään heikossa valossa. Ei ollut muuta tehtävää kuin odottaa tuulta, jotta päästäisiin selville siitä, missä suhteessa oltiin nopeasti kiitävään ja tuhoisaan myrskykeskukseen, joka oli ryntäävä esiin jostakinpäin tuosta pimeydestä.

Kello kolme iltapäivällä oli ilmapuntari laskenut 29.45:een, kun tuuli tuli. He näkivät sen merestä, jonka tummenneesta pinnasta se repi ylös pieniä valkopäitä. Oli kuin vinha vihuri vain, ja *Toby-Setä* teki höllin myrskypurjein laitasessa neljä solmua.

"No eikö tuon enempää", virnisteli Snow. "Ja sellaisten valmistusten jälkeen."

"Pickaninny-tuuli", selitti Jackie-Jackie. "Isoksi kasvaa pian, saatte nähdä."

Grief käski vetää keulapurjeen ylös, mutta reivattuna, ja *Toby-Setä* paransi vauhtiaan kiihtyvässä tuulessa. Pian se tuuli kasvoikin miehen mittaan, mutta ei siinä pysynyt. Vahvasti tuuli, ja yhä vahvemmin, ja sitäkin vahvemmin, ja joka kerta ilmaisi sen kiihtymistä viuhunta ja kiivaat töytäkset. Vihdoin oli aluksen laita veden alapuolella enemmän aikaa kuin yläpuolella, ja kannella kuohui vettä niin paljon, että se ei ennättänyt tyhjetä rännireikiä pitkin. Grief tutkisteli ilmapuntaria, joka yhä laski.

"Keskus on etelässä päin", ilmoitti hän Snowille, "ja me olemme menossa sen tielle. Nyt on käännyttävä ja painettava pois päin. Eiköhän sitten lasi kohoa. Ottakaa alas keulapurje, ei kannata sitäkään enää — ja valmistautukaa kääntämään."

Käännös tehtiin, ja miltei iltaisessa pimeässä laukkasi *Toby-Setä* pohjoiseen kohti myrskyä.

"Tiukalla tässä ollaan", uskoi Grief perämiehelle jonkun tunnin kuluttua. "Myrsky kiertää suurta kaarta, jota ei voi laskea, ja me saatamme päästä sen alta tai sitten saamme keskuksen niskaamme. Herran kiitos, lasi edes tekee tehtävänsä. Kaikki riippuu siitä, kuinka laaja se kaari on. Aallokko on meille jo liian raskas. Lasketaan ylemmä. Kaipa se eteenpäin vielä koikkuu."

"Luulin minä tuulen tavat jo tunteneeni", kirkui Snow seuraavana aamuna isäntänsä korvaan. "Ei tämä ole tuulta. Ihan mahdoton kuvailla. Luonnotonta. Kyllä se on yhdeksänkymmentä tai satakin mailia tunnissa, kun oikein puskee. Mutta mitä se merkitsee? Kuinka tällaista voi kellekään kuvailla? Ei osaa. Olen minä Itälinjani päästä päähän kulkenut, mutt'en tällaista ole eläessäni nähnyt."

Päivä oli tullut, ja olisi ollut aika auringon olla jo tunti sitten ylhäällä, mutta vain hiukan vasta hämärsi. Valtameri oli yhtenä vyöryvänä vuorten sarjana. Aina kolmannesmailin päässä ammottivat laaksot isojen aaltojen lomissa. Niiden pitkät rinteet suojasivat hieman tuulen puuskilta, mutta aaltojen korkeista huipuista repi tuuli irti valkoryöppyjä, jotka kohosivat mastojen yli, ylemmäkin, patsaiksi meren ylle.

"Pahimmasta on päästy", päätteli Grief. "Lasi näyttää taas nousua. Meri kyllä vyöryy, vaikka tuuli helpottaa. Menen alas. Pitäkää silmällä tuulen vaihteluita. Niitä tulee. Kutsukaa minut ylös kahdeksan soiton aikaan."

Iltapuoleen, meren korkeana käydessä ja tuulen puhaltaessa vinhana vihurina, sai tongalainen puosu näkyviin ylösalaisin kaatuneen kuunarin. *Toby-Sedän* painoi virta hyllyn ohi keulan puolelta, eivätkä he saaneet selville sen nimeä; mutta ennen iltaa he näkivät pienen, pyöreäpohjaisen, kaksikeulaisen veneen, jonka laidassa oli valkoisia kirjaimia. Merikiikarilla Snow luki: *Emily L. N:o 3*.

"Hyljekuunari", sanoi Grief. "Mutta mitä sellaisella on näillä vesillä asiaa, sitä en käsitä."

"Aarteenhakijoita ehkä?" arvaili Snow. "*Sophie Sutherland* ja *Herman* olivat hyljelaivoja nekin, muistattehan. San Franciscosta kirjat ja kartat ja suunta selvä perille asti, kunnes sinne päästyä selviää,

ettei ollakaan perillä."

3.

Saatuuan kaiken yötä keikkuilla mainingin vyöryissä, ilman että tuulenhenkäyskään oli alukselle ryhtiä antamassa, oli *Toby-Sedän* miehistö meritautissa joka päätä myöten. Aamulla heräsi vieno tuuli, ja purjeiden reivit avattiin. Puolelta päivin oli merenpinta tasaantunut, pilvet ohenivat ja aurinko tuli näkyviin. Voitiin tehdä havainnolta. Kaksi astetta ja 15 min. etelää osoitti havainto. Mutta kronometrin ollessa epäkunnossa ei pituusastetta voitu määritellä.

"Jossakin ollaan 500:n ja 1,000:n välillä tuolla leveysasteella", huomautti Grief kumartuessaan perämiehen kanssa karttaa tutkimaan. "Leu-Leu on etelässä päin, ja koko tämä osa valtamerta on paljas. Ei saarta eikä riuttaa, minkä avulla saisi kronometrin kohdalleen. Ainoa tehtävä tässä on..."

"Maa näkyy, kapteeni!" huusi tongalainen kannelta.

Grief vilkaisi kartan tyhjään valtamereen, vihelsi hämmästyksensä ilmoille ja painui tuoliinsa selkäkenoon.

"Tämäpä on", sanoi hän. "Ei voi olla maata näillä tienoin. Emme mitenkään ole voineet purjeilla tai virran vieminäkään kulkea tuollaisia matkoja. Hullu koko matka. Olkaapas ystävällinen ja menkää, Mr. Snow, katsomaan, mikä sitä Jackieta vaivaa."

"Maata, all right", ilmoitti perämies minuutin kuluttua. "Kannelta näkyy kookospalmuja — jonkinlainen riutta. Ehkäpä sittenkin Leu-Leu."

Grief pudisti varmasti päätään katsellessaan palmutupsuja, jotka kohosivat merestä.

"Ajakaa tuuleen, Snow, tiukasti tuuleen, katsotaan sitten. Eteläpäähän päästään, ja jos se leviää sinnepäin, niin lounaiseen kulmaan joudutaan."

Kun palmut näkyvät kuunarin kannelta katsoen, niin ne ovat hyvin lähellä, ja vaikka *Toby-Setä* olikin hidas purjehtija, kohosi matala maa nopeasti merestä, samalla kuin yhä useammat kohoavat palmut osoittivat koralliriutan piirin.

"Kaunis on", huomautti perämies. "Täydellinen ympyrä... Näyttää olevan kahdeksan tai yhdeksän mailia läpimitaten. Mahtaako olla väylää... Kuka tiesi? Ehkä aivan uusi löytö."

He lähenivät länsirantaa tehden lyhyitä luoveja rantakuohun ilmaisemiin korallikareihin päin ja pois päin taas. Maston huipusta ilmoitti kanakki, että palmujen yli näkyi laguuni ja saari keskellä.

"Arvaanpa aatoksenne", sanoi Grief perämiehelleen.

Snow, joka oli mutissut ja pudistellut päätään, loi nopean ja vaativan katseen, joka tahtoi ilmaista epäilyä.

"Ajattelette, että väylä on luoteessa", jatkoi Grief. "Kaksi kaapelia leveä, pohjoispuolella kolme erillistä kookospalmua ja etelässä koirapalmuja. Kahdeksan mailia läpimitaten, saari keskellä."

"Niin *oli* aatokseni", myönsi Snow.

"Ja tuossa on aukko kuten tuleekin..."

"Ja kolme palmua", Snow miltei kuiskasi, "ja koirapalmut. Jos vielä on tuulimylly saarella, on tämä — Swithin Hallin saari. Mutta ei voi olla. Kymmenen vuotta on sitä jokainen etsinyt."

"Se Hall taisi tehdä teille likaisen tempun kerran maailmassa?" kysyi Grief.

Snow myönsi. "Siksi olen palveluksessanne. Kaikki vei. Puhdasta rosvousta. Ostin Sydneyssä *Cascaden* hyllyn kotoa saaduilla perintörahoilla."

"Joulusaarillahan se joutui haaksirikkoon?"

"Niin, täyttä päätä ylös kuivalle. Pelastivat matkustajat ja postin. Sitten ostin pienen saarikuunarin loppurahoilla, ja viime erää täytyi vielä pesänselvittäjiltä odottaa saadakseni sen kuntoon. Mitäpä teki Swithin Hall — oli silloin Honoluluissa — muuta kuin meni suoraa päätä Joulusaarille. Ei ollut hänellä

mitään oikeutta siihen. Mutta vain hylky ja kone jäi minulle *Cascadesta*. Se oli ollut arvokkaassa silkkilastissa. Eikä se ollut edes turmeltunut. Sain ensi kättä tiedot hänen perämieheltään. Teki kuutisenkymmentä tuhatta dollaria puhdasta."

Snow kohautti hartioitaan ja katsoi kalpeana laguunin tyyneen pintaan päin, jossa pieni viri leikki iltapäivän auringossa.

"Hylky oli minun. Ostin sen julkisessa huutokaupassa. Olin pelannut korkean pelin ja hävinnyt. Kun palasin Sydneyhin, niin miehistö ja jotkut kauppiat, jotka olivat minulle myöntäneet luottoa, ottivat kuunarin takavarikkoon. Panttasin kelloni ja sekstanttini, lapioin hiiliä otteen, pääsin sitten kahdeksan punnan kuukausipalkalla Uusille-Hebrideille menevään laivaan. Yritin itsenäisenä kauppamiehenä, hävisin; rupesin perämieheksi mustainhaalimislaivaan Tannaan ja Fidshille, pääsin sitten päällysmieheksi saksalaiselle plantaasille Apiaan, ja vihdoin asetuin *Toby-Sedälle*."

"Oletteko koskaan tavannut Swithin Hallia?" Snow pudisti päätään.

"Well, nähtävästi te pian tapaatte hänet. Tuossa on tuulimylly."

Riuttajarven keskellä, heidän päästyään väylän läpi, avautui taajapuinen saari, jonka puiden välitse näkyi iso hollantilainen tuulimylly.

"Ei näytä olevan ketään kotona", sanoi Grief, "muuten vaikka voisitte karhuta".

Perämiehen kasvot sävähtivät kostonhimoisesti, ja hänen nyrkkinsä puristuivat.

"En pääse häneen laillisesti käsiksi. On liian rikas nyt. Mutta voin minä mitata kuudenkymmenen tuhannen edestä hänen selkänahkaansa. Toivonpa hänen olevan kotona."

"Niinpä toivon sitten minäkin", sanoi Grief, hyväksyvästi hymyillen.
"Saaren tuntomerkit saitte kai Bau-Otilta, arvaan."

"Kyllä, niinkuin jokainen muukin. Ikävä vain, että Bau-Oti ei voi ilmaista pituus- eikä leveysastetta. Sanoo vain, että pitkän matkan purjehtivat Gilberteilä — ainoastaan sen tietää. Mitä hänestäkin lienee tullut."

"Tapasin hänet vuosi sitten Tahitin rannalla. Aikoili lähteä purjehdukselle halki Paumotu-ryhmän. Kah, jopa ollaan lähellä. Koetetaan pohjaa, Jackie-Jackie. Olkaa valmiina ankkuroimaan, herra Snow. Bau-Otin mukaan on ankkuripaikka kolmensadan yardin päässä länsirannalta yhdeksän sylen syvällä, korallikareja kaakossa. Tuossa ne ovatkin. Mitä sait, Jackie?"

"Yhdeksän sylvä."

"Antaa mennä, Snow."

Toby-Setä pysähtyi ankkuriketjun kiristyttyä, keulapurjeet putosivat alas, ja kanakki-miehet juoksivat etumaston ja isonmaston purjenuoran kimppuun.

4.

Laivavene laski korallikivisen laiturin viereen, ja David Grief nousi perämiehensä kanssa maihin.

"Luulisi paikan olevan autiona", sanoi Grief heidän astellessaan hiekoitettua käytävää huvilalle. "Mutta pistääpä nokkaani haju, jonka tunnen. Jotakin on tekeillä, tai sitten pettää nenäni. Laguuni on täynnään simpukoita. He mädättävät niistä lihaa irti, eikä se paikka kaukana olekaan. Haistakaahan."

Outo oli tropiikin mailla tällainen huvila. Se oli lähetysasemain arkkitehtuuria, ja samaa tyyliä he havaitsivat, sisälle tultuaan, sisustuksenkin olevan. Asuinhuoneen lattia oli hienoimmilla Samoan matoilla peitetty. Olipa siellä myös leposohvia, ikkunanpielipenkkejä ja nojatuoleja sekä biljardi. Ompelupöytä ja sillä ompelurasia, jonka yli oli heitetty hienoa liinaa ranskalaisin korusompelein sekä neula lankoineen, kertoivat naisen asustavan täällä. Säleoven ja kuistin avulla oli häikäisevä päivänvalo vaimennettu viileäksi, tasaiseksi säteilyksi. Simpukanluiset nappulat herättivät Griefin huomion.

"Sähköpattereita, piru vie, ja voima tulee tuulimyllystä!" huudahti hän painallettuaan nappulaa. "Ja verhottu valo?"

Peitetyt lamput hehkuivat, ja huoneen täytti kultainen valo. Seiniä kiersi kirjahyllyjen rivi. Lukenut mies oli Grief itsekin ja hän kiintyi tutkimaan kirjoja. Laaja oli kokoelma ja monipuolisella maulla

valittu. Vanhoja ystäviään hän siellä tapasi; toisista oli kuullut, mutt'ei ollut niitä lukenut. Täysin kokoelmin olivat edustettuina Tolstoi, Turgenjev ja Gorjkij; oli Cooper ja Mark Twain; sitten Hugo, Zola ja Sue; vielä Flaubert, de Maupassant ja Paul de Kock. Uteliaana vilkaisi hän Metshnikovin, Weiningerin ja Schopenhauerin sivuja ja ihmetteli Ellisiä, Lydstonia, Krafft-Ebingiä sekä Forelia. Woodruffin "Rotujen leviäminen" oli hänen käsissään, kun Snow palasi tutkimusmatkaltaan toisista huoneista.

"Emaljoitu kylpyamme, eri suihkuhuone ja istumakylpyallas!" hän huudahti. "Kuninkaallisesti sisustettu! Ja kun ajattelen, että minun rahoillani on tätä hankittu. Kyllä täällä on asukkaita. Äsken avattuja voi- ja maitokannuja oli keittiössä ja tuoretta kilpikonnanlihaa riippumassa. Lähden katsomaan mitä vielä löytyisi!"

Griefkin lähti löytöretkille, mutta toiseen suuntaan. Hän joutui ilmeiseen naisen makuuhuoneeseen. Sen toisella puolen hän näki rautalankaisella verkkoseinällä ympäröidyn, himmeän makuukuistin. Leposohvalla siellä nukkui nainen. Näytti varsin kauniilta, espanjalaistummalta. Hänen edessään tuolilla oli avattu kirja, alassuin käännettynä. Naisen poskien väristä Grief päätti, ettei hän ollut pitkää aikaa ollut tropiikissa. Tämän vilkaisun jälkeen Grief vetäytyi hiljaa takaisin tullen seurusteluhuoneeseen, juuri kun Snow tuli sinne vastapäiseltä puolelta. Alastomasta käsivarresta hän riepotti mukanaan ryppynaamaista mustaa, joka irvisteli peloissaan ja teki mykänmerkkejä.

"Tapasin hänet eräästä luolasta pihan puolelta", sanoi perämies.
"Kokki, arvaan ma. Ei saa hänestä sanaakaan irti. Mitäs te löysitte?"

"Nukkuvan prinsessan. S—sht! Nyt tulee joku."

"Jos se on Hall", mutisi Snow pudistaen nyrkkiään.

Grief pudisti päätään. "Ei mitään meteliä. Naisia talossa. Ja jos se on Hall, niin toimitan teille tilaisuuden ennen lähtöämme."

Ovi aukeni, ja sisään astui iso, vanterra mies. Vyössä pitkäpiippuisia colt-pistooleja. Epävarman ja huolestuneen vilahduksen jälkeen tuli hänen kasvoilleen ystävällinen ilme ja hän ojensi kätensä.

"Terve tuloa, vieraat. Mutta jollette pidä pahana, haluaisin tietää, kuinka hitolla te ollenkaan voitte löytää tämän saareni."

"Siten vain, että jouduimme pois tolaltamme", selitti Grief heidän kättä lyödessään.

"Nimeni on Hall, Swithin Hall", sanoi toinen ojentaen kätensä Snowille. "Ja sanonpa sen, että olette ensimmäiset vieraat, mitkä koskaan ovat saarellani käyneet."

"Ja tämä sitten on se teidän salainen saarenne, joka on antanut kaikille rannikoille puheenainetta vuosikausiksi", vastasi Grief. "Well, nyt tiedän taian, millä tänne löytää."

"Mikäs se on?" kysäisi Hall nopeasti.

"Lyö kronometri kappaleiksi, hanki hirmumyrsky niskaasi ja odota sitten vain kookospuiden nousua vedestä."

"Entä nimenne?" kysyi Hall perinpohjaisen naurunpuuskan jälkeen.

"Anstey — Phil Anstey", vastasi Grief nopeasti. "Matkalla *Toby-Sedällä* Gilberteiltä Uuteen-Guineaan, ja pituusastetta etsimässä. Tämä on perämieheni, herra Gray, parempi merimies kuin minä, mutta kronometriinsä kimpaantunut tällä kertaa."

Grief ei tietänyt itsekkään, miksi valehteli, mutta se oli tullut äkillisenä päähänpistona. Hänellä oli näet epäselvä aavistus, että täällä oli jotakin vinossa, mutta hän ei keksinyt mitä. Swithin Hall oli lihava, pyöreäkasvoinen mies, jolla oli nauravat huulet ja naururypyt silmännurkissa. Mutta Grief oli jo nuoruudessaan oppinut tuntemaan tämän tyyppin epäluotettavuuden ja myös noiden sinisilmäin petollisuuden, joiden pinnalla leikki pila, mikä peitti niiden todellisen taustan.

"Mitäs te minun kokilleni teette — omanneko mennyt ja veisitte tämän?" sanoi Hall. "Parempi kun laskette hänet menemään, jos illallista tahdotte. Vaimoni on täällä, ja hän on iloinen saadessaan kutsua teidät — päivälliselle, kuten hän sanoo. Minä nähkääs olen vanhoillinen, minun kotiväkeni kun söi päivällistä päivällä. Ei pääse nuoruuden tottumuksista. Haluatteko peseytyä? Minun ainakin täytyy. Katsokaas. Olen tehnyt työtä kuin koira — sukellusjoukon mukana — simpukanpyynnissä. Kaipa sen haistoitte."

5.

Snow selitti häntä tarvittavan kuunarilla ja lähti. Paitsi vastenmielisyyttä istua samassa pöydässä sen miehen kanssa, joka hänet oli rosvonnut, oli välttämätöntä mennä takomaan Griefin valheet kanakkien päähän. Kello yhdeltätoista Grief tuli kuunarille, jossa perämies odotti häntä.

"Jotakin täällä on tapahtumassa, täällä Swithin Hallin saarella", sanoi Grief päätään pudistellen. "En saa selville, mitä se on, mutta tunnen sen nahassani. Minkä näköinen on itse Swithin Hall?"

Snow pudisti päätään.

"Tuo mies tuolla ei ole koskaan itse ostanut niitä hyllyllä olevia kirjoja", selitti Grief vakaumuksella. "Eikä hän ole sitä valaistusta laitattanut. Kyllä hän koettaa olla päältäpäin silkoinen, mutta alta on karkea kuin kavioraspi. Liukas veijari hän on. Ja seuransa sitten — Watson ja Gorman nimeltään; tulivat sinne teidän lähdeytänne — oikeita merikoiria, keski-ikäisiä, arpisia perhanoita, likaisia kuin ruosteiset rautanaulat ja kahdesti niin vaarallisia; pirulaisia, joilla on revolverit vyössä — merkillisiä ne Swithin Hallin parhaat naapurit. Entä se nainen? Hän on lady. Tarkoitan mitä sanon. Tuntee koko joukon Etelä-Amerikan ja Kiinan asioita. Espanjalaista rotua; puhuu luonnollista englanninkieltä. Matkustellut. Puhelimme härkätappeluista. On nähnyt niitä Guayquilissa, Meksikossa, Sevillassa. Tuntuu myös tietävän yhtä ja toista hylkeennahoista.

"Nyt minä mietin muutamia pykälä. Hän harrastaa musiikkia. Kysyin soittaako hän. Asuvat palatsissa. Mutta miksi ei ole pianoa? Sitten: nainen on sukkela ja eloisa, ja mies vahtii hänen joka sanaansa. On kuin neuloilla ja yhtä mittaa puuttuu puheeseen saadakseen sitä johtaa. Oletteko koskaan kuullut, että Swithin Hall olisi naimisissa?"

"En tiedä siitä mitään", vastasi perämies. "Ei ole pistänyt päähäni sitä ajatella."

"Hän esitti naisen rouva Hallina. Ja Watson ja Gorman nimittivät häntä Halliksi. Kaunis pari, ne miehet. En ymmärrä tästä mitään."

"Mitä aiotte tehdä?"

"Roikutaan tässä nyt muutama päivä. Lueskelen joitakin kirjoja sieltä. Otatte ison maston alas ja tarkastatte paikat. Olemmehan olleet myrskyssä. Laittelette rikiä kuntoon. Aikaa kyllin."

6.

Seuraavana päivänä Griefin epäluulot saivat uutta virikettä. Aikaisin aamulla hän asteli omia aikojaan yli saaren, sukeltajain parakeille. Olivat juuri veneisiin menossa hänen saapuessaan, ja häntä ihmetytti, että niitä kohdeltiin kuin vankeja. Kolme valkoista miestä siellä oli ja jokaisella pyssy. Hall tervehti häntä kylläkin iloisesti, mutta Gorman ja Watson murisivat jörösti hyvänhuomenensa.

Hetkeä myöhemmin eräs kanakeista, kumartuessaan asettamaan airoaan, teki merkin Griefille. Miehen naama oli tuttu; joku niistä tuhansista merimiehistä ja sukeltajista, jotka olivat olleet hänen palveluksessaan meren eri äärillä.

"Älä sano niille kuka minä olen", sanoi Grief Tahitin kielellä. "Oletko ollut laivoillani?"

Mies nyökäytti päätään ja avasi suunsa, mutta ennenkuin hän ennätti ääntäkään päästää, kuului "suus kiinni". Sen sanoi Watson, joka asettui perätuhdolle.

"Anteeksi", sanoi Grief. "Minun olisi pitänyt tietää."

"Oh, all right", keskeytti Hall. "Niitä on vain kielletty lörpöttelemästä, ettei työ häiriintyisi. Täytyy pitää niitä kovassa kurissa, että saavat ylös simpukoita ruokansa edestä."

Grief nyökkäsi ymmärtävästi. "Tunnen ne kyllä — laiskoja sikoja. Kohdeltava kuin neekereitä, jos mieli saada niistä puolen päivän työ irti."

"Mitä te niille puhuitte?" kysäisi Gorman järeästi.

"Kysyin, millainen on simpukansaanti ja kuinka syvälle on sukeltettava."

"Paksulta niitä on", kävi Hall asiaan. "Kymmenen sylen syvällä ollaan nyt. Aivan tuossa, vajaan sadan

yardin päässä. Haluatteko tulla katsomaan?"

Puolen päivää Grief oli veneissä ja söi välipalan huvilassa. Iltapäivän oleskeli jouten, levähti isossa seurusteluhuoneessa, luki hiukan, jutteli puolen tuntia rouva Hallin kanssa. Päivällisen jälkeen hän pelasi biljardia hänen miehensä kanssa. Sattumoisin ei hän ollut koskaan tavannut Swithin Hallia, mutta tämän maine erinomaisena biljardinpelaajana oli kuuluisa Levukalta Honoluluun. Tämä mies ei kuitenkaan näyttänyt paljoakaan piittaavan koko pelistä. Hänen vaimonsa sen sijaan piteli paljoa kätevämmän sauvaa.

Palattuaan *Toby-Sedälle* Grief herätti Jackie-Jackien, kuvaili tälle parakkien aseman ja käski uiskentelemaan niiden lähimailla sekä pyrkimään puheisiin kanakkien kanssa. Kaksi tuntia mies viipyi. Pudisti päätään seistessään vettä valuen Griefin edessä kannella.

"Merkillinen paikka", ilmoitti hän. "Valkoinen mies siellä koko aika. Iso pyssy. Vahtii, vahtii. Kello kaksitoista tulla toinen valkoinen mies. Ottaa pyssy. Ensimmäinen mies mennä nukkumaan. Toinen mies vahtii. Ei hyvä tämä. Ei voi puhua kanakin kanssa. Minä tulla pois."

"Perhana!" sanoi Grief Snowille tongalaisen mentyä laverilleen. "Minä haistan nyt muutakin kuin simpukan hajua. Nuo miehet vahtivat kanakkejaan. Eikä se mies ole Swithin Hall enempää kuin minäkään."

Snow vihelsi uuden aatoksen syttyessä.

"Arvaanpa!" hän huudahti.

"Ja minä sanon sen", jatkoi Grief. "Arvaatte, että *Emily L.* oli näiden kuunari?"

"Juuri niin. Nämä mädättävät simpukoita ja se oli hakemassa lisää sukeltajia tai eväitä tai kumpiakin."

"Niin arvelen minäkin." Grief silmäsi kelloaan ja alkoi laittautua levolle. "Hän on merimies. Ne kolme ovat. Eivät ole saarelaisia. Outoja ovat näillä vesillä."

Taaskin Snow vihelsi.

"Ja *Emily L.* on mennyt kaikkineen", hän sanoi. "Me tiedämme sen. Ja he ovat täällä vankina, kunnes Swithin Hall tulee. Silloin hän saa heidät käsiinsä simpukkoineen."

"Tai ne ottavat hänen kuunarinsa."

"Toivonpa niiden tekävän sen!" mutisi Snow kostonhimoisesti. "Jospa joku rosvoaisi hänetkin. Tahtoisinpa olla heidän saappaissaan. Ottaisin kaiken sen kuudenkymmentuhannen edestä."

7.

Viikko kului, jonka lopussa *Toby-Setä* taas oli merikunnossa. Sillä aikaa oli Grief poistanut kaikki epäluulot. Gorman ja Watsonkin pitivät häntä sinä, miksi hän oli itsensä ilmoittanut. Koko viikon rukoili Grief heiltä saaren pituusastetta.

"Ette kai tahtone lähettää minua merelle eksyksiin", hän vihdoin sanoi. "En saa suuntaa kronometrini avulla, jos ette ilmoita pituusastetta."

Hall kieltäytyi nauraen.

"Olette liian hyvä merimies, herra Anstey, jottette pääsisi Uuteen-Guineaan tai johonkin muuhun korkeaan maahan."

"Ja te olette myös niin hyvä merimies", sanoi Grief, "että tiedätte minun voivan milloin tahansa löytää tälle saarelle tulemalla sen leveysastetta pitkin".

Viimeisenä iltana Grief, tavaksi tulleen illallisen jälkeen, sai nähdäkseen heidän helmikokoelmansa. Rouva Hall oli innoissaan pyytännyt miestään näyttämään niitä "helyjä" ja kulutti puolisen tuntia niiden näyttelymiseen. Grief ihaili niitä vilpittömästi. Ihmetteli komeaa saalista.

"Laguuni on ihan koskematon", selitti Hall. "Näitte itse, että useimmat simpukat ovat isoja ja vanhoja. Hauskinta on, että olemme saaneet enimmät ja arvokkaimmat helmet erästä pienestä poukamasta yhden viikon ajalla. Se oli pieni aarreaitta. Joka simpukka näytti olevan täysi — siemenhelmiä neljannes, tietenkin, mutta noista moitteettomista ovat useimmat siitä paikasta."

Grief silmäili kokoelmaa ja arvioi helmet sadasta dollarista tuhanteen kappaleelta, paitsi suurimpia, joiden arvo meni aika lailla yli siitä.

"Kuinka kauniita ne ovat!" huudahti rouva Hall kumartuen niitä suutelemaan. Hetken kuluttua hän nousi sanoen hyvää yötä.

"Se merkitsee hyvästi", sanoi Grief tarttuen hänen käteensä. "Me lähdemme aamun koitossa."

"Niinkö pian!" hän huudahti, mutta hänen puolisonsa silmissä Grief näki tyytyväisen vilahduksen.

"Niin", jatkoi Grief. "Alus on kunnossa taas. Mutta minä en saa teidän mieheltänne saaren pituusastetta, vaikka yhäkin toivon hänen heltyvän."

Hall nauroi päätään pudistaen, ja kun vaimonsa oli poistunut, ehdotti hän viimeistä iltalasia. He istuivat sen ääressä tupakoiden ja tarinoiden.

"Paljoksiko itsenne arvioitte?" kysyi Grief viitaten helmikasaan. "Mitähän ostajat antaisivat avoimilla markkinoilla?"

"Oh, kaipa seitsemän-kahdeksänkymmentätuhatta", sanoi Hall huolettomasti.

"Pelkäänpä, että arvioitte liian alhaiseksi. Tunnen hieman helmiasioita. Katsokaahan tuota isoa esimerkiksi. Se on täysin virheetön. Ei senttiäkään alle viidentuhannen. Joku monimiljonääri maksaa siitä kaksin kerroin sen, kun kauppiaat ovat kuorineet saaliinsa. Eikä huolta noista siemenhelmistäkään. Niitä soikeitahan on litroittain. Ovat juuri tulossa muotiin. Vuosi vuodelta kohoaa niiden hinta." Hall katseli aarrettaan tarkemmin ja laski ääneensä yhteen.

"Olette oikeassa", hän myönsi. "Kyllä ne tuossa satasen tuhatta vastaavat."

"Ja paljon siko arvioitte työkulunne?" jatkoi Grief. "Omanne ja miestenne sekä sukeltajain ajan?"

"Viisituhatta kai siihen menee."

"Siis nettoa yhdeksänkymmentäviisituhatta."

"Niillä main. Mutta miksi olette niin utelias?"

"Niin, minä vain tässä..." Grief pysähtyi ja tyhjensi lasinsa. "Minä vain tässä mietin kohtuullista kauppaa. Mitäs sanoisitte, jos antaisin teille ja koko väellenne matkan Sydneyhin ja ne viisituhatta dollaria — tai sanotaan seitsemäntuhattaviisisataa. Te olette raataneet kovin."

Lihasten liikahtamatta kävi toinen teräväksi. Hänen hilpeytensä sammui äkkiä kuin niistetyn kynttilän liekki. Ei näkynyt naurun jälkiä silmäin nurkissa, ja niiden syvyydestä katsoi miehen vaarallinen sielu. Hän puhui matalalla, pakotetulla äänellä:

"Mitä helvettiä te tällä kaikella tarkoitatte?"

Grief sytytti sammuneen sikarinsa.

"Miten tässä aloittaisin", hän sanoi. "Tämä tilanne on hieman — tuota noin — hieman nolo — teille. Nähkääs, minä koetan olla kohtuullinen. Kuten sanoin, olette raataneet kovin. En halua ottaa noita helmiä takavarikkoon. Minä maksan aikanne ja vaivanne ja kulunne."

Äkillinen älyäminen jäykisti toisen kasvot.

"Ja minä kun luulin teidän olevan Euroopassa", hän mutisi. Toivo vilahti vielä hetkiseksi. "Te kai laskette leikkiä. Mistä minä tiedän, että te olette Swithin Hall?"

Grief kohautti olkapäitään. "Sellainen leikinlasku osoittaisi huonoa makua teidän vieraanvaraisuutenne jälkeen. Eikä ole oikein sopivaa sekään, että on kaksi Swithin Hallia samalla saarella."

"Kun te siis olette Swithin Hall, niin mikä perhana minä sitten olen? Tiedättekö senkin?"

"En", vastasi Grief vapaasti. "Mutta haluaisin tietää."

"Se ei kuulu teille."

"Niinpä niin. Eipä kuulu. Sitäpaitsi tunnen kuunarinne ja siitähän kyllä saan nimenne tietää."

"Mikä sen nimi sitten on?"

"*Emily L.*"

"Oikein. Minä olen kapteeni Raffy, sen omistaja."

"Hylkeenpyytäjä? Olen kuullut puhuttavan. Mikä hitto teidät toi tänne minun aarteilleni?"

"Tarvitsin rahaa. Hylkeet lopussa."

"Ja muilla saarimailla on parempi poliisivartio? Mitä?"

"Sinnepäin. Ja nyt taas asiaan, herra Hall. Minä voin panna toimeen pienen tappeluntapaisen. Mitäs sen suhteen teette?"

"Minkä jo sanoin. Paremminkin. Minkä arvioitte *Emily L:n* hinnaksi?"

"Sillä on ollut paremmatkin päivät. Kymmenentuhatta olisi jo vähän rosvousta. Kovassa meressä pelkään sen lähettävän painolastin läpi pohjan."

"On tehnyt sen, kapteeni Raffy. Näin sen pohja pystyssä. Jos nyt arvioisimme sen seitsemäksituhanneksiviideksisadaksi. Minä maksan viisitoistatuhatta ja matkan. Älkääpäs liikuttako käsiänne." Grief nousi ja otti häneltä revolverin. "Pieni varovaisuustoimenpide, kapteeni. Nyt lähdemme laivalleni. Tuon myöhemmin tiedon rouvalle ja saatan hänet luoksenne."

"Te käyttäydytte kohteliaasti, herra Hall, se täytyy myöntää", sanoi kapteeni Raffy, kun vene saapui *Toby-Sedän* kylkeen. "Mutta varokaa Gormanian ja Watsonia. Ne ovat hieman kovia sällejä. Ja sivumennen sanoen, olen luvannut vaimolleni neljä-viisi helmeä — te olette tavannut hänet. Watson ja Gormankin suostuivat."

"Älkää siitä huolehtiko. Ne ovat hänen. Tekö siellä, herra Snow. Täällä on naapuri, jonka otatte haltuunne — kapteeni Raffy. Minä menen maihin hänen vaimoan hakemaan."

8.

David Grief istui kirjoittamassa kirjoituspöydän ääressä huvilan isossa huoneessa. Aamunkoitto sarasti ulkona. Oli ollut touhun yö. Rouva Raffy oli tarvinnut kaksi hermostunutta tuntia pakatakseen omansa ja kapteenin tavarat. Gorman oli tavattu nukuksissa, mutta Watson, joka vahti sukeltajia, yritti tappelua. Ei kuitenkaan päästy ampumiseen asti, sillä hän antautui, kun todistettiin, että on turha tapella vastaan. Toistaiseksi olivat hän ja Gorman kahleissa perämiehen kopissa. Rouva Raffy oli Griefin hytissä ja kapteeni Raffy oli kytketty kajuutan pöytään.

Grief laittoi valmiiksi kirjelmän ja luki sen läpi:

Swithin Hall saapa hänen laguunistaan otetuista helmistä (arviolta) 100,000 doll.

Summa 100,000 doll.

Swithin Hall maksava:

Herbert Snowille, "Cascaden" lastista helmissä (arviolta) 60,000 doll. Kapt. Raffylle, helmien kokoamisesta 7,500 " Kapt. Raffylle, korvausta kuunari "Emily L":stä .. 7,500 " Rouva Raffylle, hyvästä tahdosta, viisi helmeä (arv.) 1,100 " Matkasta Sydneyhin, neljältä hengeltä 480 " Lyijyvalkoisesta, jolla on maalattu kaksi Swithin Hallin venettä 9 " Swithin Hallille tasausta helmissä, kirjastopöydän laatikossa (arv.) 23,411 "

Summa 100,000 doll.

Kuitataan.

Grief pysähtyi ja lisäsi alle:

Lisäksi lainattu Swithin Hallilta kolme kirjaa: Hudsonin "Fyysillisten ilmiöiden lait", Zolan "Paris" ja Mahanin "Aasian pulmat". Nämä kirjat tai niiden täysi arvo nostettavissa David

Griefin konttorista Sydneyssä.

Hän sammutti sähkövalon, otti kirjapinkan, sulki huolellisesti oven ja asteli veneensä luo rantaan.

VI.

YÖ GOBOTOLLA.

1.

Gobotolla kauppamiehet astuvat maihin kuunareistaan ja viljelijät tulevat kaukaisilta, raaoilta rannoilta, pukeutuvat kenkiin, valkoisiin housuihin ja muihin sivistyksen merkkeihin. Siellä on posti, siellä maksetaan laskut ja saadaan lehtiä, jotka eivät ole viittä viikkoa vanhempia, sillä tuo pienoinen, koralliriuttain ympäröimä saari on hyvä ankkuripaikka ja koko hajallisen saariston postikeskus.

Elämä siellä on kuumeista, epäterveellistä ja kolkkoa, ja siellä ilmenee saaren kokoon nähden enemmän alkoholimyrkytystapauksia kuin missään muussa maailman paikassa. Guvutu, Salomoninsaarilla, voi kehua, että heillä ryypätään ryypynväliajoillakin. Goboto ei kiellä sitä, mutta huomauttaa, että sen aikakirjoissa ei tällaisia väliaikoja ole. Tilastoilla se voi myös osoittaa tuonnin olevan päätä kohti paljoa suuremman. Guvutu selittää tämän sanomalla, että Goboto harjoittaa laajempaa liikettä ja että siellä käy enemmän vieraita. Goboto vastaa, että sen vakinainen asujamisto on pienempi ja vieraat janoisempia. Ja riita jatkuu yhä, pääasiassa siksi, että riitelijät eivät elä kyllin kauan lopettaakseen riitansa.

Goboto ei ole iso. Saari on vain neljännesmailin läpimitaten, ja sille on sijoitettu amiraliteetin kivihiiliasema (jossa joitakin hiilitonneja on ollut parikymmentä vuotta koskemattomina). Vielä on parakkeja mustille työläisille, iso peltikattoinen varastohuone ja bangalo, jossa asuu saaren hoitaja ja pari konttoristia. He muodostavat valkoisen väestön. Keskimäärin on yksi näistä kolmesta aina kuumeessa. Työ on kovaa. Yhtiön politiikkana on pitää hyvänä liiketuttaviaan, kuten kilpasille yrittäneet yhtiöt ovat saaneet selville, ja liikkeenhoitajan kuten hänen konttoristiansakin tehtävänä on johtaa tarjoilua. Läpi vuoden tulee kaupankävijöitä kaukaisilta kuivilta merimatkoilta ja plantaasiherroja yhtä kaukaisilta ja kuivilta rannikoilta tuoden mukanaan mahtavan janon. Goboto on juomaveikkojen Mekka, ja saatuaan mekastetuksi he menevät taas aluksilleen ja tiloilleen voimia kokoamaan.

Hieman heikommät tarvitsevat kuusikin kuukautta vierailujen väliaikaa. Mutta liikkeenhoitaja ja konttoristit eivät mitään loma-aikoja tunne. He ovat paikoillaan, ja viikko viikolta monsuunin tai kaakkoisen tuomina tulee kuunareita, joilla on lastina kookoslihaa, pähkinöitä, simpukankuoria, kilpikonnia ja — janoa.

Työ on kovaa Gobotolla ja palkka myös kaksinkertainen muihin asemiin verraten, ja yhtiö valitsee tänne vain rohkeita ja pelottomia miehiä. Enempää ne eivät kestä kuin kaksi vuotta suunnilleen; sitten kuljetetaan niiden raadot Austraaliaan elävinä tai haudataan kuolleina saaren hietaan sen tuulenpuolelle. Johnny Bassett, Goboton miltei legendamainen sankari, löi kaikki rekordit. Hän oli vankkaruumiinen kauppamies ja kesti seitsemän vuotta. Hänen konttoristinsa täyttivät tarkalleen hänen viimeisen toivomuksensa ja panivat hänen ruumiinsa rommitynnyriin (maksuen rommin palkastaan) ja lähettivät sen hänen kotiväelleen Englantiin.

Eipä silti, kyllä Gobotolla koetettiin olla gentlemanneja. Ja vaikka heissä jotakin vikaa olikin, niin gentlemanneja he olivat tai ainakin olivat olleet. Ja siksi oli Goboton kirjoittamaton laki, että kaikkien vieraiden oli puettava ylleen housut ja kengät. Vyöhyksivaatteita ja paljaita säääriä ei suvaittu. Kun kapteeni Jensen, hurjin merikarhuista, vaikka vanhaa newyorkilaista Knickerbocker-sukua, tuli maihin puettuna miehustavyöhön ja aluspaitaan, vyössä kaksi revolveria ja väkipuukko, niin hänet pysäytettiin rannalle. Tämä tapahtui Johnny Bassettin päivinä, sillä hän oli tarkka etiketin mies. Kapteeni Jensen nousi veneensä kokkatuhdolle ja vakuutti, että hänen aluksessaan ei ole housuja. Ja kun hänet vihdoin laskettiin maihin, niin heti ensi päivänä Johnny Bassett ystävällisesti mutta varmasti vaati vieraansa

pukeutumaan talosta saamiinsa housuihin. Tämä oli suuri ennakkopäätös. Seuraavina vuosina sitä ei koskaan rikottu. Valkoiset miehet ja housut kuuluivat yhteen. Neekerit vain alastomina juoksivat. Housut merkitsivät korkeampaa kastia.

2.

Tänä yönä olivat asiat kuten muulloinkin, yhtä poikkeusta lukuunottamatta. Heitä oli seitsemän miestä, jotka loistavin silmin ja varmajalkaisina olivat viettäneet päivänsä skottilaisen whiskyn ja repäiseväin cocktailien ääressä, ja nyt he istuutuivat aterialle. Jokainen oli puettu takkiin, housuihin ja kenkiin: Jerry McMurtrey, liikkeenhoitaja; Eddy Little ja Jack Andrews, konttoristit; kapteeni Stapler, työläisten pestauslaivasta *Merrystä*; Darby Shryleton, plantaasiherra Tito-Itolta; Peter Gee, puoliverinen kiinalainen helmenostaja, jonka retket kulkivat Ceylonilta Paumotu-saarille, ja Alfred Deacon, vieras, joka oli tullut viime höyrylaivassa.

Ensin tarjosivat mustat palvelijat viiniä niille, jotka sitä joivat, mutta pianpa kaikki siirtyivät takaisin skottilaiseen ja soodaan, valaen syödessään ruokansa väkiviinalla, ennenkuin se meni heidän korvennettuihin mahoihinsa.

Kahvin ääressä ollessaan he kuuluivat ankkuriketjujen räminän, joka merkitsi laivan saapumista.

"David Grief", sanoi Peter Gee.

"Mistä te tiedätte?" kysyi Deacon ylimielisesti ja ryhtyi heti halventamaan puoliroituksen tietoja. "Luulette puijaavanne vierasta. Mutta olen minä purjehtinut itsekin, ja tuollainen laivan nimittäminen, kun sen purjeet vasta häämöttävät, tai omistajan muka tunteminen ankkurin äänestä on pelkkää hölynpölyä."

Peter Gee sytytti juuri savuketta eikä vastannut.

"Jotkut neekerit tekevät siinä suhteessa ihmeitä", huomautti McMurtrey säveästi.

Tuo vieraan käytös huolestutti isäntää. Jo Peter Geen tulosta asti oli Deacon osoittanut halua näykkiä tätä. Hän oli väittänyt kaikessa häntä vastaan ja ollut yleensä raaka.

"Ehkäpä se johtuu toisen kiinalaisverestä", oli Andrews arvellut. "Deacon on australialainen, ja siellä eivät siedä värillisiä."

"Taitaa niin olla", oli McMurtrey myöntänyt, "mutta me emme voi sallia mitään nokittelua Peter Geen laista miestä vastaan, joka on valkoisempi kuin kukaan valkea mies".

Tässä suhteessa ei johtaja ollut ollenkaan väärässä. Peter Gee oli harvinainen luomus, yhtä hyvä kuin mikä euraasialainen tahansa. Tosiaankin, hänen suonissaan virtaava veri oli onnellinen yhtymä kiinalaisen virheetöntä jämeyttä ja isältä perittyä brittiläistä huolettomuutta ja häikäilemättömyyttä. Sitten hän oli saanut paremman sivistyksen kuin kukaan läsnäolevista, puhui paremmin englanninkieltä kuten useita muitakin kieliä ja tunsu sekä noudatti useampia heidän gentlemanni-ihanteitaan kuin he itse. Lisäksi hän oli ylevämielinen. Ei harrastanut väkivaltaisuutta, vaikka olikin aikoinaan kyllä miehiä tappanut. Meteliä hän inhosi. Vältti sitä kuin ruttoa.

Kapteeni Stapler astui auttamaan McMurtreytä: "Muistanpa, kun vaihdoin alusta ja tulin Altmaniin, niin tunsivat neekerit heti, että minä olin tulija. Minua ei odotettu, ei varsinkaan toisella aluksella. He sanoivat kauppamiehelle, että minä olin tulossa. Hän katsoi kiikarilla eikä uskonut. Mutta ne tiesivät. Sanoivat jäljestäpäin, että koko kuunarin olemuksesta he näkivät, että minä sitä johdin."

Deacon ei ollut kuulevinaan, vaan kävi yhä helmenostajan kimppuun: "Kuinka te ankkurin äänestä voitte tuntea sen miehen, minkä nimen mainitsitte?"

"Monet seikat vaikuttavat siihen arviointiin", vastasi Peter Gee. "Vaikea selittää. Siihen tarvittaisiin kokonainen käsikirja."

"Sitähän minäkin", ilkkui Deacon. "Selitys, mikä ei mitään selitä, on helppo."

"Kuka tulee bridgeen?" keskeytti Eddy Little, konttoristi, katsellen kysyvästi ympärilleen ja alkaen sekoittaa kortteja. "Pelaattehan, Peter?"

"Tottahan hän nyt, kerskailija", ehätti Deacon. "Tämä humpuuki alkaa kyllästyttää minua. Herra Gee,

teette minulle palveluksen ja saatte itsenne parempaan valoon silmissäni, jos selitätte, miten tunsitte, kuka ankkurin laski. Sitten tulen kanssanne pikettiin."

"Minusta bridge on parempi", vastasi Peter. "Ja mitä siihen toiseen asiaan tulee, niin se oli äänestä päättäen pieni alus; ei pilliä, ei sireeniä. Se tuli likelle rantaa — isot jäävät kauemmaksi. Sitten on väylä mutkikas. Näillä mailla ei ole värväys- eikä kauppakapteenia, joka uskaltaisi tulla pimeässä. Ei kukaan muukalainen ainakaan uskaltaisi. Kaksi poikkeusta oli. Mutta Margonvillen teloitutti Fidshi-saarten korkea oikeus, niin että jäi vain David Grief. Yöllä tai päivällä, missä ilmassa tahansa hän sen tien kulkee. Tämän kaikki hyvin tuntevat. Jos nyt Grief olisi muualla, olisi sitä voinut yrittää joku hurjapää nuorukainen. Mutta minä en sellaista tunne eikä kukaan muukaan. Sitten, David Grief on näillä vesillä, purjehtien *Gungalla*, jonka on määrä pistäytyä täällä matkalla Karo-Karoon. Kolme päivää sitten puhuttelin David Griefiä Sandfly Passagella. Hän oli juuri sijoittamassa välittäjää uudelle kauppasemalle. Hän ilmoitti menevänsä Babolle ja tulevansa sitten tänne. Hänellä on ollut riittävästi aikaa. Kuulen ankkurin rasahtavan. Kuka muu kuin David Grief olisi tulossa! Tunnen *Gungan* kapteenin Donovanin ja tiedän, että hän ei tulisi väylästä pimeällä, jos ei omistaja olisi laivalla. Jonkun minuutin kuluttua astuu David Grief tuosta ovesta sisään ja sanoo: 'Guvutussa juodaan ryyppyjen välilläkin.' Siitä lyön viisikymmentä puntaa vetoa."

Deacon oli täksi kertaa nolattu. Tumma puna kohosi hänen kasvoilleen.

"Vastauksen saatte", nauroi ystävällisesti McMurtrey. "Ja minä panen hänen vetoonsa lisäksi muutaman soveraignin."

"Bridgeä! Kuka rupeaa?" kysyi kärsimättömästi Eddy Little. "Käykää tänne, Peter."

"Te muut saatte pelata", sanoi Deacon. "Me pelaamme hänen kanssaan pikettiä."

"Minä pelaan bridgeä mieluummin", sanoi Peter Gee suopeasti.

"Ettekö pelaa pikettiä?"

Helmenostaja nyökäytti päätään.

"No tulkaa sitten. Ehkä voin osoittaa ymmärtäväni peliä paremmin kuin ankkureita."

"Oh, vai niin..." alkoi McMurtrey.

"Te voitte pelata bridgeä", keskeytti Deacon. "Me pelaamme pikettiä."

Vastahakoisesti Peter Gee taipui peliin, jonka tiesi tulevan ikäväksi.

"Yksi kerta vain", sanoi hän nostaessaan.

"Paljonko?" kysyi Deacon.

Peter Gee kohautti olkapäitään. "Kuinka tahdotte."

"Sata ylös — viisi puntaa peli."

Peter Gee suostui.

"Kaksinkertaisella panoksella kymmenen, tietysti."

"All right."

Toisen pöydän ääressä pelattiin bridgeä. Kapteeni Stapler, joka ei ollut kortinlyöjä, katseli ja täytteli pitkiä skottilaislaseja, jotka olivat kunkin oikealla puolella. McMurtrey seurasi huonosti salatulla tarkkuudella pikettipöydän tapahtumia. Muitakin englantilaisia huoletti tuon australialaisen käytös, ja kaikki he pelkäsivät hänen tekemän jotakin varomatonta. Että hän kihotti itseään tuota puoliveristä vastaan ja että räjähdys voi tulla milloin tahansa, se oli kaikille selvillä.

"Toivonpa Peterin häviävän", sanoi McMurtrey matalalla äänellä.

"Ei häviä, jos on hiukankin onnea", vastasi Andrews. "Hän on piketissä ihan tietäjä. Olen kokenut."

Deaconin ärtyisyys osoitti Peter Geen olevan voitolla. Australialainen käytteli lasiaan taajaan. Oli menettänyt ensi pelin ja oli juuri menettämässä toisen, kun ovi avautui ja David Grief astui sisään.

"Guvutussa ryyppäävät ryyppyjen välilläkin", hän lausui, ennenkuin tervehti isäntääkään. "Halloo, Mac! Laivurillani on tuolla veneessä silkipaita, kravatti ja tenniskengät, kaikki täydelliset, mutta hän pyytää, että lähettäisitte hänelle housut. Minun ovat liian pienet, mutta teidän sopivat. Halloo, Eddy!

Kuinka voi ngari ngari? Liikkeelläkö, Jack? Ihme tapahtunut. Ei kukaan kuumeessa eikä kukaan huomattavan humalassa." Hän huoasti. "Mutta onpa yö vasta alulla. Halloo, Peter! Saitteko sen ison ryöpyn niskaanne tuntia jälkeen lähtönne? Me saimme heittää toisen ankkurin."

Sill'aikaa kuin hänet esiteltiin Deaconille, lähetti McMurtrey pojan viemään housuja, ja kun kapteeni Donovan hetken kuluttua astui sisään, oli hän moitteettomassa valkoisen miehen asussa — Goboton mittojen mukaan.

Deacon menetti toisen pelin, ja sisunpurkaus julisti sen maailmalle. Peter Gee sytytti savukkeen ja oli rauhallinen.

"Mitä? — vai te luovutte pelistä, kun olette voitolla?" ärsytti Deacon.

Grief kohotti kulmakarvojaan kysyvästi, ja McMurtrey tulkitsi muristen tyytymättömyyttään.

"Johan se tuli täyteen", sanoi Peter Gee.

"Kolme siihen kuuluu. Minun työni. Tulkaa."

Peter Gee tuli, ja kolmas peli alkoi.

"Pentu — sietää opetuksen", mutisi McMurtrey Griefille. "Lopetetaan, pojat. Tekeepä mieleni pitää silmällä tuota nulikkaa. Jos hän käy kovin koppavaksi, heitän hänet rannalle — huolimatta yhtiön ohjeista."

"Kuka hän on?" tiedusteli Grief.

"Jäi viime höyrystä. Yhtiön määräys on kohdella häntä hyvin. Katselee plantaasin paikkaa rahoja sijoittaakseen. — Kymmentuhannen punnan paperi sillä on yhtiöltä. Päässään näkyy olevan 'Austraalia valkoisille!' Luulee saavansa olla törkeä, kun on pintansa valkea ja isänsä oli ylisyyttäjä. Siksi nokkii Peteriä, joka taas viimeisenä rettelöön antautuu, kuten tiedätte. Piru vieköön yhtiön. En minä ole ruvennut tähän toimeen imettääkseni sen pankkitileillä varustettuja pentuja. Täyttäkää lasinne, Grief. Tuo mies on tuhannen tulimmainen."

"Ehkä vain nuori", huomautti Grief.

"Ei kestä päihtymystään — se on selvä." Isäntä osoitti ilmein inhoaan. "Jos se kohottaa kätensä Peteriä vastaan, niin minä pieksän hänet."

Helmenostaja levitti kortit pöydälle ja nojasi taaksepäin. Oli voittanut kolmannen pelin. Silmäsi Eddy Littleen ja sanoi:

"Olen valmis tulemaan bridgeen."

"En minä toki peliä karttaisi", intoili Deacon.

"Vai niin. Minä en nyt välitä", sanoi Peter Gee yhtä tyyneenä kuin tavallisesti.

"Tulkaa vain peliin", penäsi Deacon. "Vielä kerta. Ette voi viedä rahojani noin. Olen menettänyt viisitoista puntaa. Kaksinkertainen tai loppu!"

McMurtrey aikoi keskeyttää, mutta Grief pidätti häntä silmin.

"Mutta vain sillä ehdolla, että se on viimeinen", sanoi Peter Gee kokoillen kortteja. "Minun työni kai. Siis viisitoista puntaa. Joko maksatte minulle kolmekymmentä tai tulee tasapeli?"

"Niin on, poikaseni. Joko menee tasan tai minä maksan kolmekymmentä."

"Jokos kiihdytään", muistutti Grief vetäen esille tuolin.

Toiset olivat myös sen pöydän ympärillä, ja Deaconia kohtasi taas kova onni. Selvää oli myös, ettei hän sitä tynesti kestänyt. Hän kiroili, noitui ja manasi järkähtämätöntä pelikumppaniaan. Vihdoin Peter Gee lopetti, ennenkuin Deaconilla vielä oli viittäkymmentä pistettä. Tämä tuijotti sanattomana vastapelaajaansa.

"Taisi tulla pietti", sanoi Grief.

"Kaksinkertainen", myönsi Peter Gee.

"Ei sitä tarvitse minulle opettaa", kähisi Deacon. "Olen opiskellut laskuoppia. Olen teille maksava

viisikymmentäviisi puntaa. Tuoss' on." Se tapa, millä hän heitti yhdeksän viiden punnan seteliä pöydälle, oli jo loukkaus itsessään. Peter Gee oli sitäkin tynempi, ei osoittanut pienintäkään hermostumisen merkkiä.

"Teillä on pirunmoinen onni, mutta te ette osaa korttia pelata, sen sanon", jatkoi Deacon. "Kyllä minä voisin teille pelaamista opettaa."

Puolirotuinen hymyili ja nyökkäsi myöntävästi kääriessään rahat kokoon.

"On muuan pelilaji, kasino — olettekohan siitä koskaan kuullut puhuttavan — lasten leikkiä."

"Olen nähnyt sitä pelattavan", mutisi puolirotuinen ystävällisesti.

"Vai niin", kahahti Deacon. "Ehkäpä luulette osaavanne sitä pelatakin?"

"Ei, enpä tietenkään. Ei taida olla päätä siihen."

"Se on miesten peliä, kasino", sanoi Grief innostuen. "Minä pidän siitä paljon."

Deacon ei ollut häntä huomaavinaan.

"Minä pelaan teitä vastaan kymmenen guineaa peli — kolmekymmentäyksi pistettä", haastoi Deacon Peter Geelle. "Ja näytän, kuinka vähän te kortinpelistä tiedätte. Tul' pois!"

"Ei kiitos", vastasi puoliverinen. "Odottavat tuolla bridgeen."

"Niin, tulkaa nyt mukaan", pyysi Eddy Little hartaasti. "Tulkaa että päästään alkuun."

"Vai pelkäätte pikku kasinoa", irvisteli Deacon. "Kai oli rahamäärä liian korkea. Minä suostun pelaamaan pennyistä — tai lanteista — jos haluatte."

Tuon miehen käytös oli loukkaus heitä kaikkia vastaan. McMurtrey ei voinut pidättäytyä kauempaa, vaan sanoi: "Lopettakaa jo, Deacon. Kun hän ei tahdo pelata, niin jättäkää hänet rauhaan."

Deacon kääntyi raivoisana isäntäänsä vastaan; mutta ennenkuin hän ennätti purkaa kiukkuaan, astui Grief esiin ja sanoi: "Haluaisin pelata kasinoa kanssanne."

"Mitä tiedätte siitä?"

"Oh, en paljoa, mutta haluaisin opetella."

"Hyvä, mutta minä en aio antaa opetusta penneillä tänä yönä."

"Se on all right", vastasi Grief. "Kyllä minä voin pelata miltei mistä summasta tahansa — järjen rajoissa tietysti."

Deacon yritti iskeä tämän tunkeilijan maahan yhdellä iskulla. "Pelaan sata puntaa pelin, jos teille sopii."

Grief loisti riemusta. "Mainiota, aloitetaan."

Deacon hätkähti. Hän oli luullut murskaavansa gobotolais-kauppiaan heti tuollaisella esityksellä.

"Luetaanko tasalaskut?" kysyi Grief.

Andrews oli tuonut hänelle uuden pakan.

"Ei tietenkään", vastasi Deacon. "Noloa peliä se."

"Sepä hyvä, en minäkään pidä nolosta pelistä."

"Vai ette, no sittenpä sanon jotakin. Pelataan viisisataa puntaa peli."

Taas sai Deacon kömmähtää, sillä Grief kortteja sekoittaen sanoi: "Suostutaan. Padat ensin ulos, tietysti, sitten pikku ja iso kasino ja ässät bridgen arvojärjestyksessä. Niinkö?"

"Olettepa te leikkisiä täällä", nauroi Deacon, mutta nauru oli väkinäistä. "Mistä minä tiedän, saanko rahat?"

"Yhtä vähän minä tiedän teistä. Mac, kuinka suuri on luottoni täällä?"

"Niin suuri kuin ikinä haluatte", vastasi yhtiön edustaja.

"Te vastaatte siitä mieskohtaisesta?" tiukkasi Deacon.

"Varmasti", vastasi McMurtrey. "Luottakaa siihen. Yhtiö hyväksyy hänen papereitansa teidän talletustodisteenne määrään ja yli sen."

"Ottakaa", sanoi Grief, asettaen kortit Deaconin eteen. Tämä viivytteli vielä ja katsoi epäröiden toisten kasvoihin. Kaikki nyökäyttivät päitään.

"Te olette kaikki minulle tuntemattomia", väitti Deacon. "Mistä minä tiedän? Paperille kirjoitettu ei aina ole rahaa."

Silloin Peter Gee veti lehtiön taskustaan ja lainasi McMurtreyltä säiliökynän. Sanoi: "Minä en ole ostanut vielä, niin että tilini on koskematon. Minä siirrän sen teille, Grief. Viisitoistatuhatta. Tuossa."

Deacon silmäsi paperiin sen mennessä hänen ohitseen ja sanoi: "Onko se hyvä?"

"Yhtä hyvä kuin teidänkin", vastasi johtaja. "Yhtiön paperit ovat aina hyvät."

Deacon nosti, sai korttinsa ja asetti ne. Mutta onni oli yhä vastainen ja hän hävisi.

"Uusi peli", sanoi hän. "Ei sovittu siitä, kuinka monta, ettekä te voi jättää minua hävinneeksi."

Grief sekoitti ja ojensi kortit.

"Pannaan peliin tuhat", sanoi Deacon, menetettyään toisen pelin. Ja kun oli mennyt ne kaksi puolituhantista samaa tietä, ehdotti hän kahtatuhatta.

"Sarja kohoaa nopeasti", muistutti McMurtrey ja sai halveksuvan silmäyksen palkakseen. Mutta johtaja intti yhä: "Älkää kohottako tuossa tahdissa, jos ette tahdo olla hullu."

"Kuka tätä peliä pelaa?" heitti Deacon isännälleen. Ja Griefille sanoi hän: "Olette saanut kaksituhatta. Panetteko kaksituhatta peliin?"

Grief nyökkäsi, ja neljäs peli alkoi. Deacon voitti. Tuollaisen pelin kohtuuttomuus oli kaikille selvä. Vaikka Deacon oli menettänyt kolme peliä neljästä, ei hän ollut menettänyt yhtään rahaa. Lapsenkin laskutavan mukaan hän aina voittaessaan sai menettämänsä rahat takaisin. Nyt hän näytti haluavan lopettaa, mutta Grief ojensi hänelle korttipakan.

"Mitä?" huusi Deacon. "Vieläkö haluatte?"

"En ole vielä saanut mitään", heitti Grief. "Siitä viisisatasestako aloitetaan?"

Häpeä äskeisen johdosta lienee aiheuttanut sen, että Deacon sanoi:

"Ei, pannaan rahat. Ja sitten. Eikö 31 pistettä ole liian pitkä?
Riittää kai 21 — jollei ole teille liian nopeata?"

"Siitähän tulee pieni sievä peli", suostui Grief.

Taas uudistui sama temppu. Deacon menetti kaksi peliä, kohotti panoksen kaksinkertaiseksi ja pääsi tasalle taas. Mutta Grief oli kärsivällinen, vaikka sama uudistui usean kerran seuraavan tunnin aikana. Sitten tapahtui mitä hän odotti — Deaconin menestysten sarjat pitenivät. Tämä kahdisti panoksen neljäntuhanteen ja hävisi, kohotti kahdeksaan ja hävisi ja ehdotti sitten kuuttatoista.

Grief pudisti päätään. "Ette voi. Teillä on vain kymmentuhannen tili yhtiön kanssa."

"Tarkoitatteko, ettette anna minulle enää tilaisuutta?" kysyi Deacon käheänä. "Aiotteko jättää pelin saatuanne minulta kahdeksantuhatta?"

Grief hymyili ja pudisti päätään. "Se on rosvousta, selvää rosvousta", jatkoi Deacon. "Te otatte rahani ettekä sitten suostu jatkamaan."

"Te olette väärässä. Minä olen aivan valmis tulemaan peliin kanssanne. Teillä on kahdentuhannen punnan edestä tilaisuutta vielä."

"Ne pelataan sitten", sanoi Deacon. "Te nostatte."

Peli pelattiin ääneti, lukuunottamatta ärsyttäviä huomautuksia ja kirouksia, joita Deacon heitteli. Ääneti katselijat täyttivät korkeita whiskyasejaan ja maistelivat niistä. Grief ei välittänyt vastapelaajansa purkauksista, vaan keskitti huomionsa peliin. Hän pelasi tosissaan, ja viisikymmentäkaksi korttia oli mielessä pidettävänä, ja hän piti. Kun viimeistä jakoa oli päästy kaksi kolmannelta, laski hän kätensä.

"Kortit kiertävät minut pois", sanoi hän. "Minulla on kaksikymmentäseitsemän."

"Mutta jos erehdytte", uhkasi Deacon kasvot kalpeina ja vääntyneinä.

"Sitten lienen menettänyt. Luetaan."

Grief ojensi hänelle pinkkansa, ja Deacon totesi laskelman värisevin sormin. Hän lykkäsi tuolinsa taaksepäin ja tyhjensi lasinsa. Hän katseli ympärillään olevien kasvoihin, joissa ei myötätuntoa ollut havaittavissa.

"Luulenpa, että on lähdeittävä ensi höyrylaivalla Sydneyhin", sanoi hän ja ensi kerran oli hänen puheensa tyyni ja kerskailematon. — Grief sanoikin toisille jäljestäpäin: "Jos hän olisi ruikuttanut tai ulvonut, en olisi antanut hänelle sitä viime satsia. Mutta kun hän otti lääkkeensä kuin mies, niin täytyi."

Deacon silmäsi kelloonsa, teeskenteli väsynttä haukotusta ja alkoi nousta.

"Odottakaas", sanoi Grief. "Vieläkö haluatte yrittää?"

Toinen painui takaisin tuoliinsa, yritti puhua, mutt'ei voinut, nuolaisi kuivia huuliaan ja nyökäytti päätään.

"Kapteeni Donovan purjehtii päivänkoitossa *Gungalla* Karo-Karoon", aloitti Grief näennäisen huolettomasti. "Karo-Karo on hietarengas meren keskellä, ja siellä on joku tuhat kookospuita. Pandanus kasvaa siellä, mutta makeita perunoita ei voi kasvattaa eikä taro-juurta. Siellä on noin 800 alkuasukasta, kuningas ja kaksi pääministeriä, jotka kolme viimeksimainittua ovat ainoat pukuja käyttävät siellä. Se on pieni jumalan hylkäämä maailmankolkka, ja kerran vuodessa lähetän kuunarin sinne Gobotosta. Juomavesi on suolansekaista, mutta vanha Tom Butler on siellä elelyt toista kymmentä vuotta. Hän on ainoa valkoinen mies siellä, ja hänellä on venekuntana viisi Santa Cruzin poikaa, jotka menisivät tiehensä ja tappaisivat hänet, jos voisivat. Siksi heidät onkin sinne lähetetty. Mutta karata ne eivät voi. Hänellä on aina riittämiin visaisia juttuja plantaaseilta. Lähetysaarnajia ei ole. Kaksi samoalaista opettajaa nuijittiinkin kuoliaaksi rannalla, kun ne muutamia vuosia sitten sinne yrittivät.

"Ihmettelette kai, mihin tällä kaikella tähtään. Mutta kärsivällisyyttä. Kuten sanoin, lähtee kapteeni Donovan vuotuiselle matkalleen Karo-Karoon aamunkoitossa. Tom Butler on vanha ja käy voimattomaksi. Olin aikonut siirtää hänet Australiaan, mutta hän haluaa elää ja kuolla Karo-Karolla, ja ensi vuonna kai se tapahtuukin. Hän on vanha jörö. Nyt on aika lähettää joku hänen työhönsä valmistumaan. Mitähän te pitäisitte siitä toimesta? Kaksi vuotta olisi teidän oltava siellä.

"Älkäähän huoliko! Odottakaa, kunnes lopetan. Olette koko illan toistanut juttua siitä, että haluatte saada tilaisuuden koettaa. Ei se mitään koetusta ole, kun pelaa menemään omaisuutta, jota kootakseen ei ole hikeään vuodattanut. Minulle menettämämme summan olitte perinyt isältänne tai joltakin muulta, joka sen oli kaapinut kokoon. Mutta kaksi vuotta kaupanhoitajana Karo-Karolla, kas se olisi jotakin! Minä panen peliin teiltä voittamani kymmentuhatta teidän kahta vuottanne vastaan Karo-Karolla. Jos voitatte, on raha teidän. Jos häviätte, lähdette aamunkoitossa Karo-Karolle. Tätä voi sanoa tosi-tilaisuudeksi. Pelataanko?"

Deacon ei voinut puhua. Hänen kurkussaan oli kuin iso möhkäle, mutta hänen päänsä nyökkäsi myöntävästi, ja hän ojensi kättään kortteja kohti.

"Vielä yksi seikka", lisäsi Grief. "Voin parantaa ehtojakin. Jos häviätte, on kaksi vuottanne minun — tietysti ilman palkkaa. Mutta minä maksan palkan. Jos työnne tyydyttää, jos noudatatte ohjeita, niin maksan viisituhatta puntaa vuodessa näiltä vuosilta. Raha sijoitetaan yhtiölle maksettavaksi teille korkoineen, kun aika on täysi. Kelpaako?"

"Se on liikaa teiltä", änkytti Deacon. "Tavallisestihan kaupanhoitaja saa 10-15 puntaa kuussa."

"No, koetetaan sitten", sanoi Grief. "Mutta ennenkuin aloitamme, sanelen minä muutamia ohjeita. Nämä teidän on kerrattava joka aamu näiden kahden vuoden kuluessa — jos häviätte. Ne ovat tarkoitettut sielunne terveydeksi. Kun olette ne kerrannut seitsemänäsatana ja kolmenakymmenenä Karo-Karon päivänä, niin uskonpa niiden pysyvän päässäne. Lainatkaahan kynäänne, Mac. Kas niin..."

Hän kirjoitti tasaisesti ja nopeasti jonkun minuutin ja luki sitten ääneensä seuraavaa:

"Minun on muistettava, että mies on yhtä hyvä kuin toinenkin, paitsi milloin hän pitää itseään parempana.

"Vaikka olisin kuinka juovuksissa, en saa lakata olemasta gentlemanni. Se on, minun on käyttäydyttävä ihmisiksi. Huom.! Muutamien on paras olla juopumatta.

"Kun pelaan miesten peliä miesten seurassa, niin minun on pelattava kuin mies.

"Hyvä voimasana oikein ja harvoin käytettynä, on varsin vaikuttava. Kovin taaja kiroileminen pilaa kiroilemisen. Huom.! Kiroileminen ei muuta korttien asemaa eikä vaikuta tuulen puhaltamiseen.

"Ei ole miehellä lupaa alentaa arvoansa. Kymmentuhatta puntaa eivät tuota sellaista oikeutta."

Hänen alkaessaan lukea oli Deacon kalpea kiukusta. Sitten kohosi niskasta kasvoille punastus, joka loppua kohti kävi yhä tummemmaksi.

"Siinä on kaikki", sanoi Grief taittaessaan paperin kokoon ja asettaessaan sen pöydälle. "Vieläkö olette valmis peliin?"

"Minä olen sen ansainnut", mutisi Deacon murtuneena. "Olen ollut aasi. Herra Gee, ennenkuin tiedän, voitanko vai häviän, pyydän anteeksi. Ehkä oli whisky tekijänä, en tiedä, mutta haaska minä olen, moukka, tolvana — mitä nimiä kehnoudella on."

Hän ojensi kätensä, ja puolirotuinen puristi sitä iloisesti.

"Minä sanon, Grief", hän julisti, "poika on all right. Peruuttakaa se temppu ja unohtakaamme koko juttu."

Grief aikoi ryhtyä väittelyyn, mutta Deacon huusi: "Ei, sitä en salli. En minä peräänny. Jos on tullakseen Karo-Karo, niin tulkoon. Ei siitä sen enempää."

"Oikein", sanoi Grief ja alkoi sekoittaa. "Hän on oikeaa lajia menemään Karo-Karoon, eikä se tee hänelle pahaa."

Peli oli kiivas ja kireä. Kolme kertaa he tulivat tasalleen. Viidennen ja viimeisen pelin alkaessa Deacon tarvitsi kolme pistettä päästäkseen pois ja Grief neljä. Edellinen ei enää kiroillut eikä metelöinyt ja pelasikin parhaan pelinsä koko iltana. Saipa vielä molemmat mustat ässät ja herttaässänkin.

"Voitteko luetella käsissäni olevain neljän kortin nimet?" kysyi hän viime pelin lähetessä loppuaan.

Grief nyökkäsi. "Luetelkaa."

"Patasotilas, patakakkonen, herttakymppi ja ruutuässä", vastasi Grief.

Deaconin takana olevat ja hänen kortteihinsa katsovat eivät ilmettä muuttaneet. Mutta luettelo oli sattunut kohdalleen.

"Luulenpa, että pelaatte kasinoa paremmin kuin minä", myönsi Deacon. "Minä voin luetella vain kolme teidän korteistanne: sotilas, ässä ja iso kasino."

"Väärin. Ei ole viittä ässää pelissä. Olette saanut kolme, ja neljäs on kädessänne."

"Totta tosiaan", myönsi Deacon. "Minähän sain ne kolme. Mutta minäpä saan 'kortit'. Enkä muuta tarvitse."

"Minä annan teidän pelastaa pikku kasinon" — Grief laski. "Niin, ja ässän myös, ja sittenkin teen kortit ja sen ison kasinon. Pelatkaa."

"Kas niin, ei kortteja ja minä voitan", huudahti Deacon, kun pelasi viimeisen korttinsa. "Minulla on pikku kasino ja neljä ässää. Vain iso kasino ja padat auttavat teidät kahteenkymmeneen."

Grief pudisti päätään. "Erehdys, pelkään minä."

"Ei ole", vakuutti Deacon varmasti. "Minä laskin joka kortin, jonka sain. Siinä kyllä olin oikeassa. Minä olen kuudessakolmatta kuten tekin."

"Laskekaa vielä", sanoi Grief.

Huolella ja hitaasti, vapisevin sormin laski Deacon ottamansa kortit. Niitä oli viisikolmatta. Hän ojensi kätensä, otti pöydältä Griefin kirjoittamat säännöt, taittoi paperin ja pisti sen taskuunsa. Sitten hän tyhjensi lasinsa ja nousi. Kapteeni Donovan katsoi kelloonsa, haukotteli ja nousi myös.

"Joko lähdette laivalle?" kysyi Deacon.

"Kyllä", kuului vastaus. "Mihin aikaan lähetän veneen teitä noutamaan?"

"Minä lähdän mukanne. Otamme tavarani *Billystä* ohimennen. Piti lähtemäni sillä Babiin huomenna."

Deacon puristi kaikkien käsiä saaden ilmeiset onnentoivotukset.

"Pelaako Tom Butler korttia?" kysyi hän Griefiltä.

"Erakkopeliä", kuului vastaus.

"No, minä opetan hänelle kaksoiserakkoa." Deacon kääntyi ovea kohti, missä kapteeni Donovan odotti, ja lisäsi huoaten: "Ja pelkäänpä, että hän nylkee minua, jos pelaa niinkuin te muut saarelaiset."

VII.

AURINGON SULAT.

1.

Fitu-Ivan saari oli viimeinen riippumaton polyneesialainen alue Etelämerellä. Kolme seikkaa oli sen aiheuttanut. Ensimmäiseksi ja toiseksi sen erillisyys ja kansan sotaisuus. Mutta ne eivät sitä olisi pelastaneet, jollei olisi sattunut niin, että Japani, Ranska, Iso-Britannia, Saksa ja Yhdysvallat havaitsivat sen yht'aikaa. Käyttäytyivät kuin katupojat lantista riidellessään. Näiden viiden vallan sotalaivat tunkeutuivat saaren satamaan samalla kertaa, ja sota uhkasi. Aamiaisensa ääressä sai maailma lukea palstamäärin tietoja Fitu-Ivasta. Kuten eräs merimies siihen aikaan sanoi, joutuivat niiden kaikkien jalat samaan aikaan siihen kaukaloon.

Ja niin pääsi Fitu-Iva sillä kertaa yhteisholhouksestakin, ja kuningas Tulifau, eli maan kielellä Tui Tulifau, jakoi edelleen alemmaa ja ylempää oikeutta talossa, jonka hänelle oli Kalifornian punapuusta rakentanut sydneyläinen kauppalaivuri. Ei ollut Tui Tulifau vain kuningas jokaista tuumaa myöten, vaan hän oli myöskin kuningas joka sekuntinaan. Kun hän oli hallinnut 58 vuotta ja 5 kuukautta, oli hän ainoastaan 58 vuotta ja 3 kuukautta vanha, s.o. hän oli hallinnut kuudetta miljoonaa sekuntia kauemmin kuin oli hengittänyt, sillä hänet oli kruunattu kaksi kuukautta ennen syntymäänsä.

Hän oli kuninkaallinen kuningas, kuusi ja puoli jalkaa pitkä, ja olematta erikoisen lihava hän painoi 320 naulaa. Mutta se ei ollut tavatonta Polyneesian kantakirjoissa. Sepeli, hänen kuningattarensa, oli kuusi jalkaa kolme tuumaa ja painoi 260 naulaa, kun taas tämän veli, Uiliami, joka komensi armeijaa pääministerin toimen välitöiksi, oli häntä tuumaa pitempi ja painoi puolensataa naulaa enemmän. Tui Tulifau oli iloinen sielu, aika syömäri ja juomari. Iloisia sieluja olivat hänen kansansakin jäsenet, paitsi vihassa, jolloin saattoivat heitellä kuolleita sikojakin päin niitä, joihin suuttuivat. Mutta tarpeen tullen he osasivat tapella kuin maorit, kuten nahassaan saivat tuntea merirossomaiset santelipuunkauppiaat ja entisajan "mustalinnut".

2.

Griefin kuunari *Cantani* oli sivuuttanut satamansuun Patsaskalliot kaksi tuntia sitten ja liukui satamaan nukahtavan tuulen viime vireillä. Ilta oli viileä, tähtikirkas, ja laivaväki vetelehti, odotellessaan etananvauhtinsa vievän heidät perille ankkuripaikkaan. Willie Smee, päällysmies, nousi kanssista juhlapuvussa. Perämies vilkaisi hänen paitaansa, joka oli hienointa ja valkeinta silkkiä, ja irvisti.

"Tanssiinko heti?" kysäisi Grief.

"Ei", sanoi perämies. "On pihkaantunut Taituaan."

"Johan nyt", intti Willie.

"No sitten se on pihkaantunut sinuun, ja juttu on sama", nauroi perämies. "Et ole puolta tuntia

maissa, ennenkuin on kukka korvasi takana, sepele päässäsi ja Taitua kainalossasi."

"Mustasukkainen", heitti Smee. "Itse ottaisit, jos saisit."

"Minulla ei ole tuollaista paitaa. Mutta lyönpä puoli kruunua vetoa, ettei sinulla ole tuota, kun tältä saarelta lähdetään."

"Ja jos ei Taitua sitä saa, niin Tui Tulifau saa", varoitti Grief.

"Paras olisi olla näyttämättä hänelle tuota paitaa, tai se on mennyt."

"Niin onkin", yhtyi kapteeni Boig, käännähtäen tähyämästä rannan tulia. "Viime käynnillä hän sakotti erästä kanakki-miestäni ottamalla vyön ja tuppiveitsen." Hän kääntyi perämieheen: "Saatte laskea ankkurin, Mash. Ei kovin paljon kettinkiä. Ei näy tuulta nousevan, ja aamulla on muutettava kopra-kasojen luo."

Hetkeä myöhemmin ankkuri putosi ratisten. Vene oli laskettu laivan vierelle, ja siihen astuivat rannalle-menijät. Paitsi kanakkeja, joilla oli kaikilla halu maihin, oli veneessä vain Grief ja Smee. Pienen korallikivilaiturin päässä viimeksimainittu mutisten jotakin selityksen tapaista erosi isännästään ja katosi palmukujalle. Grief lähti päinvastaiselle taholle vanhan lähetyskirjon ohi. Täällä rannan hautojen keskellä, ahuihin ja lava-lavaan puettuina, kukitettuina ja sepeleissä, suuria fosforiloistaisia kukkia tukassa, tanssi nuorukaisia ja neitoja. Sitten hän kulki ohi himine-talon, jossa vanhuksia istui pitkässä rivissä veisaamassa unohdettujen lähetysaarnajain opettamia virsiä. Hän kulki myös ohi Tui Tulifaun palatsin, jossa valoista ja melusta päättäen tavalliset illatsut olivat käynnissä. Sillä Etelämeren iloisista saarista oli Fitu-Iva iloisin. Siellä juhlittiin syntymiä ja kuolemia, sekä kuolleita että syntymättömiä.

Grief kulki kukkien ja saniaisten reunustamaa polkua. Ilma oli täynnä tuoksuja, ja tähtiä tähystäessään näki mango-hedelmiä, komeita avocado-puita ja tupsuisia palmuja. Vähän väliä oli ruohotaloja. Ääniä ja naurua kuului läpi pimeään. Veden yllä ilmaisivat vilkkuvat tulet ja laulun kaiku, että kalastajat tulivat työstään.

Vihdoin astui Grief pois polulta ja kompastui pariin sikaan, jotka röyhöttivät paheksumisensa hänelle. Avoimen oven kautta hän näki majaan, jossa kymmenkunnan maton muodostamalla kasalla istui kookas, vanhahko alkuasukas. Aika-ajoin hän koneellisesti raapaisi reittäään kookos-kuiduista tehdyllä kärpäsläpsällä. Nenällä oli isot silmälasit, ja hän luki kirjaa, jonka Grief tiesi englanninkieliseksi raamatuksi. Mies oli Jeremia, hänen kauppa-asiamiehensä, profeetan mukaan nimensä saanut.

Jeremia oli helakanvärisempi kuin fitu-ivalaiset, sillä hän oli täysiverinen samoalainen. Lähetysaarnajain kouluttamana maallikko-opettajaksi oli hän palvellut hyvin läntisillä ihmisryhmissä. Palkinnoksi oli hänet lähetetty Fitu-Ivan paratiisiin, jossa kaikki olivat tai olivat olleet hyviä kääntyneitä. Hänen tehtävänä oli pakanuuteen takaisin taipuvain uskossa pitäminen. Mutta onnettomuudekseen oli Jeremia saanut liian hyvän kasvatuksen. Vankka Darwinin kirja, mariseva akka ja kaunis fitu-ivalainen leski olivat saattaneet hänen uskonsa horjumaan. Itse asiassa ei hän ollut uskoa hylännyt. Darwinin vaikutus oli ollut vain henkisesti uuvuttava. Mitä varten yrittää ymmärtää tätä sangen monimutkaista ja pulmallista maailmaa, varsinkin kun oli naimisissa marisevan akan kanssa? Kun Jeremian työn tulokset alkoivat näyttää heikoilta, uhkasi johtokunta lähettää hänet takaisin saarille, ja hänen akkansa kieli kävi samassa suhteessa terävämmäksi.

Tui Tulifau oli ystävällinen kuningas, jota kuningatar, milloin mies oli tavallista enemmän juovuksissa, kuului pieksävän. Valtiollisista syistä — kuningatar oli kuninkaallista sukua ja hänen veljensä armeijan päällikkö — ei kuningas voinut hänestä erota, mutta Jeremialle hän saattoi antaa erokirjan, ja heti tämä kävi käsiksi liike-elämään ja otti sydämensä valitun. Riippumattomana kauppiana hän epäonnistui, pääasiassa kuninkaan tuhoisan suojeluksen takia. Jos ei antanut iloiselle hallitsijalle luottoa, seurasi siitä takavarikko; jos taas antoi luottoa, seurasi varmasti vararikko. Rannalla viettämänsä joutilaan vuoden jälkeen tuli Jeremiasta Griefin asiamies ja hän oli toistakymmentä vuotta kunnialla hoitanut tehtäviään, sillä Grief oli osoittautunut ensimmäiseksi, joka ei antanut luottoa kuninkaalle ja haki ulos saatavansa, jos jolloinkin antoi.

Jeremia katsoi painavasti yli lasiensa sisään astuvaa isäntäänsä, pani painavasti merkin raamattunsa väliin ja nosti sen sivulle ja pudisti painavasti Griefin kättä.

"Olipa hyvä, että tulit persoonallisesti."

"Kuinka hitossa olisin muuten voinut tulla?" nauroi Grief.

Mutta Jeremia ei ollut leikkisällä tuulella eikä ollut huomaavinaan pilaa.

"Liikeasema saarella on sangen vakava", sanoi hän hyvin juhlallisesti, venyttäen monitavuisia sanoja. "Minun tilikirjani osoittaa huonoa tulosta."

"Eikö kauppa käy?"

"Päinvastoin. Mainiosti kävisi. Hyllyt tyhjinä. Mutta..." Hänen silmänsä välähtivät ylpeästi. "Mutta hyvä joukko on tallellakin varastossa; olen pitänyt sitä tarkasti lukossa."

"Oletko antanut Tui Tulifaulle liiaksi luottoa?"

"Päinvastoin. Ei mitään luotonantoa. Ja kaikki vanhatkin velat on maksettu."

"Nyt en ymmärrä sinua, Jeremia", tunnusti Grief. "Mitä kaikki tämä merkitsee? — Tyhjät hyllyt, ei luottoa, tilit tasatut, varasto lukossa — mitä?"

Jeremia ei vastannut. Mattojen reunan alta hän veti esille ison kassalaatikon. Grief pani merkille, ettei se ollut lukittu. Samoalainen oli aina huolellisesti vartioinut rahalaatikkoo. Laatikko näytti olevan täynnä paperirahaa. Hän otti päällimmäisen ja ojensi sen:

"Tuossa on vastaus."

Grief silmäsi varsin hyvin tehtyä seteliä. "*Fitulvan ensimmäinen kuninkaallinen pankki maksaa tästä vaadittaessa yhden punnan sterlinkiä*", luki hän. Keskellä oli alkuasukasnaama. Alareunassa Tui Tulifaun nimikirjoitus ja sen vierellä: "*Falualea, Rahaston kansleri*."

"Mikä piru tämä Fulualea on?" tiuskaisi Grief. "Fidshi-saarten kieltä — merkitsee 'auringon sulat'."

"Niin juuri. Se merkitsee 'auringon sulat'. Tuollaisen nimen on se hävytön juonittelija ottanut. On tullut Fidshiltä kääntämään tämän saaren ylösalaisin — liikeasioissa tarkoitan."

"On kai niitä ovelia Levukan poikia, arvaan ma."

Jeremia pudisti päätään vakavana. "Ei, tämä on valkoinen mies ja roikale. Saavuttaakseen katalat tarkoituksensa on hän ottanut jalon ja kajahtavan fidshiläisen nimen ja vetänyt sen lokaan. Hän on juottanut Tui Tulifautaa. Hän on juottanut häntä hyvin paljon. Hän on pitänyt häntä juovuksissa kaiken aikaa. Ja siitä palkaksi on hänestä tehty rahaministeri ynnä muuta. Ja hän on pannut näitä vääriä papereita liikkeelle ja pakottanut kansan ottamaan niitä vastaan. Hän on säätänyt varastoveron, kopraveron ja tupakkaveron. Sitten on satamamaksuja ja säännöttelyjä ja koko joukko muita veroja. Mutta kansaa ei ole verotettu — kauppiaita vain. Kun kopra-vero säädettiin, alensin minä ostohintaa vastaavassa määrässä. Silloin kansa alkoi murista, ja Auringon Sulat sääsi vanhan hinnan, kieltäen ketään sitä alentamasta. Minulle hän tuomitsi sakkoo kaksi puntaa ja viisi sikaa — hyvin tunnettua oli näet, että minulla oli viisi sikaa. Ne näette tilikirjoihin vietyinä. Hawkins, joka on Fulcrum-yhtiön asiamies, sai ensin maksaa sakkooa sikoja, sitten viinaa, ja kun hän yhä edelleen piti suurta ääntä, tuli armeija ja poltti hänen varastonsa. Kun minä kieltäysin myymästä, sakotti Auringon Sulat minua jälleen ja uhkasi polttaa varaston, jos vielä niskoittelisin. Niin myin kaiken, mitä hyllyillä oli, ja tuossa on laatikko täynnä arvoitonta paperia. Minä ottaisin hyvin pahakseni, jos te maksaisitte minun palkkani paperissa, mutta oikein se olisi, vallan oikein. — Mitä on nyt tehtävä?"

Grief kohautti olkapäitään. "Täytyy tavata ensin tämä Auringon Sulat ja tutkia tilanne."

"Sitten on paras tavata hänet pian", neuvoi Jeremia. "Muutoin hän ennättää säättää koko joukon sakkoja teille. Niin hän haalii kokoon kaiken rahan koko valtakunnasta. Hänen hallussaan onkin kaikki, paitsi mitä ovat maahan kaivaneet."

3.

Palatessaan samaa tietä Grief näki palatsin edustalla olevain lamppujen valossa lyhyen, pyylevän herrasmiehen, sileänaamaisen, jäykistämättömään valkopukuun puetun. Oli juuri lähdössä; kukoistavan näköisenä hän astui, ja tutulta näytti hänen kylläinen käyntinsä. Grief tunsu hänet heti. Kymmenkunnassa Etelämeren satamassa hän oli tuon tavannut ennen.

"No, tavattiinpa taas, Cornelius Deasy!" huudahti hän.

"Ja ihan itse Grief, kas perhana", kuului vastaus, kun kättä lyötiin.

"Jos tulette alukselle, on siellä iiriläistä pullossa", lausui Grief.

Cornelius veti hartiansa taapäin ja otti jäykän asennon. "Ei käy nyt, herra Grief. Vanhat tavat jääneet. Hänen armollisen majesteettinsa, kuningas Tulifaun rahaministerinä ja ylituomarina, paitsi milloin kuningas itse hoitelee oikeuden kalpaa..."

Grief vihelsi hämmästyneenä. "Vai te se olette Auringon Sulat!"

"Minä käytän maankielistä nimitystä", oikaisi toinen. "Fulualea, jos suvaitsette. Kun en ole vanhoja hyviä aikoja unohtanut, on ikävä esiintyä viran puolesta. Mutta teidän on maksettava lailliset tullit kuten muidenkin kauppiaiden, joiden tarkoituksena on jaloilta polyneesialaisilta metsäläisiltä haalia voittoja — missä olinkaan? Niin, tähän olette rikkonut säännöksiä. Ehdoin tahdoin olette tullut Fitu-Ivan satamaan auringonlaskun jälkeen sytyttämättä laitattulua. Älkää keskeyttäkö. Omin silmin näin. Josta rikkomuksesta suoritatte sakkoa viisi puntaa. Onko teillä viinaa? Se oli vakava rikos. Eipä ole sopivaa panna satamamme merimiesten henkiä alttiiksi jonkun öljyhiukkasen takia. Johan kysyin: onko teillä viinaa? Kysyn satamamestarina."

"Koko joukko velvollisuuksia on hartioillanne", irvisteli Grief.

"Valkoisen miehen taakka. Kaupparosvot ovat osanneet nylkeä Tui Tulifauta, hyväsydämisintä hallitsijaa, joka Etelämeren valtaistuimilla on istunut ja kuninkaallisesta leilistä rommia särpinyt. Siksi minä, Cornelius — tai Fulualea, oikeammin — olen täällä oikeutta vartioimassa. Niin ikävä kuin onkin, täytyy minun satamamestarina langettaa teidät syylliseksi karanteenisäännösten rikkomiseen."

"Karanteeni?"

"Sellainen on satamatohtorin määräys. Ei mitään kanssakäymistä väestön kanssa, ennenkuin laiva on hyväksytty. Ajatelkaa, kuinka onnetonta olisi, jos sallisimme tuottaa tänne tuhkuria tai hinkuyskää. Kukapa suojaa jaloa, luottavaa polyneesialaista? Minä, Fulualea, Auringon Sulat, suoritan tätä tärkeää tehtävää."

"Kuka piru täällä on satamatohtorina?"

"Minä, Fulualea. Teidän rikoksenne on vakava. Sakoksi määrätään viisi laatikkoa ensiluokkaista Hollannin viinaa."

Grief nauroi herttaisesti. "Kompromissataan, Cornelius. Tulkaa kuunarille ryypylle."

Auringon Sulat hylkäsi tarjouksen ylväästi. "Tämä on lahjomisyritys. Minulle ei tule mitään. Tyydyn suolaan-leipääni. Ja miksi ette esittänyt laivapapereitanne? Tullipäällikkönä minä määrään teille sakkoa viisi puntaa ja kaksi lisälaatikkoa viinaa."

"Kuulkaas nyt, Cornelius. Leikki aikanaan, mutta tämä menee liian pitkälle. Ei tämä ole mikään Levuka. Minun tekisi mieleni kajauttaa teitä kuonoon. Ette te minua keritse."

Auringon Sulat astui taapäin levottomana. "Älkää yrittäkö väkivaltaa", uhkasi hän. "Oikein sanoitte, Tämä ei ole Levuka. Ja muistakaa myös, että Tui Tulifau ja kuninkaallinen armeija takanani voin teidät keritäkin. Te maksatte sakot heti, tai minä takavarikoin laivanne. Ette ole ensimmäinen. Tulihan se kiinalainen helmenostajakin, Peter Gee. Livahti satamaan rikkoen kaikkia säännöksiä ja nosti metelin muutamista pikku sakoista. Ei, ei luvannut maksaa, mutta sitä hän saa nyt rannikolla miettiä."

"Ette kai tarkoita..."

"Kyllä minä tarkoitan. Korkean virkani nimessä minä takavarikoin hänen kuunarinsa. Viides osa kuninkaallisesta armeijasta on nyt sitä vartioimassa. Se myydään jonakin päivänä tällä viikolla. Siinä on kymmenen tonnia simpukankuoria, ja miks'en minä voisi myydä sitä teille viinasta! Voin luvata pilkkahinnalla. Kuinka paljon teillä sitä olikaan?"

"Vieläkö enemmän te sitä haluaisitte?"

"Miks'en? Tui Tulifaun tarpeiksi. Loma-aikansa tässä täytyy touhuta hänen varastojaan täydentäen, sillä hän käyttelelee niitä varsin vapaasti. Koko joukko päälliköitä maleksimassa ympärillään. Ikävää tällainen. Aiotteko maksaa sakot, herra Grief, vai onko ryhdyttävä tepsivämpiin toimenpiteisiin?"

Grief käännähti kärsimättömästi kantapäillään. "Te olette päissänne, Cornelius. Ajatelkaa ja tulkaa järkiinne. Vanhat rähjäys-ajat ovat menneet näiltäkin meriltä. Ette voi moisia tempuja enää tehdä."

"Jos on aikomuksenne mennä aluksellenne, niin säästän teiltä sen vaivan. Minä tunnen tuon lajin. Aavistin niskoittelunne. Ja ryhdyin sen johdosta toimenpiteisiin. Rannalla tapaatte miehenne. Alus on takavarikoitu."

Grief käännähti, vielä puoliksi uskoen, että toinen puhui leikkiä. Fulualea vetäytyi taas taapäin säikähtyneenä. Pimeässä ilmestyi hänen vierelleen iso mies.

"Sinäkö siellä, Uiliami?" sanoi Fulualea. "Täällä on toinen merirosvo. Ole apunani vankan kätesi voimalla, jättiläisveljeni."

"Terve, Uiliami", sanoi Grief. "Mistä alkaen hallitsee Fitu-Ivaa levukalainen vedenvietävä? Hän sanoo, että minun alukseni on otettu takavarikkoon. Onko totta?"

"Totta on", kumisi Uiliamin syvästä rinnasta. "Vieläkö teillä on sellaisia silkkipaitoja kuin oli Willie Smeellä? Tui Tulifau haluaisi sellaisen. On kuullut siitä puhuttavan."

"Kaikki", keskeytti Fulualea, "paidat ja kuunarit, ne kuuluvat kuninkaalle".

"Rohkeastihan te kahmitte, Cornelius", mutisi Grief. "Tämähän on selvää merirosvousta. Te kaappasitte alukseni antamatta minulle tilaisuutta..."

"Tilaisuutta? Vast'ikäähän te kieltäydysitte maksamasta sakkojanne."

"Mutta silloinhan se jo oli kaapattu."

"Niin olikin. Enkö minä tiennyt, että te kieltäytyisitte? Selvä peli eikä mitään vääryyttä tehtynä. Oikeus, se kirkas tähti, jonka hohtavan alttarin ääressä Cornelius Deasy — eli Fulualea, oikeammin — aina palvoo... Laittakaapa luunne täältä tai lähetän palatsikaartin kimppuunne. Uiliami, tämä on hurja mies. Kutsu kaarti."

Uiliami puhalsi pilliä, joka kookosrihmassa riippui hänen paljaalla rinnallaan. Grief tavoitti kiukkuisesti Corneliusta, mutta tämä livahti Uiliamin kookkaan olemuksen taa. Toistakymmentä polyneesialaista, seitsemättä jalkaa mitaltaan, tuli juosten palatsitietä ja asettui komentajansa taakse.

"Saatte mennä, herra kauppias", määräsi Cornelius. "Kohtauksemme on päättynyt. Huomenna käsittelemme oikeudessa tätä juttuunne. Te tulette täsmälleen kello 10 palatsiin vastaamaan syytöksiin väkivallasta, loukkaavasta ja rikollisesta puheesta, hyökkäyksestä ylintä virkamiestä vastaan tarkoituksella haavoittaa, ruhjoa ja rampauttaa, karanteenirikoksesta, satamasäännösten rikkomisesta ja törkeästä tullipetoksesta. Aamulla, hyvä herra, aamulla istutaan oikeutta, silloin kuin leipähedelmä putoaa. Ja herra armahtakoon teidän sielunne."

4.

Ennen oikeuden istunnon alkua pääsivät Grief ja Peter Gee Tui Tulifaun puheille. Kuningas lojui puolenkymmenen päällikön seurassa matoilla avocado-puitten varjossa palatsin puistossa. Vaikka oli aikainen aamu, olivat palatsityöt jo täydessä toimessa kaadellen viinaryyppyjä. Kuningas ilmaisi ilonsa nähdessään vanhan ystävänsä Davidin ja oli pahoillaan, että oli joutunut riitaan uusien määräysten takia. Mutta hän vältti visusti keskustelua niistä asioista. Kaikki kiristyksen alaisiksi joutuneiden kauppiaiden vastalauseet hän huuhtoi alas tarjoamalla viinaa.

"Ottakaa ryyppy", kuului hänen yhä uudistuva vastauksensa, vaikka kerran häneltä pääsi huomautus, että Auringon Sulat oli ihmeellinen mies. Eivät olleet palatsin asiat olleet koskaan niin hyvällä kannalla. Ei koskaan ollut niin paljoa rahaa ollut valtiorahastossa eikä niin paljoa viinaa liikkeellä. "Hyvin olen mielistynyt tähän Fulualeaan", päätti hän. "Ottakaa ryyppy!"

"Täytyy päästä irti tästä ryyppytelemisestä", kuiskasi Grief Peter Geelle, "tai olemme pian käkinä mekin. Tietysti tässä voidaan syyttää murhapoltosta, harhaoppisuudesta, kaatuvataudista tai mistä vain, ja täytyy olla täydellä järjellään."

Heidän lähtiessään kuninkaan kartanoista näki Grief vilahdukselta Sepelin, kuningattaren. Sepeli silmäili sivultapäin kuninkaallista puolisoaan ja tämän ryyppytovereita, ja hänen kasvojensa ilmeen nähtyään Grief oli menettelytavasta selvillä. Mitä tehtävissä olikaan, tämän kautta se oli tapahtuva.

Suuren palatsin toisessa kulmauksessa istui Cornelius oikeutta. Hän oli aloittanut aikaisin, koskapa Griefin ja Peter Geen tullessa oli Willie Smeen asia jo päätöksessä. Läsnä oli myös koko kuninkaallinen armeija, paitsi mitä oli takavarikoituja aluksia vartioimassa.

"Astukoon vastaaja esille", sanoi Cornelius, "ja kuulukoon tuomioistuimen kohtuullisen ja oikean tuomion hänen asemassaan olevalle miehelle sopimattomasta käytöksestä. Vastaaja selittää, ettei hänellä ole rahaa. Hyvä. Ikävä kyllä ei meillä ole vankilaa. Sen takia ja vastaajan köyhyyden johdosta päättää oikeus, että hän sakkonaan suorittakoon valkoisen silkkipaidan, samanlaisen kuin on hänen yllään juuri nyt."

Cornelius viittasi muutamille sotilaille, jotka johtivat merimiehen puun taa, ja kun hän sieltä palasi, oli mainittu vaatekappale hänen yltään kadonnut ja hän istahti Griefin viereen.

"Mistä olit syytettynä?" kysyi Grief.

"Hitto vie jos tiedän. Mitä rikoksia te olette tehnyt?"

"Seuraava juttu", sanoi Cornelius kaikkein ylilaisimmalla äänellään. "David Grief, vastaaja, nouskaa seisomaan. Oikeus on tutkinut asiaa ja lausuu seuraavan tuomion... — Suu kiinni!" ärjäisi hän, kun Grief yritti keskeyttää. "Ei ole oikeuden tarkoituksena laskea ylimääräistä kuormaa vastaajan hartioille, ja oikeus käyttää tilaisuutta varoittaakseen vastaajaa sopimattomasta käytöksestä. Avoimesta ja julkisesta satamasäännösten rikkomisesta, karanteenin laiminlyömisestä ja laivausmääräysten huomioimattomuudesta julistetaan täten hänen kuunarinsa *Caritani* takavarikoiduksi ja myydään Fitu-Ivan hallituksen laskuun julkisella huutokaupalla kymmenen päivän kuluttua tästä päivästä, kaikkine varustuksineen ja lasteineen. Mieskohtaisista rikoksista, väkivaltaisesta käytöksestä ja katumetelistä sekä maan lakien julkeasta halveksimisesta vastaaja vetäköön sakkoa sata puntaa ja viisitoista laatikkoa viinaa. En kysy teiltä, onko teillä mitään sanottavaa. Mutta tahdotteko maksaa? Se on kysymys."

Grief pudisti päätään.

"Sillä välin", jatkoi Cornelius, "olette julistettu vangituksi. Ei ole vankilaa, mihin teidät sulkisi. Vielä on oikeuden tietoon tullut, että aikaisin tänä aamuna on vastaaja omavaltaisesti ja laittomasti lähettänyt kanakkimiehensä kalastamaan aamiaiseksi. Tämä on tunkeutumista Fitu-Ivan kalastajaväen oikeuksien alalle. Kotimaista tuotantoa on suojattava. Tätä rikosta oikeus pitää erittäin vakavana, ja jos sitä vielä yritetään uusia, niin rikkoja ja hänen kaikki toverinsa tuomitaan pakkotyöhön tämän kaupungin katujen parempaan kuntoon saattamiseksi. Oikeuden istunto on päättynyt."

Heidän lähtiessään palatsista Peter Gee nyhjäisi Griefiä kylkeen, että tämä katsoisi, kuinka Tui Tulifau rötkötti matolla ja merimiehen silkipaita vyötti hänen lihavuuttaan.

5.

"Selvä juttu", sanoi Peter Gee heidän neuvotellessaan Jeremia talossa. "Deasy on saanut kootuksi melkein kaiken rahan. Pitäessään kuningasta jatkuvasti päihtyneenä hän kaappaa meidän aluksemme. Niin pian kuin saa asiansa kuntoon, hän pistää pillit pussiin ja lähtee joko teidän laivallanne tai minun."

"Hän on katala olento", selitti Jeremia, vaikenä puhdistukseensa lasejaan ja jatkoi sitten: "Hän on roikale ja kiristäjä. Häntä pitäisi iskeä kuolleella sialla."

"Oikein sanottu", sanoi Grief. "Häntä on iskettävä kuolleella sialla. Jeremia, enpä hämmästyisi, jos te olisitte se mies, joka häntä läimäyttää sillä kuolleella sialla. Valitkaakin hyvin kuollut. Tui Tulifau on rantavarastossa, avauttamassa skottilaislaatikkoani. Minäpä pistäyn sill'aikaa palatsissa punomassa keittiöpolitiikkaa kuningattaren kanssa. Laittakaa te hyllyillenne tavaraa varastosta. Minä myyn teille, Hawkins. Lähtekää kaikki kauppaamaan, myykää paperista vain. Minä korvaan tappiot. Jollen erehdy, on täällä kolmen päivän kuluessa kansankokous tai vallankumous. Te, Jeremia, lähetätte lähettejä ympäri saaren kalastajille ja maanviljelijöille sekä vuorten vuohimetsästäjillekin ilmoittamaan, että kolmen päivän päästä on kokous."

"Entä sotilaat?" kysyi Jeremia.

"Minä pidän niistä huolen. Eivät ole saaneet kahden kuun palkkaa. Sitäpaitsi Uiliami on kuningattaren veli. Älkää panko hyllyille paljoa kerrallaan. Niin pian kuin sotilaat tulevat paperirahoineen, lakatkaa myymästä."

"Silloin ne polttavat varastot", sanoi Jeremia.

"Polttakoot. Kuningas Tulifau maksaa, jos polttavat."

"Maksaako hän paidastanikin?" kysyi Willie Smee.

"Se on teidän keskinäinen asianne", vastasi Grief.

"Paita alkaa jo revetä selästä", valitti mies. "Huomasin sen, kun hän ei vielä ollut sitä pitänyt yllään kymmentä minuuttia. Ja minä kun maksoin siitä kolmekymmentä shillinkiä ja kerran vain sain pitää päälläni."

6.

"Oikein puhut, David", sanoi kuningatar Sepeli. "Tämä Fulualea on tuonut hulluuden mukanaan, ja Tui Tulifau hukkuu viinaan. Jos hän ei hyväksy suurta kansankokousta, niin pieksän häntä. Häntä on helppo pieksää, kun hän on päissään."

Hän kohotti nyrkkinsä, ja niin suuret olivat hänen amatonisuhteensa ja sellainen hänen ilmeensä, että Grief ymmärsi kokouksen tulevan kutsutuksi. Siinä määrin oli Fitu-Ivan kieli Samoan kielen tapaista, että hän puhui sitä kuin alkuasukas.

"Ja sinä, Uiliami", sanoi hän, "olet huomauttanut, että sotilaat ovat vaatineet rahaa sekä kieltäytyneet ottamasta Fulualean tarjoamia papereita. Käske heidän ottaa paperia ja pidä huolta, että saavat palkkansa huomenna."

"Miksi rettelöidä?" vastusti Uiliami. "Kuningas on hurmaavassa humalassa. Paljon rahaa on rahastossa. Ja minä olen tyytyväinen. Talossani on kaksi laatikkoa viinaa ja paljon tavaraa Hawkinsin varastosta."

"Mikä sika sinä olet, veljeni", räjähti kuningatar. "Eikö David ole puhunut? Eikö sinulla ole korvia? Kun viinat ja tavarat ovat sinulta kuluneet eikä tule enää kauppiaita satamaan, ja Auringon Sulat on purjehtinut Levukaan vieden mennessään kaiken rahan Fitu-Ivalta, mitä silloin teet? Ja rahaa on vain kulta ja hopea; paperi on pelkkää paperia. Minä sanon sinulle, että kansa napisee. Ei ole kalaa palatsissa. Jamssijuuret ja makeat perunat näyttävät kadonneen maasta, sillä niitä ei tule. Vuorelaiset eivät ole lähettäneet yhtään villivuohta viikkoon. Vaikka Auringon Sulat pakottaa kauppiaita ostamaan kopraa vanhaan hintaan, ei kansa myy, sillä eivät halua paperirahaa. Tänäinkin olen lähettänyt lähettejä kahteenkymmeneen taloon. Ei ole munia. Onko Auringon Sulat tukkinut kanat? En tiedä. Tiedän vain, että munia ei ole. Hyvä se, että ne, jotka paljon juovat, syövät vähän, sillä muutoin olisi palatsissa nälkä. Sano sotilaillesi, että ottavat palkkansa. Ottakoot sen paperirahassa."

"Ja muista", varoitti Grief, "että vaikka kaupoissa myydään tavaraa, niin sotilaiden tullessa papereineen niitä ei oteta vastaan. Ja kolmen päivän päästä on kansankokous, ja Auringon Sulat on oleva niin kuollut kuin kuollut sika on."

7.

Kokouspäivänä oli saaren kansa kokoontunut pääkaupunkiin. Kanooteilla ja veneillä, jalan ja aasinselässä olivat saaren viisituhatta asukasta tulleet. Välipäivinä oli tapahtunut yhtä ja toista. Ensiksikin oli kauppiaiden tyhjiltä hyllyiltä myyty paljon tavaraa. Mutta kun sotilaat tulivat, ei heille myyty, vaan käskettiin pyytämään Fulualealta rahaa. "Eikö niissä papereissa sanota", selittivät kauppiat, "että niistä maksetaan vaadittaessa rahaa?"

Vain Uiliamin vankka auktoriteetti oli estänyt varastojen polttamisen. Yksi Griefin kopra-kasoista meni kyllä savuna ilmaan, ja Jeremia kirjoitti sen kuninkaan tilille. Jeremiaa itseään oli myös ahdisteltu ja työkitty ja hänen silmälasinsa rikottu. Willie Smeen rystysistä oli nahka poissa. Sotilaat olivat toinen toisensa jälkeen asettaneet leukansa sen eteen. Kapteeni Boig oli saanut samanlaisia muistoja. Peter Gee oli päässyt vahingoittumattomana, koska hänen nyrkkinsä tielle oli osunut leipävasuja eikä nyrkkejä. Tui Tulifau, Sepeli vierellään ja ympärillään päälliköt, istui kokouksen esimiehenä palatsin aitauksessa. Hänen oikea silmänsä ja leukansa olivat turvoksissa, kuin nekin olisivat tehneet tuttavuutta jonkun nyrkkien kanssa. Palatsissa kuiskailtiin, että Sepeli oli pannut toimeen perhekohtauksen. Kuningas oli ainakin selvänä, ja hänen rasvansa pullotti elottomana Willie Smeen silkipaidassa. Hirveä jano häntä vaivasi, ja hänelle tarjottiin yhtenäen tuoreita juomapähkinöitä. Aitauksen ulkopuolella, sotaväen vartiota pitäessä, olivat kansanjoukot. Vain alipäälliköt, kylätytöt, hienosto ja puhujat virka-apulaisineen oli päästetty aitaukseen. Cornelius Deasy, kuten suositun ja korkea-arvoisen virkamiehen sopi, istui lähellä kuningasta. Kuningattaren vasemmalla puolella, Corneliuista vastapäätä ja edustamainsa valkoisten kauppiaiden ympäröimänä, istui Jeremia. Laseitta hän tirkisteli likinäköisesti rahaministeriin päin.

Vuoroonsa puhuivat tuulenpuoleisen kylän puhuja, tuulenalapuolen puhuja ja vuorikylien puhujat, kukin alempiarvoisten puhujain ja päällikköjen kannattamina. Heidän puheensa koski samaa asiaa. He napisivat paperirahan takia. Liike-elämä oli lamassa. Ei enää savustettu kookos-kopraa. Kansat olivat epäluuloista. Niin pitkälle oli tultu, että jokainen halusi maksaa velkansa, mutta kukaan ei huolinut maksusta. Velanantajat välttivät velallista. Raha oli huonossa arvossa. Hinnat kohosivat, ja tavaraa oli vähän. Kolminkertaisen hinnan sai maksaa kanasta. Tulevaisuus näytti pimeältä. Merkkejä ja enteitä

alkoi näkyä. Rotat uhkasivat. Sato oli huono. Omenat olivat pieniä. Paras tuulirannan avocado oli salaperäisesti menettänyt lehtensä. Mango-hedelmät olivat mauttomat. Mato söi taimet. Kalat olivat paenneet, ja paljon tiikerihaikaloja oli tullut rannoille. Villihanhet olivat lentäneet pääsemättömille vuorille. Taro-juuresta tehty "voi" oli hapantunut kitkeräksi. Vuoristossa kuultiin salaperäisiä ääniä; aaveet liikkuvat öisin; muuan Puna-Punan nainen oli isketty sanattomaksi, ja viisijalkainen vuohi oli syntynyt Eihon kylässä. Ja että kaikki tämä oli johtunut Fulualean oudosta rahasta, se oli kyläkokousten vankka vakaumus.

Uiliami puhui armeijan puolesta. Hänen miehensä olivat tyytymättömiä ja kapinallisia. Vaikka kauppiaita oli kuninkaallisella määräyksellä käsketty ottamaan vastaan seteleitä, niin he kieltäytyivät. Hän ei osannut sanoa, mutta siltä näytti, kuin Fulualean oudolla rahalla olisi osansa tässä.

Jeremia esiintyi sitten kauppamiesten puhujana. Kun hän nousi, nähtiin, että hänen jalkainsa välissä oli iso ruokavasu. Hän puhui kauppiaiden tuomista kankaista, niiden moninaisuudesta, kauneudesta ja kestävydestä, joka ilmeisesti voitti fitu-ivalaisten *tapan*, mikä oli rapeaa ja haurasta. Ei kukaan enää sitä käyttänyt. Mutta vain sitä oli ollut, ennenkuin kauppiaat tulivat. Ja sitten oli sääskiverkkoa, jota sai pilahinnalla, mutta jota fitu-ivalainen kutoja ei tuhanteen vuoteen osaisi valmistaa. Vielä puhui hän pyssyjen, kirveiden ja teräksisten ongenkoukkujen verrattomista ominaisuuksista sekä neuloista, langasta ja puuvillaisesta kalastusrihmasta eikä unohtanut valkoisia jauhoja eikä paloöljyä.

Hän puhui pitkään ja laveasti, todisti ensiksi ja toiseksi ja lisäksi vielä, osoitti mitä merkitsi järjestys ja sivistys. Hän väitti, että kauppias on sivistyksen edustaja ja että häntä on turvattava, koska hän muutoin ei tulekaan. Lännessä päin oli saaria, joilla kauppiaat olivat turvatta. Mikä oli seuraus? Kauppiaita ei käynyt, ja kansa eli kuin villit elukat. Ei ollut vaatteita, ei silkkipaitoja (tällöin hän muljautti merkittävästi kuninkaaseen päin), ja ihmiset söivät toisiaan.

Nämä Auringon Sulkain paperit eivät olleet rahaa. Kauppiaat tietävät, mikä on rahaa, eivätkä sitä halua. Jos Fitu-Iva yhä vaatii, että sitä oli otettava, niin he lähtevät eivätkä koskaan palaa. Ja sitten fitu-ivalaiset, jotka olivat unohtaneet *tapan* valmistuksen, saivat juosta pitkin saartaan alastomina ja syödä toisiaan.

Paljon muutakin hän puhui, puhui täyden tunnin todistellen ja aina palaten siihen, millaisia saarelaiset olisivat, jos kauppiaat lakkaisivat tulemasta. "Ja sinä päivänä", päätti hän, "millä nimellä mainitaan fitu-ivalaisia maailmassa? *Kai-kanak* — ihmissyöjä — on oleva heidän nimensä. Kai-kanak! Kai-kanak!"

Tui Tulifau puhui lyhyesti. Asia oli esitetty, sanoi hän, kansan, armeijan ja kauppiaiden kannalta. Nyt oli aika Auringon Sulkain esittää asia puolestaan. Ei voitu kieltää, että hän oli saanut ihmeitä aikaan rahajärjestelmällään. "Monasti on hän minulle selittänyt, miten se toimii", päätti Tui Tulifau. "Se on hyvin yksinkertainen selitys. Ja nyt hän on sen esittävä teille."

Tämä on valkoisten kauppiaiden juonia, sanoi Cornelius. Jeremia puhui oikein valkoisten jauhojen ja öljyn siunauksista. Eivät fitu-ivalaiset halua tulla kai-kanakeiksi. Fitu-Iva haluaa sivistystä, yhä enemmän ja enemmän sivistystä. Siitä oli kysymys, ja hän käski heidän seurata tarkoin hänen todisteluaan. Paperiraha oli korkeamman sivistyksen tunnusmerkkejä. Siksi hän, Auringon Sulat, oli sen maahan tuonut. Ja siksi sitä kauppiaat vastustivat. He eivät tahtoneet, että Fitu-Iva sivistyisi. Miksi he tulivat yli aavan valtameren tavaroineen Fitu-Ivalle? Hän, Auringon Sulat, oli sanova sen. Hän oli sanova sen päin silmiä heille tässä kansankokouksen edessä. Näiden kauppiaiden maissa oli kansa niin sivistynyttä, ettei se antanut heidän kiskoa niin suuria voittoja kuin he fitu-ivalaisilta kiskoivat. Jos nämä sivistyisivät, niin loppuisi kauppiaiden kaupanteko. Silloin saattaisi jokainen fitu-ivalainen tulla kauppiaaksi, jos halusi.

Siksi valkoiset kauppiaat taistelivat paperirahaa vastaan, jonka hän, Auringon Sulat, oli tuonut. Miksi oli hänen nimensä Auringon Sulat? Siksi, että hän oli Valon Tuoja tuolta Pilventakaisista Maista. Paperiraha oli valoa. Valkoisten kauppiaiden rosvoukset eivät voisi menestyä valossa. Siksi he taistelivat valoa vastaan.

Hän tahtoi todistaa sen Fitu-Ivan hyvälle kansalle, ja hän tahtoi todistaa vastustajiensa suulla. Oli hyvin tunnettu asia, että korkean sivistyksen maissa oli käytännössä paperiraha. Ja hän kysyi Jeremialta, eikö ollut niin.

Jeremia ei vastannut.

"Te näette", jatkoi Cornelius, "hän ei vastaa. Hän ei voi kieltää totuutta. Englanti, Ranska, Saksa, Amerikka, kaikki suuret Papalangi-maat ovat panneet toimeen paperirahajärjestelmän. Se toimii. Vuosisadasta vuosisataan se toimii. Minä haastan sinut, Jeremia, rehellisenä miehenä, joka kerran olit

harras työn mies Herran viinamäessä, minä haastan sinut vastaamaan: Voitko väittää, ettei suurten Papalangi-maiden rahajärjestelmä toimi?"

Jeremia ei voinut kieltää, ja hänen sormensa hypistelivät hermostuneesti vasua, joka oli hänen polviensa välissä.

"Te näette, että niin on kuin sanoin", jatkoi Cornelius. "Jeremia myöntää sen. Siksi minä kysyn teiltä, koko Fitu-Ivan kansalta, miksi, jos se järjestelmä on hyvä Papalangi-maille, se ei olisi hyvä Fitu-Ivalle?"

"Ei ole tämä järjestelmä sama", huusi Jeremia. "Auringon Sulkain paperi on erilainen kuin suurten maiden paperi."

Että Cornelius oli tältä varalta varustautunut, oli ilmeistä. Hän kohotti näkyville fitu-ivalaisen setelin, jonka kaikki tunsivat.

"Mikä tämä on?" hän kysyi.

"Paperia, pelkkää paperia", oli Jeremian vastaus.

"Entä tämä?" Cornelius kohotti näkyville Englannin Pankin setelin.

"Tämä on englantilaista paperirahaa", hän selitti kokoukselle ojentaen sen Jeremian tarkastettavaksi. "Eikö ole totta, että tämä paperi on Englannin rahaa?"

Jeremia nyökkäsi myöntäen.

"Sinä sanoit, että Fitu-Ivan raha on pelkkää paperia. Entä tämä Englannin raha? Mitäs tämä on?... Vastaa rehellisenä miehenä... Kaikki odottavat sinun vastaustasi, Jeremia."

"Se on — se — on —" tapaili ällistynyt Jeremia sekä änkytti ja sammalsi avuttoman näköisenä.

Kaikkien kasvoilla oli ilme, joka sanoi, että he olivat tulleet vakuutetuiksi. Kuningas taputti ihastuneena käsiään ja mutisi: "Selvää, hyvin selvää."

"Te näette, hän myöntää sen itse." Voittonvarmuus soi Deasyn äänessä ja näkyi hänen asennostaan. "Hän ei tiedä niillä eroa olevan. Eikä eroa olekaan. Tämä on rahan arvo. Tämä on raha itse."

Sillä välin Grief kuiskaili Jeremian korvaan, ja tämä nyökäytti päätään ja alkoi puhua.

"Mutta hyvin tunnettu asia kaikille Papalangeille on, että Englannin hallitus maksaa kovaa rahaa setelistään."

Deasyn voitto oli nyt täydellinen. Hän kohotti ylös fitu-ivalaisen setelin.

"Eikö tähänkin ole niin kirjoitettu?"

Taaskin Grief kuiskaili.

"Ettäkö Fitu-Iva myös maksaa kovaa rahaa?" kysyi Jeremia.

"Niin on kirjoitettu."

Kolmannen kerran Grief kuiskasi.

"Vaadittaessa?" kysyi Jeremia.

"Vaadittaessa", vakuutti Cornelius.

"Siinä tapauksessa minä vaadin kovaa rahaa nyt", sanoi Jeremia ja veti pienen setelipinkan vyönsä alta. Cornelius silmäili sitä pikaisesti arvioiden.

"Hyvä, minä suoritan siitä kovaa rahaa. Paljonko?"

"Ja me näemme, kuinka järjestelmä toimii", julisti kuningas ottaen osaa ministerinsä voittoon.

"Te kuulitte kaikki! — Hän antaa kovaa rahaa nyt!" huusi Jeremia kuuluvasti kansalle.

Samalla hän upotti molemmat kätensä vasuunsa ja veti sieltä esille koko joukon setelipinkkoja. Hänen kohottaessaan vasunsa kantta levisi yli kokouksen omituinen lemu.

"Minulla on tässä", julisti Jeremia, "tuhat kahdeksankolmatta puntaa, kaksitoista shillinkiä ja kuusi

pennyä. Ja tähän pussiin saa panna rahat."

Cornelius säpsähti. Hän ei ollut odottanut sellaista summaa, ja joka taholla pitkin kokousta näkivät hänen hätääntyneet silmänsä päälliköiden ja puhujain vetävän esille setelipinkkoja. Armeija, kädessään kahden kuun palkat, alkoi painua kokouksen keskustaa kohti, ja joka taholta tulvi kansaa seteleineen aitaukseen.

"Vai olette te järjestäneet pankkipaniikin", sanoi hän moittien Griefille.

"Tässä olisi pussi, mihin pistää sitä rahaa", toisti Jeremia.

"Täytyy lykätä nyt", sanoi Cornelius epätoivoisesti. "Ei nyt ole pankkiaika."

Jeremia silmäsi seteleihin. "Ei näissä puhuta mitään pankkiajasta. Sanotaan 'vaadittaessa', ja nyt minä vaadin."

"Anna niiden tulla huomenna, oi Tui Tulifau", vetosi Cornelius kuninkaaseen. "Huomenna ne saavat."

Tui Tulifau alkoi miettiä asiaa, mutta hänen puolisonsa silmäsi häneen ja tämän voimakas käsivarsi jännittyi nyrkin puristuessa. Tui Tulifau koetti olla sitä huomaamatta, mutta ei voinut. Hän yskähteli hermostuneena.

"Me tahdomme nähdä sen järjestelmän toimivan", ratkaisi hän. "Kansa on tullut kaukaa."

"Vaaditko minua maksamaan nämä hyvät rahat pois?" mutisi Deasy hiljaa kuninkaalle.

Sepeli kuuli sen ja ärähti niin kiukkuisesti, että kuningas säikähti ja vetäytyi vaistomaisesti pois päin hänestä.

"Älä unohda sikaa", kuiskasi Grief Jeremialle, joka nousi.

Käskeväällä kädenliikkeellä hän tyynnytti äänten nousevan kohun. "Vanha ja kunniakas Fitu-Ivan tapa oli", sanoi hän, "että kun joku todistettiin ilkitöntekijäksi, hänen raajansa lyötiin nuijalla poikki ja hänet pantiin matalaan veteen haikalain ruoaksi. Ikävä kyllä tämä tapa on nyt poissa käytännöstä. Mutta onpa meillä toinen vanha ja kunniallinen tapa. Kaikki sen tunnette. Kun joku on todistettu varkaaksi ja valehtelijaksi, on häntä lyötävä kuolleella sialla."

Hän pisti oikean kätensä vasuun, ja silmälasien puutteesta huolimatta löytyi sieltä pian kuollut sika, joka kiiti suoraa päätä Deasyn kaulaa kohti. Ja sellaisella voimalla sattui heitto, että hän kaatui istuvasta asennosta kyljelleen. Ennenkuin hän pääsi ylös, oli Sepeli, sadankuudenkymmenen naulan painoiselle naiselle odottamattoman nopeasti, iskenyt hänen kimppuunsa. Toisella kädellä hän kahmaisi miestä kauluksesta kiinni ja toisella sieppasi sian sekä antoi hänelle hyvän saunan koko kuningaskunnan ääneensä osoittaessa suosiotaan.

Tui Tulifaulla ei ollut muuta neuvoa kuin pitää hyvää naamaa suosikkiaan löylytettäessä, ja hänen lihakasansa röhötti taapäin matoilla hytkeyden valtavan naurun pinteissä.

Kun Sepeli heitti sekä sian että miehen, otti tuulenpuolen puhuja raadon käsiinsä. Cornelius oli kavahtanut käpälilleen ja alkanut juosta, mutta pakaroille sattunut raato sai hänet kompastumaan. Kansa ja armeija yhtyivät nyt riemuiten leikkiin. Mihin rahaministeri kääntyikään, joka taholta iski häntä sianraato. Hän loikki kuin säikähtynyt jänis avocadojen ja palmujen keskellä. Käsien ei häneen koskettu, ja hänen vainoojansa väistyivät hänen edestään. Mutta yhä he ahdistivat ja koko ajan lenteli sika niin nopeasti kuin kätet sen ennättivät siepata.

Kun ajo häipyi rantatien mutkan taa, johti Grief kauppiat kuninkaalliseen rahastoon, ja päivä oli loppuun kulunut, kun viimeinen fitu-ivalainen seteli oli vaihdettu kovaan rahaan.

8.

Hämärän pehmoisen viileyden levitessä yli maan meloi mies viidakosta *Cantania* kohti. Ruuhi oli hylätty ja vuotava kaukalo, ja hän pysähtyi vähän väliä sitä tilkitsemään. Kanakki-merimiehet virnistelivät iloisesti hänen saapuessaan aluksen vierelle ja vaivalloisesti noustessaan yli laidan. Hän oli liassa ja loassa ja näytti olevan puolipökerryksissä.

"Saisinko puhutella teitä, herra Grief?" sanoi hän surullisena ja nöyrästi.

"Istukaa tuulen alle ja kauemmaksi", vastasi Grief. "Vielä kauemmaksi. No niin."

Cornelius istahti laivan laidalle ja piteli päätään molemmin käsin.

"Niinpä kyllä", sanoi hän. "Minä haisen niinkuin äskeinen taistelutanner. Päätäni särkee armottomasti. Niskani on kuin poikki. Kaulanikama poissa sijoiltaan. Hampaat irrallaan suussa. Korvissani surisevat ampiaiset. Olen ollut kuin maanjäristyksessä ja rutossa, ja taivaasta on satanut sikoja." Hän huokasi ja kurkkunsa korisi. "Kauheat ovat kuoleman näyt. Eivät runoilijat ole osanneet sellaista uneksia. Joutua rottain syötäväksi, kiehua öljyssä tai roikkua villihevosten hännässä — ei se olisi hauskaa. Mutta joutua sianraadolla kuoliaaksi piestyksi!" Hän värisi kauhusta. "Se käy yli inhimillisen mielikuvituksen." Kapteeni Boig niisti nenäänsä kuuluvasti, siirsi telttatuolinsa kauemmaksi ja istahti taas.

"Te kai matkustatte Japaniin, herra Grief", jatkoi Cornelius. "Ja kaksi pyyntöä minä haluaisin teille esittää: että pääsisin mukaan ja että saisin sitä vanhaa skottilaista ryypyn, jonka hylkäsin sinä iltana kuin maihin tulitte."

Grief löi kätensä yhteen ja käski mustan kokkipojan tuoda saippuaa ja pyyhkeitä.

"Menkää keulaan ja puhdistautukaa ensin", sanoi hän. "Poika tuo housut ja paidan. Mutta ennenkuin menette — selittäkääpäs, kuinka rahastossa oli enemmän rahaa kuin oli teidän liikkeelle panemianne seteleitä."

"Minulla oli omaa rahaa ryhtyessäni tähän seikkailuun."

"Me olemme päättäneet panna odotusrahat ja tappiot Tui Tulifaun maksettaviksi", sanoi Grief. "Erotuksen saatte takaisin. Mutta kymmenen shillinkiä vedetään pois."

"Mitä varten?"

"Luuletteko kuolleita sikoja kasvavan puussa? Kymmenen shillinkiä siitä kuolleesta siasta on viety kirjoihin."

Cornelius kumarsi myöntävästi ja sanoi väristen: "Olen kiitollinen siitä, ettei se ollut viidentoista eikä kahdenkymmenen shillingin sika."

VIII.

PARLAYN HELMET.

1.

Peräsimessä oleva kanakki kiersi ratastaan nopeasti, ja *Malahini* puski suoraan tuulen silmään ja kohosi tasakölilleen. Isopurje tyhjени, sen reivinuorat rapsuttivat ja puomiköydet siirtyivät, ja pian se kallistui toiselle kyljelleen tuulen täyttäessä purjeen jälleen. Vaikka aamu oli aikainen ja tuuli navakka, olivat kannella oleskelevat viisi valkoista miestä vähissä pukimissa. David Grief ja hänen englantilainen vieraansa, Gregory Mulhall olivat vielä yöpukimissa, paljaat jalat pistettyinä kiinalaisiin työtohveleihin. Kapteeni ja perämies olivat ohkaisissa aluspaidoissa ja purjekangashousuissa, päällysmiehen pitäessä käsivarrella aluspaitaansa, jota ei näyttänyt välittävän vetää päälleen. Hiki helmeili hänen otsallaan, ja hän näytti tarjoavan paljasta rintaansa kuin janoissaan tuulelle, joka ei antanut viileyttä.

"Painostavaapa on näin tuuliseksi", selitti hän.

"Ja mitä se tekee lännessä? Sitä en jaksa käsittää", jatkoi Grief ylimalkaista tarinoimista.

"Ei se pitkää aikaa kestä eikä ole kauan ollutkaan siellä", sanoi Hermann, hollantilainen perämies. "Koko yön on vain kiertänyt kaikkia suuntia — viisi minuuttia siellä, kymmenen täällä, tunnin jossakin

päin ja neljänneksen toisaalla."

"Jotakin on tekeillä, tekeillä on", vaakkui kapteeni Warfield levittäen partaansa molempain käsien sormilla turhaan antaakseen viileyttä kaulalleen. "Vuorokauden on ilma ollut hulluna. Ei ole ollut oikeata pasaadia kolmeen viikkoon. Sekaisin kaikki. Ilmapuntari hypähteli illalla auringon laskiessa, ja samoin taaskin, vaikka sanovat, ettei se merkitse mitään. Vaikkapa vain, mutta minulla on ennakkoluuloni. Käy hermoille, nähkääs. Niin se juonitteli silloin kun menetimme *Lancasterin*. Olin laivapoikana vasta, mutta hyvin sen muistan. Aivan uusi nelimastoinen teräsalus, ensi matkallaan. Ukon sydämen se mursi. Oli ollut neljäkymmentä vuotta sillä yhtiöllä. Kovin hupeni mies ja kuoli seuraavana vuonna."

Tuulesta ja aikaisesta huolimatta oli helle tukahduttava. Tuuli kuiski vilpoisuutta, mutta ei antanut sitä. Olisi saattanut puhaltaa Saharasta, paitsi että oli niin märkää. Ei sumua, ei huurua, ei merkkiäkään, mutta etäisyys teki sellaisen vaikutuksen. Ei ollut oikein pilviäkään, mutta taivaan peitti kuin ohut verho, jonka läpi ei aurinko jaksanut paistaa.

"Valmiit", komensi kapteeni hitaan terävästi. Ruskeat kanakki-merimiehet, miehusvyö pukunaan, siirtyivät velton nopeasti köysien ääreen.

"Tuuleen."

Peräsinmies käänsi rattaansa ilman innostusta, ja *Malahini* kääntyi kauniisti tuuleen.

"Hitto vieköön, tämä on komeaa", kehui Mulhall. "Enpä tietänyt teidän Etelämeren kauppiaiden purjehtivan jahdeilla."

"Tämä on Gloucesterin kalastaja alkujaan", selitti Grief; "ne ovat kaikki jahteja rungon ja purjeiden puolesta".

"Mutta tästähän pääsisi suoraan sisään, miks'ette anna mennä?" arvosteli englantilainen.

"Koettakaapa, kapteeni Warfield", kehoitti Grief. "Näytetään miltä laguuninsuu tuntuu pakovedellä."

"Tiukasti tuuleen", käski kapteeni.

"Tiukasti tuuleen", kertasi kanakki hellittäen puolen puolaväliä.

Malahini oli juuri kapean aukon kohdalla, joka johti isoon, soikeaan laguuniin. Riutta oli kuin kolmesta muodostumassa olevasta yhteen kyhätty, ilman väliseiniä. Kookospalmuja kasvoi ryhmissä saarella, mutta paikoitellen oli hiekka liian alavaa niille, ja näillä kohdin näkyi puiden lomitse laguunin tyyni pinta kuin laikahteleva kuvastin. Useita neliömaileja oli vettä laguunissa, ja koko massa purkautui tämän ainoan aukon kautta ulos, jossa sen takia olikin kuin virran ryöppy. Sen kuohuihin sattuessaan heilahti *Malahini* joka kerta tolaltaan ja painautui kulkuväylältä sivuun. Pääsi jo pistäymään syvälle, kun pistävät korallikarit pakottivat kääntymään. Toisella puolen tempasi virta sen mennessään ja kiidatti merelle takaisin.

"Nyt taitaa olla aika koetella sitä uutta ja kallista konetta", virnisteli Grief hyväntahtoisesti. Kone oli kipeä kohta kapteenille. Hän oli sitä ruinnut niin kauan, että oli saanut Griefin suostumaan.

"Kyllä se vielä itsensä maksaa", vastasi kapteeni. "Odottakaahan vain."

Grief osoitti pientä kutteria, joka pyrki heidän peränsään saarelle. "Panenpa vetoa viiden frangin kappaleen, että tuo pieni *Nuhiva* menee edellämme sisään."

"Varmasti", myönsi kapteeni. "Sillä on voimakas kone. Me olemme kuin linjalaiva sen rinnalla, eikä ole kuin neljäkymmentä hevosvoimaa. Sillä on kymmenen ja on tuollainen kaukalo. Se voisi luistaa yli helvetin vaahdon, mutta eipä se sittenkään tätä virtaa voita. Kymmenen solmua se nyt tekee."

Ja kymmenen solmun vauhdilla *Malahini* kallistellen kiiti merelle.

"Puolesta tunnissa tuo helpottaa — sitten päästään", sanoi kapteeni Warfield, vähän ärtyneenä, kuten näkyi seuraavista sanoista. "Ei hänellä ole oikeutta sitä Parlayksi nimittää. Se on amiraliteetin kartoissa ja ranskalaisissa Hikihoho. Bougainville sen löysi ja nimitti alkuasukkaiden lailla."

"Mitäpä nimestä", sanoi päällysmies, käyttäen tilaisuutta puheen ajaksi vielä viivytellä paitansa ylle vetämistä. "Tuossa se nyt on viivytellä paitansa ylle vetämistä. Tuossa se nyt on nokkamme edessä, ja ukko Parlay on siellä helmiseen."

"Kuka ne helmet on nähnyt?" tiedusti Hermann katsoen kutakin vuoroonsa.

"Tunnettu juttu", vastasi päällysmies. Lisäsi sitten peränpitäjään kääntyen: "Tai-Hotauri, mitäs tiedät Parlayn helmistä?"

Kanakki, mielissään ja itsetietoisena, alkoi puhua:

"Minun veli kaivaa Parlaylle monta kuukautta. Paljon puhuu helmi. Hikihoho hyvä helmipaikka."

"Eivätkä helmenostajat ole koskaan saaneet häntä helmistään luopumaan", selitti kapteeni.

"Kerrotaan, että hatullinen hänellä niitä oli Armandea varten, kun hän purjehti Tahitille", jatkoi päällysmies puhetta. "Siitä on viisitoista vuotta, ja hän on siitä saakka yhä kartuttanut varastoaan — simpukoita on kasannut myös. Niitä on satoja tonneja. Laguuni lienee nyt puhtaaksi pyydystetty. Ehkäpä sen takia on kuuluttanut huutokaupan."

"Jos hän todella myy, tulee tästä vuoden suurin helmikauppa Paumotulla", sanoi Grief.

"No mutta mikä tämä vanha rantamaleksija on?" kysyi kuumasta ja muusta ärtyneenä kapteeni. "Mikä se helmijuttu on? Miksi siitä niin salaperäisesti puhutaan?"

"Hikihoho on Parlayn", vastasi päällysmies. "Hänellä on suuri helmivarasto, säästetty vuosien vierissä, ja viikkoja sitten hän lähetti sanan, että myy ne huomenna. Katsokaahan noita kuunarinmastoja laguunin puolella."

"Kahdeksan niitä näkyy", sanoi Hermann. "Mitä tekemistä niillä olisi mokomalla riutalla?" jatkoi päällysmies. "Ei siellä ole kuunarinlastia kopraa vuodessa. Ne ovat kaikki tulleet huutokauppaa varten. Ja siksi tuo *Nuhivan* pahainenkin tuolla aaltoja vastaan tappelee, vaikk'en tiedä mitä sekin aikoo ostaa. Narii Herring — puoliverinen Englannin juutalainen — omistaa sen, ja muuta hänellä ei olekaan paitsi julkeutta, velkoja ja whiskylaskuja. Hänellä on velkaa niin paljon, ettei ole Papeetessa yhtään kauppiasta, jonka etu ei olisi kytketty hänen menestykseensä. Ne jättävät hänelle väliin jotakin kaupattavaa. Täytyy. Ja se sitä pystyssä pitää. Minä en ole kenellekään velkaa. Mikä on siitä seuraus? Jos kaadun kouristuksissa maahan, niin saan siihen kuolla. Eivät menettäisi mitään. Mutta Narii Herring — jos hän sattuisi? Parastaan tekisivät. Liian paljon on hänessä rahaa kiinni, että antaisivat hänen kuolla. Kotiinsa veisivät ja käsin hoitelisivat. Sen sanon, että laskujensa kunniallisesta maksamisesta ei ole mitään hyötyä."

"Mitä tällä Näriin jutulla on tekemistä tämän asian kanssa?" kysyi tiukasti englantilainen. Kääntyen Griefiin hän sanoi: "Mitä lorua tämä helmijuttu on? Kertokaahan alusta."

"Saatte auttaa minua", varoitti Grief toisia, aloittaen. "Vanha Parlay on originaali. Sen verran kuin minä olen häntä nähnyt, on hän vähän hassahtava. Mutta juttu on seuraava: Hän on täysverinen ranskalainen. Sanoo tulleensa Pariisista. Puhetapansa on aivan pariisilaista. Tuli jo entispäivinä. Teki kauppaa ja kaikkea mitä muuta tehtiin. Niin joutui Hikihoholle. Tuli kauppaa tekemään, silloin kun se oli pääasia. Satakunta paumotulaisrääsyä eleli saarella. Meni naimisiin kuningattaren kanssa — maan tapa. Kun tämä kuoli, oli kaikki hänen. Kohtasi rokko ja jäljelle jäi kymmenkunta. Hän teetti niillä työtä ja ruokki ne ja oli kuningas. Ennen kuolemaansa antoi kuningatar hengen tyttärelle. Armande. Kolmen vanhana hänet lähetettiin Papeeten luostariin. Seitsemän-kahdeksan ikäisenä lähetti isä hänet Ranskaan. Alatte ymmärtää asemaa. Ylhäisön paras luostari ei ollut liian hyvä paumotulais-saaren kuninkaan ja kapitalistin tyttärelle, eikä Ranskan maassa pidetä värirajaa selvillä. Häntä kasvatettiin prinsessana ja hän oppi käyttäytymään sellaisena. Hän luuli myös olevansa täysivalkoinen eikä aavistanut onnettomuutta.

"Nyt tulee tragedia. Ukko oli aina ollut vähän kaistapäinen ja oli näytellyt itsevaltiasta Hikihoholla niin kauan että ei ymmärtänyt, mitä vikaa olisi kuninkaassa — tai prinsessassakaan. Kun Armande oli kahdeksantoista, kutsui ukko tytön kotiin. Hänellä oli rahaa kauhat ja kaukalot täynnä, kuten Yankee-Bill sanoisi. Rakennutti Hikihohoon komean päärakennuksen ja hienon bangalon Papeeteen. Ja olisi hän päänsä pitänyt, huolimatta Papeeten kanoista ja mörököilleistä, jollei sattunut hirmumyrsky. Sinä samana vuonna kai Manu-Huhi sortui ja yksitoistasataa hukkui?"

Toiset nyökkäsivät, ja kapteeni sanoi: "Olin *Maggiellä* silloin, ja maihin se meni kaikkine väkineen neljännesmailin kookoslehtoon Taiohae Bayssa — joka lienee myrskyltä suojatuimpia satamia."

"Well", jatkoi Grief. "Parlay ukko joutui siihen ryöppyyn helmikappoineen ja tuli Papeeteen kolme viikkoa liian myöhään. Hänen täytyi korjauttaa kuunarinnsa ja rakennuttaa puoli mailia tietä, että sai sen vesille.

"Ja kaiken aikaa oli Armande Papeetessa. Kukaan ei käynyt häntä tervehtimässä. Ranskalaisen tavan

mukaan hän kävi tuliaisikäynneillä kuvernöörin ja satamälääkärin luona. Ne ottivat vastaan, mutta niiden eukko-kanat eivät olleet kotona, eivätkä ne vastavierailulle menneet. Tyttö oli niin julistettu säädyn ulkopuolelle, ettei ollut koskaan osannut moista uneksiakaan. Ja näin hienolla tavalla ne saattoivat siitä hänelle tiedon. Ranskalaisella risteilijällä oli iloinen luutnantti. Hän menetti tyttölle sydämensä, mutt'ei päättään. Voitte arvata minkä vaikutuksen tämä kaikki teki nuoreen neitoseen, joka oli hieno, kaunis, kasvatettu kuin ylimys, parhaalla ranskalaisella tavalla, mitä rahalla voi ostaa. Ja voitte ymmärtää lopunkin." Hän kohautti olkapäitään. "Bangalossa oli japanilainen palvelija. Hän näki. Sanoi, että niin kävi kuin samurain tosihengessä. Otti tikarin — ei mitään hätäilyä, ei iskua, ei kiirettä kuolemaan — otti tikarin, asetti kärjen tarkasti sydäntä kohti ja molemmin käsin, hitaasti ja varmasti, painoi.

"Ukko Parlay saapui sitten helmiseen. Yksi ainoa niistä maksoi kuusikymmentätuhatta. Peter Gee näki sen ja sanoo tarjonneensa niin paljon. Ukko meni vähäksi aikaa sekaisin. Panivat pakkopaitaan klubissa pariksi päivää..."

"Vaimonsa setä, vanha paumotulainen, auttoi hänet vapaaksi", selitti päällysmies.

"Ja sitten alkoi ukko tehdä tiliä", jatkoi Grief. "Ampui kolme luotia siihen luutnantti-lurjukseen..."

"Ja se oli sairaana kolme kuukautta", tiesi kapteenikin.

"Heitti viinilasin kuvernöörin naamaan; taisteli kaksintaistelun tohtorin kanssa; pieksi palvelijat; tuhosi sairaalan; ruhjoi kaksi kylkiluuta ja solisluun sairaanhoitajalta, ja pääsi pakoon, peräytyi kuunarilleen revolveri kummassakin kädessä, uhaten poliisipäällikköä ja santarmeja, sekä purjehti Hikihohon. Eikä sittemmin ole sieltä lähtenyt."

Päällysmies nyökkäsi. "Siitä on jo viisitoista vuotta. Eikä hän ole jalallaan maalle astunut."

"Ja on lisännyt helmiään", sanoi kapteeni. "Vanha hullu. Ihan pintaani karmii. Ihan kuin suomalainen."

"Mitä se merkitsee?" kysyi Mulhall.

"Noituu ilmoja vain — uskovat alkuasukkaat. Kysykää Tai-Hotaurilta. Hei, Tai-Hotauri, vanha Parlay tietää ilmat?"

"Suuri ilmapiru olla", vastasi kanakki. "Tiedän. Tahto iso tuuli, iso tuuli tulla. Ei tahto tuuli, ei tulla tuuli."

"Vanha velho siis", sanoi Mulhall.

"Ei ole onni ne helmet", juorusi Tai-Hotauri päätään merkitsevästi väännellen. "Sanoo myydä helmet. Paljo tulla kuunari. Hän teke iso ilma, kaikki kuolla, kas. Kaikki meidän miehet sano niin."

"Tuulispäiden aika on parhaillaan", sanoi kapteeni jörösti. "Eivät ole aivan kaukana oikeasta. Jotakin nyt on tekeillä, ja paremmalta tuntuisi nahassani, jos *Malahini* olisi tuhannen mailin päässä täältä."

"Ukko on tosiaankin hieman hullu", päätti Grief. "Olen koettanut päästä hänen katsantotapansa perille. Se on — hm — hieman sekava. Kahdeksantoista vuoden aikana hän keskitti kaiken Armanden ympärille. Nytkin hän vielä on puolet ajastaan siinä uskossa, että Armande ei vielä ole palannut Ranskasta. Siksi hän on säilyttänyt helmensä. Ja valkoisia hän vihaa kaiken aikansa. Hän ei koskaan unohda, että ne tappoivat tytön, vaikka hän aika-ajoin unohtaakin, että tyttö on kuollut. Hei! Missäs tuuli on?"

Purjeet lekottelivat vapaina, ja kapteeni murahteli tyytymättömänä. Tuulen lakatessa kävi helle yhäkin sietämättömämmäksi. Hiki purkautui esille heidän kasvoistaan, ja vuoroonsa he hengähtivät syvään, vaistomaisesti, enemmän ilmaa ahmaistakseen.

"Tuossa tulee taas kahdeksan pisteen veto. Purje yli! Hei!"

Kanakit juoksivat täyttämään kapteenin käskyä, ja viisi minuuttia kuunari oli aivan väylän suussa ja voittikin virtaa hieman. Sitten puuska hellitti ja tuuli kääntyi entiselle tolalleen, niin että taas oli puolta vaihdettava.

"Tuossa se *Nuhiva* taas tulee", sanoi Grief. "On saanut koneensa kuntoon."

"Onko kunnossa?" kysyi kapteeni portugalilaiselta puoliveriseltä, jonka pää ja hartiat pistivät esille kapeasta luukusta kajuutan oven lähellä.

"Kyllä", vastasi poika pyyhkien kasvojaan rasvaisella rääsyllä.

"Ann' mennä sitten."

Koneenkäyttäjät katosi koppiinsa, ja hetken päästä kuului sieltä moottorin sylkytystä. Mutta kuunari ei jaksanut pysyä edellä. Pieni kutteri teki kolme jalkaa heidän kahta jalkaansa kohti ja oli pian pyrkimässä edelle. Vain alkuasukkaita oli kannella, ja perää pitävä mies heilautti heille pilkallisesti jäähyväisiksi kättään.

"Se on Narii Herring", kertoi Grief Mulhallille. "Tuo iso mies rattaan ääressä — uskaliain ja häikäilemättömin roikale Paumotulla."

Viisi minuuttia myöhemmin kuului *Nuhivan* kannelta sen oman miehistön riemuhuuto. Kone oli mennyt rikki ja alus jätettiin. *Malahinin* merimiehet juoksivat laidalle ja hurrasivat ohi mentäessä. Tuuli oli kääntämässä pikku kutteria, joka luu hampaissa kääntyi menemään pakoveden suuntaan.

"Kyllä se tuntuu kone olevan", tunnusti Grief, kun laguuni aukeni heidän eteensä ja he suuntasivat kulun ankkuripaikalle.

Kapteeni Warfield oli ilmeisesti hyvillään, vaikka hän vain murahtelikin: "Vielä se itsensä maksaa, älkää huoliko."

Malahini kulki pienen laivaston keskivaiheille, ennenkuin sai tilaisuuden kääntyä ankkuriin.

"Tuoss' on Isaacs *Dollyllä*", esitteli Grief kättään tervehdykseksi heilauttaen. "Ja Peter Gee *Robertalla*. Eipä pysyisi poissa tämänlaisesta helmikaupasta. Ja tuolla on Franchini *Cactuksella*. Ukko Parlay saa hintansa."

"Eivät ole vielä konettaan korjanneet", mörisi iloisesti kapteeni Warfield katsellen väylälle päin, josta puiden takaa näkyivät *Nuhivan* purjeet.

2.

Parlayn talo oli kaksikerroksinen rakennus, Kalifornian laudoista rakennettu, katto galvanoitua peltiä. Pienellä riutalla se oli niin muodottoman suuri, että näytti oudolta kasvannaiselta. *Malahinin* väki kävi kohteliaisuusvierailulla heti ankkuriin päästyä. Muitakin kapteeneja ja ostajia oli isossa huoneessa tutkimassa huomenna huutokaupalla myytäviä helmiä. Paumotulais-palvelijat, Hikihohon synnynnäisiä ja omistajan sukulaisia, kaatoivat whiskyä ja absinttia laseihin. Ja joukossa liikuskeli Parlay itsekin lörpötellen ja irvistellen, ollen kerran niin komean miehen kuihtunut raunio enää. Silmät olivat syvällä päässä ja kuumeiset posket syvillä kuopilla. Tukka näytti tulleen takkuina esille, ja parta riippui tupsuna.

"Hitto vie", mutisi Mulhall. "Pitkäsäärinen Napoleon III, mutta leivottuna, poltettuna ja kartena vain. Jopa on hintelä. Eipä ihme, että päätään noin kääntelee. Täytyyhän pitää tasapainoa."

"Tulee tuuli", oli ukon tervehdys Griefille. "Annattepa arvon helmille, kun tällaisena päivänä tulitte niitä noutamaan."

"Manalaan niitä hakemaan kannattaisi mennä", nauroi Grief iloisesti ja katsahti pöytänsä, missä tavara oli.

"Jotkut ovat jo sen matkan niiden takia tehneet", kotkotti Parlay. "Katsokaapas tuota." Hän osoitti isoa, puhdasta, pähkinänkokoista helmeä, joka oli erillään säämiskäkappaleella. "Tarjosivat kuusikymmentätuhatta Tahitilla. Yhtä paljon tarjoavat huomenna, jos ei tuuli heitä vie. Sen löysi serkkuni, naimisen kautta serkkuni. Alkuasukas, nähkääs. Oli myös varas. Kätki sen. Se oli minun. Toinen serkku — olemme täällä kaikki sukua — tappoi hänet sen takia ja pakeni kutterilla Noo-Naulle. Ajoin takaa, mutta Noo-Naun päällikkö oli hänet jo sen takia tappanut. Ohoi, tuolla pöydällä on kuolleita edustettuna. Otetaanpas lasi, kapteeni. En muista nähneeni. Olette tulokas saarilla?"

"Kapteeni Robinson *Robertolta*", esitteli Grief.

Sillä välin oli Mulhall puristanut kättä Peter Geen kanssa. "En ikänäni ole nähnyt näin paljon helmiä", sanoi hän.

"En minäkään yht'aikaa", myönsi Peter Gee. "Minkä arvoiseksi nuo arvaisi?"

"Viisi-kuusikymmentätuhatta puntaa — meille ostajille. Pariisissa —" hän kohautti olkapäitään ja nosti silmäluomensa osoittaen siten summan arvaamattomuutta.

Mulhall pyyhkieli hikeä silmistään. Kaikki hikosivat ja huohottivat kovin. Ei ollut jäätä juomain mukana, ja ne oli nieltävä haaleina.

"Niin, niin", kotkotteli Parlay. "Monta kuollutta on tuossa pöydällä. Tunnen nuo helmet, joka-ikisen. Katsokaas noita kolmea! Mainiosti yhteen sopivat, vai mitä? Muuan sukeltaja Pääsiäissaarilta haki ne minulle viikon aikana. Seuraavalla viikolla vei hai häneltä käsivarren. Verenmyrkytys teki lopun. Ja tuo iso muodoton — jos siitä huomenna saan kaksikymmentä frangia, olen iloinen — kaksikymmentäkaksi sylvä syvältä se on tuotu. Mies oli Raratongalta, löi kaikki sukellusennätykset. Toi sen kaksikolmatta sylvä syvältä. Ja samalla pakahtuivat hänen keuhkonsa, tai hän sai kouristuksen, kuoli kahden tunnin kuluttua. Kuoli kiljuen. Mailien päähän se kuului. Oli voimakkain alkuasukas, minkä olen nähnyt. Puolikymmentä sukeltajistani on kuollut kouristukseen. Ja useampia on kuoleva, useampia on kuoleva."

"Mitäs siinä vaakutte, Parlay", sanoi muuan kapteeneista. "Ei nyt tuulta tule."

"Jos olisin voimakas mies, en saisi koukkua irti kyllin pian lähteäkseeni", piipitti ukko vanhuksen falsettiäänellä. "Jos olisin nuori mies, viinin maku vielä suussani. Mutta ette lähde te. Kaikki jäätte. Enkä neuvoisi lähtemäänkään, jos luulisin teidän aikovan. Et saa korppeja lähtemään haaskalta. Ottakaa ryyppy, uljaat merimiehet. Well, well, mitä ihminen uskaltaakaan pienten osteripisarain vuoksi. Tuossa ne ovat, kalleudet, huutokauppa huomenna, täsmälleen kymmeneltä. Ukko Parlay myy loppuun, ja korppikotkat ovat koossa. Ukko oli aikoinaan voimakkaampi mies kuin yksikään heistä, mutta näkee vielä useimpain heidän kuolemansa."

"Se taitaa olla vanha kiero sälli", kuiskasi *Malahinin* päällysmies Peter Geelle.

"Mitä sitten jos tuuleekin", sanoi *Dollyn* kapteeni. "Ei Hikihohoa koskaan ole puhtaaksi vienyt."

"Sitä enemmän syytä pelätä, että nyt menee", vastasi kapteeni Warfield.

"Enpä luottaisi siihen."

"Kukas vaakkuu nyt", varoitti Grief.

"Enpä halusta menettäisi sitä uutta konetta, ennekuin se on itsensä maksanut", vastasi kapteeni Warfield jurosti.

Parlay asteli ihmeen ketteränä huoneessa olevan joukon keskitse ilmapuntarin luo.

"Katsokaahan, uljaat merimiehet", hän huudahti innokkaasti.

Lähin mies katsahti lasiin. Hänen kasvoillaan näkyi heti tehdyn havainnon vaikutus.

"Pudonnut kymmenen." Siinä hänen ainoat sanansa, mutta kaikki kasvot kävivät huolestuneiksi, ja jokainen näytti aikovan rientää katsomaan.

"Kuulkaa", komensi Parlay. Hiljaisuuden tultua kuului ulkorannan veden kohina kuin entistä kovempaan. Uhkaavana.

"Hyökyaaltoja", sanoi joku, ja kaikki kokoontuivat ikkunain ääreen. Harvojen kookosten lomitse he katselivat merelle. Sarjana syöksyivät hyökryivät korallirantoja vasten. Muutaman minuutin ajan he katselivat harvinaista näytelmää ja puhelivat matalin äänin, ja niiden hetkien aikana kävi kaikille selväksi, että aaltojen koko yhä kasvoi. Tuo aaltojen kohoileminen kuolemantyyvenessä oli kammottava, ja tiedottomasti alenivat äänet hiljaisiksi. Vanha Parlay säilytti heidät äkillisellä vaakkunallaan.

"Vielä on aika päästä vesille, uljaat merimiehet. Menkää venein yli laguunin."

"All right, vanha mies", sanoi Darling, *Cactuksen* nuori perämies. "Etelään päin on tuuli. Me emme siitä saa pihaustakaan."

Helpotuksen henkäys kävi läpi huoneen. Keskustelu alkoi taas, ja puhe kävi äänekkäämmäksi. Useat ostajat palasivat pöydän ääreenkin helmiä arvioimaan. Parlayn kimakka kotkotus kävi kovemmaksi. "Hyvä on", hän rohkaisi. "Vaikka maailmanloppu olisi käsissä, niin kauppa te teette."

"Me ostamme nämä huomenna siitä huolimattakin", vakuutti Isaacs.

"Sen kaupan teette sitten helvetissä." Epäuskoisen naurun hohotus säesti ukon puhetta. Hän kääntyi kiukkuisena Darlingiin päin.

"Milloin ovat teidänkaltaiset lapset oppineet myrskyn merkkejä tuntemaan? Ja kuka se mies on, joka

on pannut merkille tuulispäiden suunnan Paumotulla? Minä purjehdin näillä vesillä ennenkuin vanhinkaan teistä oli henkeään vetäissyt. Minä tiedän. Itään päin tekevät tuuliaiset niin laajan kaaren, että jälki on kuin suora viiva. Länteen tekevät äkkimutkan. Muistelkaa karttojanne. Kuinka tapahtui, kun 91:n hirmumyrsky vei Aurin ja Hiolaun? Kaari, poikaseni, kaari! Tunnin, kahden, ehkä kolmenkin päästä tulee tuuli. Kuulkaas tuota!"

Vavahdus väräytti koko riutan perusteita. Talo liikahti. Alkuasukaspalvelijat, pullot käsissään, painuivat kokoon kuin turvaa etsien ja tuijottivat kauhuisin katsein ulos, missä valtava hyökyaalto huuhteli kaukana maalla olevaa kopra-kasaa. Parlay katsoi ilmapuntariin ja virnisteli vierailleen. Kapteeni Warfield astui katsomaan.

"26.75", luki hän. "Taas laskenut viisi lisää. Hyvä jumala. Tuo vanha perkele on oikeassa. Tulee se, ja minä lähden laivalle."

"Pimeäksi vetää", kuiskasi Isaacs.

"Jupiter auta, niin on kuin näyttämöllä", sanoi Mulhall Griefille, kelloaan katsoen. "Kello on kymmenen aamupäivällä, ja on pimeä kuin hämärissä. Valot himmenevät ja murhenäytelmä alkaa. Missä on ääniään vaimentava musiikki?"

Vastaukseksi järkäytti taloa ja riuttaa toinen jattiläishyöky. Kuin pakokauhun vallassa juoksivat kaikki ovelle. Valjussa valossa näyttivät heidän kasvonsa aavemaisilta. Isaacs huohotti kuin hengenahdistuksen helteen painon alla.

"Mihinkäs kiire?" ivaili Parlay poistuvia vieraitaan "Ottakaahan lähtöryppy, uljaat miehet." Kukaan ei häntä huomannut. Heidän lähtiessään simpukankuoripolkua painaltamaan rantaa kohti pisti hän päänsä ulos ovesta ja huusi: "Älkää unohtako, herrat, että kello kymmenen täsmälleen huomisaamuna vanha Parlay myy helmensä."

3.

Rannalla oli alkanut outo näytelmä. Vene toisensa jälkeen kiskaistiin kiivaasti vesille ja ne painoivat suoraa päätä aluksiaan kohti. Yhä pimeämmäksi oli käynyt ilma. Tyyni oli yhä painostava, ja hiekka vavahteli heidän jalkainsa alla hyökyjen törmätessä ulkorigin vasten. Narii Herring asteli jouten hiekalla. Hän naureskeli kapteenien ja kauppiaiden kiirettä. Lähellä olivat kolme hänen omaa kanakkiansa ja Tai-Hotauri.

"Veneeseen ja airo käteen"; komensi kapteeni Warfield viimeksimainittua. Tai-Hotauri lähenei kaartaen, Narii Herringin ja hänen kanakkiansa katsellessa neljänkymmenen jalan päästä.

"En ole enää palveluksessanne, kapteeni", sanoi Tai-Hotauri röyhkeästi ja ääneen. Mutta hänen kasvonsa pettivät ja katumuksen vilahdus näkyi kasvoilla. "Erottakaa minut, kapteeni", pyysi hän nopeasti kasvojensa taas ilmaistessa jotakin. Kapteeni otti onkeensa ja kävi toimeen. Hän kohotti äänensä ja nyrkkinsä. "Mene tuohon veneeseen, tai minä kolistan sinusta seitsemän kelloa ulos."

Kanacki vetäytyi taaksepäin, ja Grief astui väliin tyynnyttämään kapteeniaan.

"Minä menen *Nuhivalle*", sanoi Tai-Hotauri liittyen toiseen sakkiiin.

"Tule takaisin tänne", uhkasi kapteeni.

"Hän on vapaa mies, kapteeni", sanoi Narii Herring. "Hän on ollut minulla ennenkin ja tulee nyt takaisin."

"Tulkaa pois, täytyy mennä alukselle", sanoi Grief. "Tulee pimeä."

Kapteeni myöntyi, mutta veneen edetessä hän heristi perässä seisoen nyrkkiään rannalle päin. "Tästä teemme vielä tiliä, Narii", hän huusi. "Olette ainoa mies sakista, joka varastaa toisten miehiä." Hän istahti ja mutisi: "Mikähän sille Tai-Hotaurille tuli? Jotakin hän hankitsee, mutta mitä?"

4.

Veneen tullessa *Malahinin* viereen he kohtasivat Hermannin huolestuneen katseen. "Pohja putoo

ilmapuntarista", ilmoitti hän. "Kyllä nyt tulee tuuli. Heitin tyyrpuurin ankkurin."

"Heitetään isokin", komensi kapteeni Warfield astuen johtamaan. "Ja vetäkäähän tämä vene kannelle; sitokaa se kiinni pohja ylöspäin."

Kaikkien kuunarien kannella oli kiireistä touhua. Ankkuriketjut kalisivat, toinen toisensa jälkeen ne vetivät ensin sisään, sitten heittivät toisen ankkurin. Ne, joilla kuten *Malahinilla* oli kolmas ankkuri, varustautuivat sen heittämään, kun näkyisi mistä päin tuuli tulisi.

Hyökyaaltojen möyrinä kasvoi yhä, vaikka laguuni oli peilikirkas. Elon merkkiäkään ei rannalla, missä Parlayn talo kohosi hiekasta. Veneet, kopra- ja simpukankuorikasat näyttivät oman onnensa nojaan jätetyiltä.

"Kahdesta sentistä minä nostaisin ankkurit ja lähtisin", sanoi Grief. "Tekisin sen joka tapauksessa, jos olisi avoin meri. Mutta nuo pohjoisen ja idän riutat sulkevat meidät pussiin. Täällä on sittenkin parempi mahdollisuus selvitä. Mitä tuumaatte, kapteeni?"

"Olen samaa mieltä, vaikka laguuni ei olekaan mikään myllylampi tuulenpitoa varten. Ihmettelenpä mistäpäin se aikoo tulla. Halloo. Tuolla menee jo yksi Parlayn kopra-kasoista."

He näkivät ruohopeitteisen kasan kohoavan ja hajoavan, samalla kuin hyökyaalto nuolaisi hiekan sen harjalta sileäksi ja syöksyi eteenpäin laguuniin.

"Yli pärskähti", huudahti Mulhall. "Siinä on alkua kyllä. Taas tulee." Ja kasan jätteet lentelivät nyt rantahiekalle. Kolmas aalto työnsi niitä eteenpäin laguunia kohti.

"Jos tulisi tuuli, olisi viileämpi" mutisi Hermann. "Ei voi hengittää. Kuuma on. Olen kuiva kuin uuni."

Hän iski auki kookospähkinän isolla puukollaan ja tyhjensi sisällyksen suuhunsa. Toiset seurasivat esimerkkiä, pysähtyen sitten taas katsomaan erään Parlayn simpukkakasan menoa. Ilmapuntari osoitti nyt 29.50.

"Ollaan aika lähellä alimman paineen keskustaa", sanoi Grief reippaasti. "En ole koskaan mennyt tuuliaisen silmän läpi ennen. Siitä tulee kokemus lisää teillekin, Mulhall. Ja ilmapuntarin kiireestä päättäen tulee siitä iso kylläkin."

Kapteeni mörisi, ja kaikkien silmät kääntyivät häneen päin. Hän katseli kaukolaseilla pitkin laguunia kaakkoon.

"Tuolta se tulee", sanoi hän hiljaisesti.

Ei tarvittu enää laseja ilmiön näkemiseksi. Oudonkirjava kelmu näytti vedetyn yli laguunin. Sen rinnalla, yhtä nopeana, kulki palmujen kumarrus rannalla ja lentävien lehtien ryöppy. Tuulen etupäässä oli terävä nauha tummaa, tuulista vettä. Sen edellä joitakin tuulen heittämiä täpliä. Sen takana näytti olevan neljännesmailin laajuinen palsta työntä. Sitten seurasi tumma, tuuliväreinen aaltoliike, ja sen takana kuohui laguuni valkoisessa vaahdossa.

"Mikä tuo tyyni paikka on?" kysyi Mulhall.

"Työntä se on", vastasi kapteeni.

"Mutta se kiittää yhtä nopeasti kuin tuulikin."

"Sen täytyy, sillä muutoin sen tuuli valtaisi. Tuo on kaksipäinen. Savailissa näin kerran tuollaisen. Räiskis. Iski ensin. Sitten aivan tyyni. Sitten toinen isku. Hei, pitäkää kiinni nyt. Tässä se tulee. Katsokaa *Robertaa!*"

Lähinnä tuulen puolella oleva *Roberta* ajautui löysin kahlein kylki edellä kuin korsi. Sitten sen ketjut kiristyivät, ja retkahtaen se pysähtyi tuuleen kääntyen. Kuunari kuunarin jälkeen, *Malahini* muiden mukana, kiiti nyt tuulen käsissä ja pysähtyi ankkuriketjujensa mitan päähän. Mulhall ja useat kanakit eivät pysyneet jaloillaan, kun tempaus tuli. Ja sitten tuuli loppui. Kiitävä tyyni paikka oli heidän kohdallaan. Grief sytytti tulitikun, ja suojaamaton liekki paloi lekottaen tyynessä ilmassa. Hämärä oli hyvin tumma. Yhä alemma laskenut pilvi näytti nyt olevan aivan meren yllä.

Toisen tuuliaisen tullen kiristyivät jo *Robertan* ketjut ja sitten aluksen toisensa jälkeen, nopeassa tahdissa. Valkoinen meri kuohui pieninä sylkyryöppyinä. *Malahinin* kansi värisi miesten jalkain alla. Kiristetyt purjenuorat taputtivat taajaan mastoja, ja kuin väkevän käden pudistamana alkoi koko riki hurjasti rummuttaa. Oli mahdoton hengittää tuuleen päin seisten. Mulhall, joka oli kyykyllään toisten

mukana kajuutan takana, havaitsi tämän. Hänen keuhkonsa pakkautuivat äkkiä niin täyteen ilmaa, että hän oli vähällä tukehtua, ennenkuin pääsi käännähtämään selin.

"Uskomatonta", hän änkytti, mutta kukaan ei kuullut.

Hermann ja useita kanakeita mateli keulaa kohti heittämään kolmatta ankkuria ulos. Grief nyhjäisi kapteenia kylkeen ja osoitti *Robertoa*. Se painautui heitä kohti. Warfield painoi huulensa Griefin korvaan ja huusi: "Me ajaudumme myös."

Grief juoksi peräsinrattaaseen ja käänsi sen nopeasti ohjaten *Malahinia* satamaa kohti. Kolmas ankkuri piti, ja *Roberta* meni ohitse perä edellä kymmenkunnan yardin päässä. He heilauttivat kättään Peter Geelle ja Robinsonille, jotka miehineen olivat keulassa touhuissaan.

"Ne iskevät ketjut poikki", huusi Grief. "Yrittävät ulos. Täytyy. Ankkurit liukuvat."

"Me pysymme nyt", kuului huuto vastaan. "Tuolla menee *Cactus Misiä* kohti. Se tekee niistä selvän."

Misi olisi pysynyt, mutta kun tuli lisäksi *Cactuksen* paino, oli se liikaa, ja toisiinsa tarttuneet kuunarit liukuvat edelleen kuohuvaa vedenpintaa pitkin. Miesten nähtiin niillä iskevän ja riuhtovan saadakseen ne erilleen. *Roberta*, ankkureistaan päässeenä, tervakangas nokassa, kiiti väylää kohti, joka oli laguunin luoteispäässä. He näkivät sen pääsevän sinne ja kiitävän merelle. Mutta *Misi* ja *Cactus* eivät selvinneet toisistaan, vaan ajautuivat rannalle puolen mailin päähän väylän suusta.

Tuuli vain kiihtyi ja kiihtyi yhä. Sen täyttä painoa vasten oleminen vaati täydet miehen voimat ja muutaman minuutin vastatuuleen konttaaminen kannella väsytti miehen tyyten. Hermann ja kanakit olivat alinomaa touhussa sitoen köysiä ja köyttäen yhä uusia peitteitä purjeiden turvaksi. Tuuli repeli heidän ohuita paitojaan hajalle. He liikkuivat hitaasti, kuin ruumiinsa olisivat painaneet tonneja, koskaan hellittämättä kätensä otetta, ennenkuin toinen oli tanakasti kiinni. Köyden vapaa pää pysyi vaakasuorana ilmassa, ja kun mutka läiskähti, lensi pää irralleen.

Mulhall viittasi rannalle. Ruohopeitteiset kasat olivat kadonneet, ja Parlayn talo huojui kuin juopunut. Kun tuuli puhalsi pitkin saarta, olivat mailimäärät kookospuita olleet talon turvana. Mutta yli rysähtävät hyökyaallot kaivoivat pois sen perusteita ja repivät sitä kappaleiksi. Se oli jo hiekkavallin laidalla, ja sen loppu näytti olevan käsissä. Siellä täällä oli ihmisiä, jotka olivat sitoneet itsensä kookospuihin kiinni. Puut eivät heiluneet eivätkä reutoneet. Tuulen kaareksi painamina ne pysyivät siinä asennossa ja värisivät. Niiden alla hiekkalla kuohui hyökysten valkoinen ryöppy.

Iso aalto hyökylä jo pitkin laguuniakin. Sillä oli kymmenen mailin matkalla hyvä tila kohota, ja kuunarit keikauttivat peränsä ja sukelsivat siihen. *Malahinin* emäpuu oli jonkun kerran vilahtanut näkyviin, ja laitoja myöten täyttyi kansi vedellä.

"Nyt on koneenne aika", huusi Grief, ja kapteeni kapusi konehuoneen luukulle antaen touhuissaan komennuksiaan.

Koneen käydessä täyttä vauhtia käyttäytyi *Malahini* paremmin. Se kyllä edelleen ryyppäsi laineet kannelleen, mutta sen ankkurit eivät temponeet niin kiukkuisesti. Mutta eipä saanut kone ankkuriketjuja hellittämään. Sen neljäkymmentä hevosvoimaa saattoivat parhaimmillaan vain keventää ankkuriketjujen kiristystä.

Mutta yhä kiihtyi tuuli. Pieni *Nuhiva*, joka oli lähellä ja likempänä rantaa, kone yhä epäkunnossa ja kapteeni maissa, näytti olevan lujilla. Se syöksyi niin syvälle veteen, että he ihmettelivät, vieläkö se sieltä selviää. Kello kolmen aikaan iltapäivällä se jäi aallon alle niin pitkäksi aikaa, ettei ennättänyt ylös, ennenkuin toinen sen peitti, ja se jäi pohjaan.

Mulhall katsoi Griefiin. "Paikat pettäneet", huusi tämä. Kapteeni Warfield viittasi *Winifrediin*, pieneen kuunariin, joka heidän ulkopuolellaan sukelteli ja tempoili, ja huusi Griefin korvaan. Sanat tulivat väliaikain päästä tuulen vihurien lomassa.

"Vanha mätä... Ankkurit pitää... Mutta pysykö koossa... Vanha kuin..."

Tunnin kuluttua Hermann osoitti sitä. Keula mastoineen oli mennyt, ankkurit repineet kölin irti. Se kääntyi kyljelleen, kellahti ja painui päälleen sekä alkoi ajautua tuulen mukana.

Jäljellä oli vain viisi alusta, ja vain *Malahinilla* oli kone. Peläten *Nuhivan* tai *Winifredin* kohtaloa kaksi niistä seurasi *Robertan* esimerkkiä iskien ketjut poikki ja laskien ulkoväylää kohti. *Dolly* ensin, mutta sen tervapurje meni riekaleiksi ja se murskautui riutan rantaa vasten lähelle *Misiä* ja *Cactusta*. Antamatta tämän peloittaa itseään irroittautui *Moana* ja sai saman kohtalon.

"Hyvä kone tämä, vai mitä?" huusi kapteeni Warfield herralleen. Grief ojensi kätensä ja puristi kapteenin kouraa. "Se maksaa itseään", huusi hän takaisin. "Tuuli kiertää etelän puolelle, ja asemamme taitaa helpottaa."

Hitaasti ja säännöllisesti, mutta yhä kiihtyen tuuli kiersi etelään ja lounaiseen, kunnes jäljelläolevat kolme kuunaria osoittivat suoraan rantaa kohti. Parlayn talon raunio painautui laguuniin, heitä kohti. *Malahinin* ohi kulkien se iski *Paparaan*, joka oli neljännesmailin päässä. Sen keulapuolella syntyi aika touhu, ja neljännestunnin kuluttua meni talo edelleen, mutta vieden mukanaan *Paparan* etumaston ja keulapuun.

Rannanpuolella heistä oli *Tahaa*, solakka ja jahtimainen alus, mutta liian painavilla mastolaitoksilla varustettu. Sen ankkurit pitivät yhä, mutta kapteeni koetti vähentää tuulen painoa katkaisuttamalla mastot.

"Onpa se hyvä kone", onnitteli Grief kapteeniaan. "Se vielä meille tikkumme pelastaa."

Kapteeni pudisti päätään epäilevästi. Laguunin aallokko kyllä aleni tuulen kääntyessä, mutta he alkoivat tuntea ulkomeren hyökyjen painoa niiden syöksyessä yli riutan. Monta puuta ei enää ollut jäljellä. Toisista oli jäänyt kanto, toiset olivat tempautuneet irti juurineen. Erään puun, jossa kolme henkeä roikkui, he näkivät katkeavan keskipaikalta ja kiitävän tuulen mukana laguuniin. Kaksi erkani siitä uiden *Tahaahan*. Pian sen jälkeen, hämärän tullessa, toinen niistä heittäytyi mereen ja ui *Malahinia* kohti valkoisena kuohuvassa aallokossa.

"Tai-Hotauri", sanoi Grief. "Nyt saadaan uutisia."

Kanakki tarttui keulapuun nuoriin, kiipesi yli laidan ja mateli peräpuolelle. Sai aikaa hengähtää ja sitten hän kajuutan suojassa katkonaisin sanoin ja enimmäkseen merkein kertoi tarinansa.

"Narii ... kirottu rosvo ... tahtoo varastaa ... helmet ... tappaa Parlayn ... mies tappaa Parlayn ... ei tiedä kuka ... kolme kanakkaa, Narii ja minä ... viisi hernettä ... hattu ... Narii sanoi yksi herne musta ... ei tiedä ... se tappaa Parlayn ... Narii kirottu valehtelija ... koprakasa ... pimeä ... kaikki saa musta herne ... iso tuuli ... ei tilaisuutta ... kaikki puuhun ... ei niillä helmillä onnea ... minähän sanoin ... ei onnea."

"Missä Parlay?" huusi Grief.

"Puussa ... kolme hänen kanakkaa samassa puussa. Narii ja kanakki toisessa puussa... Minun puu puhalsi helvettiin ... tulin tänne."

"Missä helmet ovat?"

"Puussa Parlaylla. Ehkä Narii saa ne."

Grief kertoi korvaan huutaen kullekin Tai-Hotaurin tarinan. Kapteeni Warfield oli etenkin kiihtynyt. Hän kiristeli hampaitaan. Hermann toi alhaalta lyhdyn, joka heti sammui. Kompassilamppu paloi sentään monien yrittysten jälkeen.

"Mainio yötuuli", ulvoi Grief kapteenin korvaan. "Ja yhä! parantaa."

"Paljonko on?"

"Sata mailia tunnissa ... kaksisataa ... en tiedä ... kovemmin kuin koskaan olen nähnyt."

Yli riutan syöksyvät hyökyaallot kohottivat yhä korkeammalle laguunin merenkäynnin. Hirmumyrsky oli ryöpyttänyt liikkeelle meren sadat legioonat, ja ne voittivat pakovedenkin. Ja heti kun vuoksi tuli, kohosivat aallot huomattavasti. Kuu ja tuuli kokosivat Etelämeren vedet Hikihohon riutan kimppuun. Kapteeni palasi konehuoneesta tuoden tiedon, että koneenkäyttäjä oli pyörtynyt.

"Ei voi keskeyttää koneen käyntiä", päätti hän avuttomasti.

"All right", sanoi Grief. "Tuokaa hänet kannelle. Minä menen tilalle."

Konehuoneen luukku oli tukittu ja pääsy sinne avattu kajuutasta. Kuuma ja kaasuhöyryt olivat tukahduttavat. Grief tutki nopeasti koneen ja pienen huoneen sisustuksen. Sitten hän sammutti lampun, paitsi mitä näki sikarin hehkulla, joita loppumattomasti poltteli, sytyttäen ne kajuutassa. Vaikka olikin tyynimielinen, alkoi hän pian odottaa vaikutuksia siitä, että oli tungettuna pieneen huoneeseen konehvirviön kanssa, joka jyskytti ja nyyhki ja änkytti pimeässä. Alastomana miehustaan asti, rasvan ja öljyn vallassa, aluksen kallistellessa saatuja haavoja ja mustelmia täynnä, pää kaasujen hajun huumaamana hän teki työtä, tuntimääriä hoitaen ja hyväillen, kiroten ja siunaten konetta ja kaikkia sen osia. Sytyttäjä alkoi pettää. Polttoaine ei ollut hyvää. Ja sylinterit alkoivat liiaksi kuumeta. Kajuutassa

pidetyssä neuvottelussa puoliverinen koneenkäyttäjä pyysi ja rukoili, että pysäytettäisiin kone puoleksi tunniksi; täytyisi jäähdyttää ja puhdistaa. Kapteeni vastusti. Koneenkäyttäjä vannoi, että se pysähtyy kuitenkin ja kokonaan. Grief, tuijottavin silmin, rasvassa ja haavoissa, kiljui ja komensi. Mulhall, päällysmies ja Hermann pantiin siivilöimään gasoliinia. Konehuoneen lattiaan hakattiin reikä, ja kanakki ammensi sieltä vettä sylintereille Griefin alinomaan rasvatessa koneen käyntiosia.

"En tietänyt teidän olevan gasoliinintuntijan", ihmetteli kapteeni, kun Grief tuli kajuuttaan hengittämään vähemmin myrkyllistä ilmaa.

"Minä uin gasoliinissa", purki hän hampaattensa lomitse. "Minä syön sitä."

Mitä muita käyttötapoja hän sille olisi keksinyt, siitä ei saatu tietoa, sillä samassa miehet ja gasoliinit lennähtivät keulanpuoleista seinää vasten *Malahinin* sukeltaessa syvälle. Useita minutteja he pystyyn pääsemättä kieriskelivät ympärinsä, lentäen seinästä seinään. Suurten hyökyjen käsissä alus ryski ja ritisi ja käyttäytyi hurjasti veden painon alla. Grief pysytteli konekopissaan, ja kapteeni odotti tilaisuutta päästäkseen kannelle. Puolen tunnin kuluttua hän vasta pääsi.

"Vene mennyt", raportteerasi hän. "Kaikki mennyt paitsi kansi ja luukut. Ja jos ei kone olisi ollut käynnissä, olisimme menneet mekin. Pitäkää käynnissä vain."

Puolen yön aikaan olivat koneenkäyttäjän pää ja keuhkot sen verran höyryistä puhdistuneet, että hän voi astua Griefin tilalle, joka meni kannelle päätään ja keuhkojaan selvittämään. Hän liittyi kajuutan turvissa pysytteleväin joukkoon. Se oli ainoa suojaisa paikka, ja yhtenä kasana siinä oltiin, köysillä vielä kytkettyinä. Jotkut olivat kapteenin kutsusta pistäytyneet kajuutassa, mutta paenneet sieltä höyryjen takia. *Malahini* sukelsi vähän väliä, ja he hengittivät ilmaa ja pärskettä ja vettä.

"Saittepa ilman, Mulhall", huusi Grief vieraansa korvaan. Tämä kurkkuaan kakistellen voi vain nyökäyttää päätään. Laitareiät olivat ennättäneet tyhjentää vettä kannelta. Kuunari ryyppäsi sitä toisen laidan yli ja sitten toisen; aluksen sukeltaessa vesi keulasta sisään tullen syöksyi yli kajuutan ja sen suojassa olevain sekä meni menojaan yli perälaidan.

Mulhall näki hänet ensin ja osoitti Griefille: Narii Herring kyykisteli siinä, mihin lampun himmeä valo sattui. Oli aivan alaston, vain paljas veitsi vyön alla. Kapteeni Warfield irroitti siteensä ja kömpi toisten yli hänen luokseen. Hänen lampun valossa välähtävät kasvonsa olivat kiukkuiset. Näkivät hänen puhuvan. Hän osoitti yli laidan. Narii ymmärsi. Hänen valkoiset hampaansa paljastuivat iloiseen ja ivalliseen nauruun, ja hän nousi, komea mies.

"Se on murhaa", huusi Mulhall Griefille.

"Hän on murhannut Parlayn."

Hetken oli kansisyvennys vedestä tyhjänä, ja *Malahini* kohosi tasakölilleen. Narii yritti kävellä laitaa pitkin, mutta tuuli heitti hänet alas. Hän tavotti käsin, haparoi ja katosi pimeään, ja kaikki tiesivät hänen menneen yli laidan. *Malahini* sukelsi syvälle ja heidän selvittyään vesihuuhteesta huusi Grief Mulhallin korvaan: "Ei se huku. On Tahitin kala-mies. Ui yli laguunin ja nousee riutalle, jos on riuttaa enää."

Viisi minuuttia myöhemmin, heidän taas sukeltaessaan, tupsahti heidän niskaansa ruumiskasa. He pysäyttivät sen ja veden mentyä tutkivat. Parlay makasi siinä selällään kaksi kanakkiserkkuaan vierellään. Kaikki alastomina ja verisinä. Yhden kanakin käsivarsi riippui katkenneena. Toisen päässä oli iso verihaava.

"Nariiko tämän teki?" kysyi Mulhall.

Grief pudisti päätään. "Ei, sen he ovat saaneet iskiessään alusta vasten."

Yht'äkkiä jokin pysähtyi, ja he jäivät ällistyttyvään epävarmuuteen. Oli vaikea käsittää, ettei ollut tuulta. Kuin miekalla lyötynä se oli katkaistu. Kuunari keikkuili yhä, ja taas he voivat kuulla ankkuriketjujen tempoilun. Ja ensi kerran kuulivat he veden roiskunan kannelta. Koneenkäyttäjä pysäytti propellin ja seisautti koneen.

"Olemme kuolleessa keskuksessa", sanoi Grief. "Hetken. Se tulee taas niin kovana kuin koskaan." Hän katsoi ilmapuntariin. Luki: "29.32." Ei voinut hän hetkessä hillitä huutamaan tottunutta ääntään, vaan puhui niin että toisten korvia vihloi.

"Kaikki kylkiluut poikki", sanoi päällysmies, tunnustellen Parlayn kylkiä. "Hengittää yhä, mutta menoa se on."

Vanhus korisi, liikautti toista kättään ja avasi silmänsä. Niissä välähti tuntemisen ilme.

"Uljaat herrat", hän kuiskasi. "Älkää unohtako ... huutokauppa ... kello kymmenen ... helvetissä."

Hänen silmänsä sulkeutuivat. Mutta hän voitti hajoittavat voimat vielä hetkeksi voidakseen päästää vaakkuvan ivanaaurun.

Taas pääsivät hirmuhenget raivoamaan. Tuuli vinkui jälleen, ja *Malahini* lähti kovasti kallistuen kylki edellä liukumaan, kunnes ankkuriketjut kiristyivät ja se järehtäen pysähtyi melkein pystyyn kohoten. Kone pantiin käymään jälleen.

"Luoteessa", huusi kapteeni Griefille, kun tämä tuli kannelle.
"Siirtyi kahdeksan piirua kuin ammuttu."

"Narii ei nyt pääse yli laguunin."

"Sitten hän tulee tänne takaisin."

5.

Myrskykeskuksen mentyä alkoi ilmapuntari kohota. Yhtä nopeasti heikkeni tuuli. Kun se oli enää vain ulvovana vihurina, kohosi kone paikoiltaan, eroitti pohjalevynsä neljänkymmenen hevosvoiman viime ponnistuksella ja kallistui kyljelleen. Vesisuihku kohdistui siihen, ja höyry kohosi pilvenä. Koneenkäyttäjät valitti suruaan, mutta Grief heitti koneen jätteisiin hyväilevän katseen ja meni kajuuttaan puuvillanöhdällä kuivaamaan rasvoja pinnaltaan.

Aurinko oli korkealla, kun hän tuli kannelle ommeltuaan kiinni yhden kanakin päähaavan ja pantuaan sijoilleen toisen käsivarren. *Malahini* oli aivan lähellä rantaa. Keulassa oli Hermann miehistön kanssa selvittelemässä ankkuriketjuja. *Papara* ja *Tahaa* olivat menneet, ja kapteeni tutki lasella riutan toista laitaa.

"Ei tikkuakaan jäljellä niistä", sanoi hän. "Niin käy, kun ei ole koneita. On tietenkin heittänyt ne yli, ennenkuin iso tuulenvaihdos tapahtui."

Rannikolla, missä Parlayn talo oli ollut, ei ollut sen merkkiäkään. Kolmensadan yardin alueella, mistä meri oli hyökynyt, ei ollut puunkantoakaan. Kauempana oli joitakin palmuja ja eripituisia kantoja. Yhden elävän palmun latvassa sanoi Tai-Hotauri näkevänsä jotakin elävää. *Malahinilla* ei ollut veneitä, ja he seurasivat silmin häntä hänen uudessaan rannalle ja astellessaan puun luo. Kun hän palasi, auttoi hän yli laidan nuoren tytön, joka oli kuulunut Parlayn huonekuntaan. Ensinnä tyttö ojensi kovin rytistetyn kopan. Siinä oli kissanpoikia — kaikki kuolleita, paitsi yksi, joka vikisi ja ojenteli kápäliään.

"Haloo", sanoi Mulhall. "Kukas tuolla on?" Pitkin rantaa kävellen tuli mies. Hän asteli vapaasti kuin aamukävelyllään. Kapteeni Warfield kiristeli hampaitaan. Mies oli Narii Herring.

"Haloo, kapteeni", huusi Narii laivan kohdalle päästyään. "Saanko tulla aamiaiselle?"

Kapteenin kasvot ja niska alkoivat paisua käyden purppuranpunaisiksi. Hän yritti puhua, mutta ääni kähisi vain.

"Kahdesta sentistä — kahdesta sentistä..." sai hän sammalletuksi.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AURINGON POIKA: SEIKKAILUJA ETELÄMERELLÄ

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.